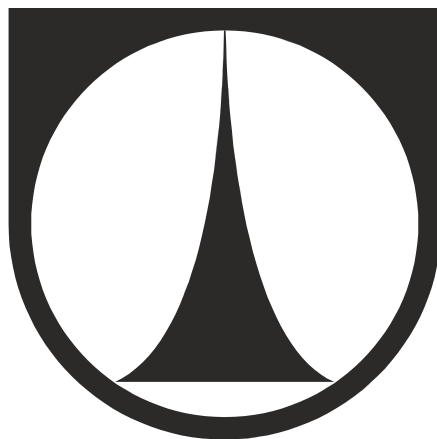

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2013

Mgr. Jan Louda, DiS.

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Studijní program: **N 6208 – Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika**

Komparace podnikatelského prostředí v Egyptské arabské republice a České republice

Comparison of Business Environment in Egypt and the Czech Republic

DP–EF–KEK–2012–38

Mgr. Jan Louda, DiS.

Vedoucí práce: Ing. Aleš Kocourek, Ph.D., katedra ekonomie
Konzultant: Mgr. Petr Louženský, arabista

Počet stran: 90 Počet příloh: 10

Datum odevzdání: 10. 05. 2013

Prohlášení

Byl (a) jsem seznámen (a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom (a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval (a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci, dne 10. 05. 2013

Jan Louda

Anotace

Práce si klade za cíl porovnat podmínky pro podnikání v České republice a Arabské republice Egypt. Na začátku jsou stanoveny postupy, jaké podmínky porovnat a jakým způsobem srovnání provést. Další část vysvětluje pojmy jako Arabové, islám, muslim, apod. Na tuto kapitolu navazuje stručná historie Egyptu, kde je kladen důraz na novodobou historii, na ekonomický vývoj posledních desetiletí. V samostatné kapitole jsou analyzovány vzájemné bilaterální vztahy, které se během let měnily. Následující část je věnována současné politice a ekonomické situaci, přičemž další kapitola je určena podmínkám pro podnikání v obou zemích. Zvláštní, neméně důležitá kapitola, je věnována specifikům obchodního jednání v Egyptě, která je vhodná znát a která mohou ocenit firmy a podnikatelé mířící za obchodem právě tam. Závěrečná kapitola hodnotí a sumarizuje dosažení cílů.

Klíčová slova

Blízký východ, Česká republika, Egypt, interkulturní komunikace, konkurenceschopnost, mezinárodní obchod, podnikatelské prostředí.

Annotation

The aim of this work is to compare conditions for doing business in the Czech Republic and Arab Republic of Egypt. At the beginning there are processes set up: which conditions to compare and how to do this. Next part explains terms as Arab people, Islam, Muslim etc. This chapter continues with brief history of Egypt where modern history is stressed, and also economic development of the past decades. In a separate chapter there are analysed bilateral relationships which have changed through the years. Next part is about today's politics and economic situation and the next chapter is dedicated to the conditions for doing business in both countries. Also important special chapter is dedicated to specific business practices in Egypt which are good to know and which can be appreciated by the firms and businessmen who want to do business there. The final chapter evaluates and summarizes achievements of the goals.

Key Words

Business environment, competitiveness, the Czech Republic, Egypt, foreign trade, intercultural communication, Middle East.

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Ing. Aleši Kocourkovi, Ph.D. za vedení diplomové práce, především při stanovení cílů a pracovních otázek, vytipování zdrojů informací, pečlivé redigování v průběhu psaní práce, věcné komentáře, ochotu a trpělivost. Poděkovat chci také všem konzultantům, kteří více či méně přispěli k finální podobě práce. Dále chci poděkovat Mgr. Zuzaně Čepelkové za cenné rady během psaní diplomové práce a za pomoc s korekturou českého textu. Poděkování patří i mým nejbližším, kteří mě po dobu mého studia podporovali.

Obsah

Seznam zkratek	11
Seznam tabulek.....	13
Seznam obrázků	14
Úvod.....	15
Prameny a literatura	15
Cíle diplomové práce	16
Struktura diplomové práce	17
1. Vysvětlení základních pojmů a geografických specifik	19
1.1 Arabové a Egyptané	19
1.2 Islám/muslim	21
1.3 Arabský region a arabské státy	23
2. Geopolitická situace a stručná historie Egypta a jeho ekonomický vývoj v posledních desetiletích	29
2.1 Geografie	29
2.2 Historie Arabské republiky Egypt	30
2.3 Historický vývoj ekonomické situace Egypta	33
3. Současná politická a ekonomická situace.....	38
3.1 Makroekonomické ukazatele – srovnání	38
3.2 Průřez hlavními událostmi posledních let	39
3.3 Hlavní příjmy egyptské ekonomiky	43
3.4 Členství v mezinárodních organizacích.....	48
3.5 Analýza bilaterálních vztahů Egypta a ČR.....	49
4. Podmínky pro podnikání a obchodování v Česku a v Egyptě	50
4.1 Psychická distance a internacionalizace	50
4.2 Mezinárodní konkurenceschopnost ekonomik	53
4.3 Podpora exportu.....	57
4.4 Zahájení podnikání	59
4.5 Typy společností.....	63
4.6 Další možnosti vstupu, působení nebo prezentace v Egyptě.....	64
4.7 Jazykové znalosti	66

4.8 Právní prostředí – obchodní právo, bankovníctví, úrok	68
5. Obchodní příležitosti a praktické informace	73
5.1 Silné a slabé stránky, obchodní příležitosti	73
5.2 Konkrétní a praktické zkušenosti	74
6. Specifika obchodního jednání	77
6.1 Organizační kultura, styl práce	77
6.2 Dochvilnost.....	79
6.3 Pozdrav	79
6.4 Oslovování.....	80
6.5 Konverzace	80
6.6 Etiketa u stolu	81
6.7 Oděv.....	81
6.8 Literatura a další zdroje informací k tématu.....	82
7. Závěr.....	83
Seznam použité literatury.....	87
Konzultace.....	95
Seznam příloh	96

Seznam zkratek

AFESD	Arabský fond pro ekonomický a sociální rozvoj (<i>Arab Fund for Economical and Social Development</i>)
AMF	Arabský měnový fond (<i>Arab Monetary Fund</i>)
AOAD	Arabská organizace pro rozvoj zemědělství
AU	Africká unie (<i>African Union</i>)
BADEA	Arabská banka pro ekonomický rozvoj (<i>Arab Bank for Economic Development in Africa</i>)
CPI	Index míry korupce (<i>Corruption Perceptions Index</i>)
CZK	Koruna česká (<i>Czech Crown</i>)
ČEB	Česká exportní banka, a.s.
ČTK	Česká tisková kancelář
EAR	Egyptská arabská republika (<i>Arab Republic of Egypt</i>)
EF EPI	Index znalosti angličtiny (<i>Education First, Ltd – English Proficiency Index</i>)
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.
EGP	Egyptská libra (<i>Egyptian Pound</i>)
GCI	Index globální konkurenceschopnosti (<i>Global Competitiveness Index</i>)
HNP	Hrubý národní produkt
IBD	Islámská rozvojová banka (<i>Islamic Development Bank</i>)
LAS	Liga arabských států (<i>League of Arab States</i>)
IMF	Mezinárodní měnový fond (<i>International Monetary Fund</i>)
MENA	Blízký východ a Afrika (<i>Middle East and North Africa</i>)
MPO ČR	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
MZV ČR	Ministerstvo zahraničních věcí ČR

OAPEC	Organizace arabských zemí vyvážejících ropu (<i>Organization of Arab Petroleum Exporting Countries</i>)
OAU	Organizace africké jednoty (<i>Organisation of African Unity</i>)
OIC	Organizace islámské konference (<i>Organization of the Islamic Conference</i>)
OSN	Organizace spojených národů (<i>United Nations</i>)
SAR	Sjednocená arabská republika (<i>United Arab Republic</i>)
USD	Americký dolar (<i>United States Dollar</i>)
WB	Světová banka (<i>World Bank</i>)
WEF	Světové ekonomické fórum (<i>World Economic Forum</i>)

Seznam tabulek

Tabulka 1 Srovnání vybraných makroekonomických ukazatelů v ČR a EAR v letech 2011 a 2012	38
Tabulka 2 Počty českých turistů, kteří navštívili Egypt v letech 2005 – 2009	45
Tabulka 3 Počty egyptských turistů, kteří navštívili ČR v letech 2005 - 2009	46
Tabulka 4 Srovnání konkurenceschopnosti severoafrických států + ČR podle GCI.....	55
Tabulka 5 Podmínky pro zahájení podnikání v zemi.....	60
Tabulka 6 Typy obchodních společností v ČR a jejich stručná charakteristika	63
Tabulka 7 Typy obchodních společností v EAR a jejich stručná charakteristika.....	64
Tabulka 8 Srovnání diskontních sazeb centrálních bank	69

Seznam obrázků

Obrázek 1 Vysvětlující proměnné psychické distance	52
Obrázek 2 Souhrnné zobrazení vysvětlujících proměnných konstruktů psychické distance .	53
Obrázek 3 Obrázek Index globální konkurenceschopnosti národních ekonomik	55
Obrázek 4 Míra korupce v České republice a Egyptě v letech 2010 – 2012 (vyjádřená indexním bodem).....	72

Úvod

Autor si vybral téma diplomové práce jemu blízké – již od raného mládí se zajímá o dění ve světě a rád cestuje. Mezi jeho oblíbené oblasti řazeno od obecnější ke konkrétní patří arabský svět, Blízký východ, Egypt. V roce 2004 měl možnost v této zemi pracovně pobývat po dobu téměř tří měsíců. Většinu času strávil na Sinajském poloostrově v prázdninovém letovisku Šarm-aš-Šajch, kde pracoval v potápěčském centru, jehož provoz měl na starosti. V roce 2008 se do země vrátil na 14 dní coby turista.

Tyto zkušenosti přispěly k výběru tématu ***Komparace podnikatelského prostředí v Egyptské arabské republice a České republice.***

Poloha zemí, jejich historie, geografická poloha, podnebí, ale i kultura, tradice, náboženství, urbanizace, vzdělání a přístup k němu, politické zřízení, organizace, jejímiž jsou členy, a stejně tak sousední státy a politická situace v nich nebo třeba daňová soustava, tyto a mnohé další aspekty se odrážejí v rozdílech mezi zeměmi jako Egyptská arabská republika (zkráceně Egypt či EAR) a Česká republika (ČR). Česká republika, jakožto člen Evropské unie, NATO a jiných organizací, je jimi ovlivněna; mnohá legislativa vzešla právě z EU a je stejná i pro ostatní evropské země.

Prameny a literatura

Autor pro svoji diplomovou práci čerpal jak z tištěné literatury, tak i z internetu a z kontaktů s lidmi, kteří mají o Egyptě, případně o podnikatelském prostředí v Egyptě povědomí. Pokud jde o prameny, lze konstatovat, že existuje dostatek literatury, která se věnuje obecné historii Egypta, ta však nebyla pro téma diplomové práce stěžejní. Kapitoly či jejich části se spíše okrajově věnovaly také ekonomické situaci daného období (druhá polovina 20. století až současnost). Literatury, která systematicky sleduje či analyzuje ekonomický vývoj Arabské republiky Egypt, není mnoho. Potenciálně širokým spektrem pramenů byly osobní kontakty, ať už prostřednictvím elektronické pošty, telefonu či osobní schůzky. Během psaní diplomové práce autor kontaktoval značné množství lidí, kteří více či méně přispěli k celkové podobě práce. Například Nagwa A. F. Hassan – vedoucí ekonomické sekce Egyptské ambasády

v Praze, po schůzce na ambasádě slíbila zaslání materiálů, které však ani přes urgence nedorazily. Cenné rady a podklady poskytl Jan Kouřil, vedoucí ekonomické sekce České ambasády v Egyptě. Autor rovněž kontaktoval slovenskou diplomatku a manažerku Emire Khidayer s arabskými kořeny, které v ČR v nedávné době vyšly dvě publikace na téma arabský svět, ze kterých práce rovněž čerpá. Na otázky vztahující se k diplomové práci žádala úplatu, protože v současné době pracuje jako konzultantka pro firmy podnikatelské subjekty, které chtějí prorazit na arabských trzích. Za odpovědi na otázky vztahující se k diplomové práci však žádala úplatu. Telefonicky byl kontaktován také George Karra'a, prezident Česko-Arabské obchodní komory. Po domluvě mu byla zaslána sada otázek, na které bohužel ani přes urgence neodpověděl. Naopak velkou ochotu projevil František Vaigl z firmy ZVU Potez, který léta působil v Egyptě jako její zástupce. Další lidé jsou uvedeni na konci práce mezi zdroji.

Cíle diplomové práce

Diplomová práce si klade za cíl zmapovat, ucelit informace a porovnat podmínky pro podnikání v Arabské republice Egyptě a České republice. Konkrétně jde o podmínky důležité pro samotné zahájení podnikání – například kolik úkonů je třeba udělat, finance nutné k započetí podnikání nebo doba, se kterou je nutné počítat při zakládání firmy.

Dalším dílčím cílem je také srovnání podmínek pro podnikání v dané zemi, porovnání konkurenceschopnosti a zajímavosti od investorů a zahraničních zájemců o podnikání. Stejně tak bude zanalyzován zahraniční obchod a exportní příležitosti obou zemí. V neposlední řadě se bude autor snažit připravit rukověť pro obchodníky se zájmem o Egypt, jaká jsou specifika obchodních jednání a kulturní rozdíly s odkazy na další prameny a literaturu.

Kromě výše popsané struktury diplomové práce si klade autor za cíl odpovědět na několik následujících otázek – tezí.

- Jaké jsou důvody pro ústní uzavírání smluv v Egyptské arabské republice a jaké jsou důvody pro písemné uzavírání smluv v České republice.

- Ve které zemi je založení nové firmy či podnikání jednodušší, rychlejší a případně levnější.
- Jak a zda ovlivňuje korupce české a egyptské podnikatele/firmy.
- Jaké jsou příležitosti pro české podnikatele v Egyptě a jaké jsou příležitosti pro egyptské firmy v České republice

Autor diplomové práce předpokládá, že velké množství smluv je v Egyptě uzavíráno tradičně, tzn. ústním dojednáváním, popřípadě završené podáním ruky. Tradice jsou zde silně zakořeněny, starší lidé se těší účtě, na druhou stranu i do Egypta pronikají a působí mezinárodní a globální společnosti, které přinášejí také svoji „globální kulturu“. Některé firmy si zakládají na certifikaci či ISO standardech, tedy deklarují kvalitu a shodné postupy kdekoli na světě. V arabském světě (a v Egyptě nevyjímaje) je vysoce ceněna čest. Čest člověka, čest muže, čest rodiny. Pokud je čest pošramocena, je velmi obtížné ji znovu nabýt. Navíc Arabové velmi dbají na to, jak je vnímá okolí, zejména to nejbližší – sousedé, obchodní partneři apod. Tedy čest je v jejich žebříčku hodnot vysoko, a to může být také důvodem upřednostnění ústního dojednání před písemným. To jsou však stále jen hypotézy.

Struktura diplomové práce

V první části je popsána stručná historie Egypta a charakterizována jeho geopolitická situace. Ta je v posledních měsících silně ovlivněna jak politickými událostmi v Egyptě samotném, tak v severoafričském, respektive arabském světě, pro který se vžilo původně mediální označení odkazující na události v Československu v roce 1968, Arabské jaro.

Druhá část je věnována stručné historii Egypta (česká historie bude vynechána; autor předpokládá, že většina potenciálních čtenářů zná základní české a československé dějiny) a jeho nedávná a současná geopolitická situace. Kapitola je rozdělena do tří podkapitol, jež přiblíží geografickou polohu země a její historii, včetně ekonomické.

Třetí kapitola pojednává o současné politické a ekonomické situaci v Egyptě, která je ovlivněna událostmi posledních dvou let, tedy Arabským jarem. Podkapitola zmapuje členství Egypta v mezinárodních institucích.

Čtvrtá kapitola patří bilaterálním vztahům mezi Egyptem a Českou republikou. Jedná se zejména o smlouvy a dohody na mezistátní úrovni. Vyjmenovány a zmíněny budou i instituce, organizace, asociace a spolky, které přispívají k rozvoji a udržení vzájemných vztahů se zřetelem na ekonomiku, obchod a podnikání.

Pátá, klíčová část, se zaměří na samotné podmínky pro podnikání v ČR a EAR. Například jaké formy podnikatelských subjektů existují, jakým právem se řídí obchod v Egyptě, podpora exportu. Součástí budou taktéž praktické informace, jak zahájit podnikání, charakteristika právního prostředí včetně korupce apod.

Šestá část je rovněž praktická, kde jsou zaznamenány zkušenosti exportérů či firem operujících v Egyptě. Za nápomocnou rukověť lze považovat adresář organizací, které mohou pomoci při rozhodování, zda exportovat či zřídit pobočku v Egyptě.

Sedmá kapitola poskytne rady a doporučení, jak se na cestu a obchodní jednání v arabském světě, respektive Egyptě připravit, jaké kulturní zvyklosti a odlišnosti vzít v potaz.

Poslední část je hodnotící, vyvozuje závěry a doporučení pro ty, kteří uvažují o spolupráci s egyptskými firmami či přímo o podnikání v zemi na Nilu.

1. Vysvětlení základních pojmů a geografických specifik

Na úvod této práce je třeba si vymezit a definovat pojmy Arab, arabský, muslim a muslimský, případně islám a islámský. Není neobvyklé, že lidé zaměňují některé tyto výrazy a považují je za synonyma. Na druhou stranu je obecnou pravdou, že většina arabského obyvatelstva je muslimská, tedy vyznávající islám, učení proroka Mohammeda.

1.1 Arabové a Egyptané

Kdo jsou Arabové? Na tuto otázku lze najít odpovědi v mnoha dostupných publikacích psaných v češtině nebo angličtině. Pro definici a ukotvení výrazu lze vyjít například z publikace Encyklopedie islámu nebo Arabský svět – jiná planeta?. Arabové patří po jazykové stránce do takzvané semitské jazykové skupiny stejně jako například Izraelci. Z pohledu geografického se Arabové vyskytují především na Arabském poloostrově a v severní Africe. Ve světě se rovněž nacházejí více či méně početné menšiny – z těch významnějších jsou to oblasti Severní a Jižní Ameriky a Střední Asie. Literatura kvantifikuje počty Arabů na více než tři sta milionů obyvatel, z nichž většina žije na území dnešních dvaceti států (Bahboub a kol., 2008, s. 28). V knize je dále stručně uvedena historie arabského národa, což není předmětem diplomové práce. Naproti tomu monografie Arabský svět – jiná planeta je co do charakteristiky a definice více konkrétní. Arabský národ dělí do „arabských národů“, které jsou dnes vymezeny státními hranicemi a které vykazují i rozdílné psychosomatické parametry. To znamená, že se liší nejen tím, jak vypadají, ale jak se také chovají apod. *„Arabové jsou široké etnikum (srovnatelné například se Slovany), jehož součástí jsou jednotlivé arabské národy, tedy Maročané, Libyjci, Súdánci, Katarci (...) Liší se svým dialektem, fyziognomií, barvou pokožky, stavbou těla, mentalitou apod. (...) Jednotliví Arabové se od sebe ve své národní povaze podstatně odlišují. (...) Například Egyptané, hlavně z velkých měst jako Káhira nebo Alexandrie, se často projevují jako větší individualisté než kdokoli jiný v arabském světě. Podvědomou nejistotou z příslušnosti ke svému národu, respektive z definování své identity, kompenzují všudypřítomným tvrzením, že Egypt je pupkem světa.“* (Khidayer, 2011, s. 33).

Neméně zajímavý je fakt, jak se během 20. století rapidně změnil počet arabského obyvatelstva, jehož nárůst byl zaznamenán především v desetiletích po druhé světové válce. Uvádí se, že jen během minulého století došlo k nárůstu přibližně na sedminásobek původního počtu. Na přelomu 19. a 20. století se počet Arabů odhadoval na 36 milionů, v následujících padesáti letech se zvýšil na dvojnásobek (Kropáček, 1999, s. 35). Kropáček a nejen on dělí Araby respektive arabský svět „do jeho čtyř přirozených geograficko-kulturních subregionů“.

- Prvním z nich je *Arabský poloostrov*, na kterém se nacházejí státy jako Saúdská Arábie, Omán, Katar, atd.
- Druhým z nich je *Úrodný půlměsíc*, kam řadí Sýrii, Jordánsko, Palestinu, Libanon a Irák.
- Třetím subregionem je nilské údolí, kolem kterého se rozkládají státy Egypt a Súdán.
- Čtvrtým geografickým útvarem je potom Maghrib, kam řadí země jako Maroko, Tunisko, Alžírsko, Libyi a Mauretánii (Kropáček, 1999, s. 35–39).

Otázce arabské identity je věnována samostatná kapitola v knize *Život po arabsku*, což je druhá monografie od slovenské diplomatky a manažerky, jež je dcerou slovenské matky a iráckého otce. Arabové se dnes dělí rovněž podle jazykové skupiny. Každá z těchto skupin je přesvědčená, že právě jejich verze arabštiny či spíše dialekt je ten nejsprávnější, nejpůvodnější. Pravdou je, že s klasickou arabštinou, která je takovou univerzální verzí arabštiny, které rozumí každý Arab či Arabka, ale nikdo ji nepoužívá v praktickém životě, se lze setkat výjimečně. K těmto situacím či spíše příležitostem patří jednak text Koránu, tedy nejsvatější knihy všech muslimů; právě ona je psána klasickou arabštinou. Média jako tištěná periodika, rozhlas či televize se snaží více či méně používat klasickou arabštinu, avšak ne vždy se jim to daří. „Klasickou se v podstatě ani nemluví, pouze se zapisuje. Televizní hlasatelé se snaží mluvit jakoby spisovně, ale v každé zemi je zřetelně slyšet vliv místního dialektu. Jediní, kdo striktně používají spisovnou arabštinu, jsou předčitatelé Koránu, imámové, kteří vedou modlitby, a pak muezzini.“ (Khidayer, 2012, s. 242).

Pokud jde o samotné Egyptěany, kteří jsou hrdí na svoji starověkou kulturu, je obtížné či dokonce zavádějící dávat znaménko rovná se mezi výrazy Arab a Egyptěan. Egyptěané ve smyslu původních obyvatel současného státu Arabské republiky Egypt, žili na jejím území

mnoho staletí před příchodem Arabů, resp. jejich kmenů. Společně s Araby přišlo také nové náboženství – islám. *‘Hledání sebe samého je dnes v Egyptě velkým dilematem’*, cituje bývalého arabistu z bratislavské Univerzity Komenského Chálida al-Biltághího autorka, která dodává, že *„i on si klade otázku, zda je Arab nebo Egyptán.“* (Khidayer, 2012, s. 243). Egyptským územím prošlo mnoho národů v roli dobyvatelů, kteří zanechali historické a kulturní stopy. Autorka stručně vyjmenovává jednotlivé etapy, jak se z *„Egyptánů stali Arabové“*. Mezi starověkým Egyptem a příchodem Arabů mluví historikové o érách perské, ptolemaiovské, římské a byzantské, teprve poté dorazili Arabové. *„Až za vlády (...) druhého pravověrného kalifa Umara (po Abú Barkovi a Muhammadovi) se jeho vojevůdci Amrovi ibn al-Ásovi podařilo roku 939 dobýt Egypt. Od té doby začala arabská invaze do severní Afriky, invaze, která přinesla do obilnice Byzance, jak se tehdy říkalo Egyptu, pouštní zvyky a zejména náboženství.“* (Khidayer, 2012, s. 245). Překvapující je, že přestože Arabové nebyli zdaleka posledním národem, který do Egypta přišel, že jimi přinesené tradice, náboženství a kultura zakořenily nejvíce. Nelze však opominout, že islám od doby dobytí Egypta Araby, fungoval paralelně s křesťanstvím, *„které tu zapustilo kořeny už v letech 41 až 44, kdy je přinesl do Egypta svatý Marek, a které dalo vzniknout koptské církvi.“* (tamtéž). V následujících stoletích se v Egyptě dostaly k moci další národy jako Etiopané, Sicilané, Mongolové, Čerkesové, Turkméni, Kurdové a společně s nimi třeba Slované či Albánci. Neméně zajímavou kapitolou dějin egyptské identity je dynastie mamlúků, jejichž zakladatel se dostal na území dnešního Egypta jako otrok z Povolží. Mamlúcké období bylo nahrazeno panováním Osmanů a následný vpád Napoleona a Angličanů. Unikátním experimentem pak bylo tříleté období Sjedenocené arabské republiky vzniklé v roce 1958, která zahrnovala Egypt a Sýrii (tamtéž). Původně se měl přidat i Jemen, ten ale nakonec od svého rozhodnutí odstoupil.

1.2 Islám/muslim

Islám patří vedle křesťanské a židovské víry k nejstarším a nejrozšířenějším náboženským učením světa. Převážná část vyznavačů žije v Asii, na Blízkém východě, v severní Africe a některých dalších státech. Více či méně početné komunity najdete téměř ve všech světadílech. V Evropě např. na Balkánském ostrově. *„Islám je muslimské monoteistické náboženství*

uznávající boha Alláha, založené v 7. století před naším letopočtem Mohammedem.“ (Linhart, 2002, s. 176).

Muslim je každý vyznavač náboženství zvaného islám. Muslimem tedy může být kdokoliv. Nejčastějšími vyznavači tohoto náboženství jsou Arabové, vedle nich však ještě celá řada národů jako například Berbeři v severních částech Afriky, Íránci, Pákistánci a mnoho dalších. V Evropě se k islámu nejčastěji hlásí obyvatelé v Albánii či Bosňané, případně obyvatelé z Kavkazu. Nicméně stoupence lze najít kdekoliv v Evropě od Norska přes Německo až po Českou republiku. Nejčastěji jde o přistěhovalce z muslimských zemí, případně o jejich potomky, ale jsou mezi nimi i konvertité, kteří se k islámu přidali později během svého života. *„Být muslimem tedy zdaleka není stejné jako být Arabem. Arabové tvoří jenom asi 20 % celkového počtu muslimů. K častému omylu dochází pravděpodobně i proto, že islám vznikl na Arabském poloostrově. Proto je také jazykem islámu arabština. Arabštinu dokonce používají také nearabští muslimové jako liturgický jazyk.*“ (Khidayer, 2011, s. 33). Autorka Khidayer je přesvědčena, že islám je pragmatické náboženství, jež vzešlo z dalších dvou monoteistických náboženství – judaismu a křesťanství. *„Vztahy v životě, ať už se jedná o mužsko-ženskou, rodinnou, rodičovskou, ke zvířatům atd., definuje téměř výlučně z obchodně-právního hlediska. Určuje a přesně stanovuje všechny aspekty každodenní existence.(...) Potvrzuje to i časté vyjádření samotných muslimů, kteří označují svoje náboženství jako způsob života.*“ (Khidayer, 2011, s. 41). Pro nemuslima je obtížné pochopit myšlení a mentalitu vyznavačů islámu, když nezná důležité aspekty této vírouky. *„Islám jako náboženství není oddělený od státu. Je součástí právního systému každé arabské (a samozřejmě i muslimské) země. V každé z nich do jiné míry, v závislosti na politických, respektive koloniálních vlivech. Jedno však mají společné – každá arabská země se v oblasti rodinného práva řídí výhradně islámským právem šaría. Například v Egyptě šaría figuruje jenom v rodinném právu a zbylé právo se řídí napoleonským kodexem.*“ (Khidayer, 2011, s. 41). Snad nejobšírněji o islámu hovoří Encyklopedie islámu, která mu věnuje několik podkapitol ve spojení s mnoha souvislostmi včetně etymologického. Název náboženství uvádí včetně určitého členu al-islám, což lze přeložit jako „odevzdání se do vůle Boží“. Doslovně je možné také přeložit výraz muslim, jehož význam je „odevzdávající se do vůle Boží“ (Bahbouh, 2008, s. 115). Přestože to nemusí být českému čtenáři patrné, arabština je přísně logický jazyk založený na kořenech slova. Výrazy islám a muslim mají shodný kořen, tedy

„SLM“, což vysvětluje téměř totožný překlad obou slov. *„Podle islámské věrouky je islám posledním z velkých světových náboženství. Je to náboženství hláсанé nejen prorokem Muhammadem, ale i proroky, kteří byli před ním. Podle islámu není mezi Bohem a člověkem žádných prostředníků. Každý je zodpovědný přímo Bohu a před Ním bude skládat účty za své skutky.“* (Bahbouh, 2008, s. 116).

Často se v souvislosti s islámem hovoří, že se na rozdíl od křesťanství či judaismu, nejedná „pouze“ o náboženství, ale také o způsob života. Jak uvádí autorka Weberová-Babulíková, euroamerická civilizace, která vyšla právě ze základu křesťanství a judaismu, ale s mnoha teoriemi se neslučuje. Jako konkrétní příklad zmiňuje, že je *„možné zkoumat např. marxismus a nemít ponětí o křesťanství.“* (Weberová-Babulíková, 2001, s. 7). Svá předchozí slova doprovází tezi, že islám není pro muslimy pouze náboženstvím. Následnou formuli použila v úvodu své knihy Islámská ekonomie a bankovníctví. *„Soudobý, tedy moderní islám není pouze náboženství, je to výraz a způsob hledání identity muslimů tváří v tvář euroamerické společnosti. Islám chce a snaží se být svébytnou a plnohodnotnou protiváhou euroamerické civilizace.“* (Weberová-Babulíková, 2001, s. 7). V úvodu svou tezi opírá o slova zakladatele moderního Pákistánu, který přestože není arabskou zemí, s mnoha Araby spojuje jednotná víra – islám. Cituje Muhammada 'Alí Džináha, který slova pronesl již v roce 1948, tedy nedlouho po získání samostatnosti na Velké Británii. *„Přejímání západních ekonomických teorií a praktik nám nepomůže dosáhnout našeho cíle – vytvoření šťastného a spokojeného národa. Musíme svůj osud vzít do vlastních rukou a předložit světu ekonomický systém, založený na skutečně islámských koncepcích rovnosti lidí a sociální spravedlnosti.“* (cit. podle Weberová-Babulíková, 2001, s. 7).

1.3 Arabský region a arabské státy

Arabská oblast, tedy území obývané Araby, byla již v první kapitole rozdělena na Arabský poloostrov, Úrodný půlměsíc, Nilskou deltu a Magreb. Současné státní útvary jsou relativně mladými a nesourodými. V minulosti mnoho z nich bylo součástí Osmanské říše, která se rozpadla brzy po první světové válce v roce 1922. Rozpad říše byl impulsem pro vytvoření koloniálních a mandátních území evropských mocností především Velké Británie a Francie, které si rozdělily sféru vlivu. Krystalizace a vznik novodobých států byl dokonán po druhé

světové válce, kdy arabské státy získaly samostatnost. Kropáček upozorňuje na paradox, který se týká především studia politických systémů blízkovýchodních států: „na jedné straně poměrná stabilita jejich vymezené územní identity, na druhé straně trvalé zpochybňování jejich legitimacy jak silnou historickou tradicí, tak širokým spektrem soudobých ideologických postulátů nacionálního nebo islámského rázu, po případě i dalšími faktory.“ (Kropáček, 1999, s. 84). Ono zpochybňování dále rozvádí a zdůvodňuje argumentací některých arabských či spíše muslimských učenců. Kultura národa je utvářena jazykem. Jazyk je často objektem i subjektem, pomocí kterého dochází ke konstruování reality. V tomto případě je zajímavé srovnání euroamerické civilizace versus arabské. Již antičtí autoři se zabývali myšlenkami o ideálním státě jako třeba Platón, naproti tomu arabština a Arabové neměli výraz pro stát téměř do poloviny 19. století. „Klasická islámská právní a politická teorie (kterou se dnes některé proudy snaží zčásti reaktualizovat) územně vymezený stát vůbec nezná. Arabský kořen *DWL*, z něhož vychází termín *dawla*, označující stát v hlavních jazycích islámského světa, vyjadřuje primárně (mj. i v Koránu) ‚postupné změny‘, ‚střídání‘, ‚oběh‘. Zřetelně politického významu slovo nabylo v polovině 8. století. (...) Výslovně jako stát se poprvé jednoznačně objevuje až v roce 1837. Souběžnost obou významů nepůsobila potíže, neboť stát měl do značné míry – řečeno weberovským termínem – patrimoniální charakter. Vládce autoritativně nakládal s ovládaným územím jako se svým osobním panstvím.“ (Kropáček, 1999, s. 84).

Arabské respektive islámské koncepci státu se věnuje hned několik publikací. Jsou jimi již zmiňovaná Blízký východ na přelomu tisíciletí od českého arabisty Luboše Kropáčka nebo třeba Politická a ekonomická kultura islámu na Blízkém východě od Mansoor Maitaha, Jordánce dlouhodobě žijícího v České republice a přednášejícího na České zemědělské univerzitě. Ten se tématu věnoval ve stejnojmenné disertační práci. Národní státy jsou relativní novinkou, dříve nebylo něco takového vůbec známé. Existovala území ve smyslu panství, která patřila rodových vládcům-dynastiím. Souběžně s tím však existoval útvar *umma*, který nesdružoval národ, ale vyznavače stejné víry. Pojítkem integrity a jednoty tak nebylo národní uvědomění ale islám jako náboženství a životní styl. „V základech právního řádu uloženého obyvatelstvu byla více či méně zabudována *šarí’a*, na jejíž výklad a uplatňování dohlíželi duchovní, *’ulamá’*. Přestože se původní jednotná říše (Osmanská říše, pozn. autora) rozpadla na drobné státní celky, společně sdílená náboženská víra, její

konkrétní rozpracování v právních normách a její odrazy v kulturních vzorech vzdělanosti ukazovaly k vyššímu společenství, než bylo jednotlivé panství-stát, i islámské ummě. Stát a umma si neprotiřečily, ale vzájemně se ignorovaly jako skutečnosti nižšího a vyššího řádu.“ (Kropáček, 1999, s. 84-85). Arabista ve své práci odkazuje na islámského právníka a filozofa z konce středověku Ibna Chaldúna, který dělil státní moc na tři typy. Tou první byla hrubá fyzická moc, druhou politická a posledním typem chalífát, tedy moc, která si klade vyšší cíle s přesahem na „onen svět“. Zatímco druhý typ, který pojmenoval jako mudrecký (*mulk*) nebo také světský je podle něj legální (v souladu se zákonem), naproti tomu prorocký typ neboli chalífát je nejenom legální (v souladu se zákonem), tak také legitimní (oprávněný a ospravedlněný). *„Legitimitu podmiňuje péče o dobro, o etický ideál představený Prorokem, tedy vize směřující až k utopické dokonalosti. (...) Legitimita státu měla mít v tradičním islámském pojetí vedle jasného obsahu i náležitosti formální, univerzálnost. Reálný, územně vymezený stát byl vnímán jako skutečnosti nižšího řádu. Až do 19. století nebyla suverenita vymezována teritoriálně. Dát panovníkovi teritoriální titul znamenalo ho ponížít.“* (Kropáček, 1999, s. 86-87). Osmanská říše, respektive nové nástupnické státy byly však později nuceny přijmout titulatury používané v Evropě. Docházelo k tomu zejména po válečných konfliktech, ve kterých měly evropské státy převahu a vnutily tak poraženým vlastní slovník. Během 19. století začal evropský vliv na arabský prostor (a osmanský, resp. turecký aj.) sílit – šlo například o šíření kultury nebo vliv hospodářský. V této době, tedy koncem 19. století je možné hovořit o jasnějším vědomí *„o národní identitě, arabské, perské nebo turecké. Arabský nacionalismus prokázal za první světové války více mobilizační síly než panislamismus, na který sázela osmanská moc.“* (Kropáček, 1999, s. 87). Jak již bylo uvedeno výše, většinu nově vzniklých států si od Společnosti národů nechaly Francie a Anglie přidělit pod mandátní správu. *„Některé byly ustaveny zcela bezprecedentně uměle podle momentální potřeby, například Zajordánsko“.* (tamtéž). Rozdělení moci na světskou a duchovní v arabském světě by se dala přirovnat k době, kdy měl papežský stolec silný vliv na evropské panovníky a opačně. Mansoor Maitah v knize Politická a ekonomická kultura islámu na Blízkém východě dává tyto moci do rukou chalífy (moc duchovní) a sultána (moc politická). Výsledkem těchto dvou mocí je stabilita, pro kterou se vžilo rčení, že *„islám a vláda jsou dvojčata. (...) Sultán sám vybírá a jmenuje chalífu a pak mu coby hlavě muslimské náboženské obce a ztělesnění principu sunnitské jednoty přísahá věrnost.“* (Maitah, 2010, s. 50).

Dále je ještě nutné vyložit typy státních zřízení na Blízkém východě. Toto vyložení poslouží jako argument k tomu, že není možné zevšeobecňovat následné srovnání podmínek na všechny arabské nebo muslimské země. Konkrétně se jedná o království, kterými jsou Maroko či Jordánsko. Egypt měl svého krále do revoluce v roce 1952/3 – byl jím král Fárúq, jenž vládl v letech 1936 – 1952; posledním monarchou byl jeho neplnoletý syn, který vládl po králově sesazení, resp. převratu necelý rok 1952 – 1953. (Bareš, 2009, s. 721). Zřízením je republika jako třeba Egypt nebo Libanon. Další formou jsou emiráty, případně federace emirátů, jako je tomu v případě Spojených arabských emirátů, kde včele každého z nich stojí emír, a emíři si mezi sebou volí prezidenta, který zastupuje SAE navenek. Zcela jedinečné státní zřízení měla kaddáfiovská Libye, jež nechala vzniknout novotvaru, který se nepřekládá, džamáhírija. Vychází ze slova „džumhúr“ neboli „dav“, které začátkem 20. století získalo nový význam „republika“. *„Kaddáfího novotvar má vyjadřovat plnou, bezprostřední účast všech (,mas‘) na veřejném rozhodování.“* (Kropáček, 1999, s. 101). Toto je však již minulostí, neboť plukovníka Kaddáfího, jak se nechal titulovat, smetla revoluce v roce 2012.

Maitah ve své charakteristice arabských států cituje Jamese Petruse, který vyslovil tezi, že arabské země jsou „(...) *mnohonásobné, že obsahují ,tři státy v jednom‘. Prvním státem je tzv. ,historický stát‘ tvořený tradičními státními institucemi a zabezpečující pečovatelskou funkcí či patronací. Ten rozděluje ekonomickou moc i postavení v nomenklатурní hierarchii. Tím si mocenské elity zajišťují solidaritu a vděčnost a následně upevňují i vlastní postavení – vzniká systém protislužeb. Druhým je ,moderní stát‘ tvořený nově zřízenými úřady a částečně nezávislými agenturami, které jsou rovněž nástrojem patronace, v tomto případě však domácího obyvatelstva, kterému prostřednictvím státních sociálních programů poskytují sociální výhody. Tím mobilizují jeho národní uvědomění zaměřené na národní stát, vzájemnou solidaritu a solidaritu s vládnoucím režimem. Třetím je ,represivní stát‘ složený z institucí chránících vládnoucí a ekonomické elity. Tyto represivní instituce stojí často ,mimo‘ zákon, neboť jsou zodpovědné jen svému vedení. Ovšem tím, že zaměstnávají populaci z nižších společenských vrstev (například v armádě), se rovněž stávají nástrojem patronace. Tato široká vrstva také získává pocit solidarity s vládnoucím režimem, čímž ho zpětně posiluje.“* (Maitah, 2010, s. 101).

Kropáček dále člení státy podle postavení hlavy státu, případně parlamentu, pokud nějaký mají. V tomto členění není podstatné, zda konkrétní státní útvar je monarchií či nikoliv. Jedním z typů zemí jsou ty, které mají „*silné postavení hlavy státu*“. Orientalista monarchy rozlišuje na krále, emíry, šejchy a sultány. Avšak silné postavení mají i prezidenti. Ještě před deseti lety to byl třeba Saddám Husajn v Iráku nebo Bašár Asad v Sýrii. „*V monarchiích můžeme sledovat pozvolný vývojový trend od monarchie absolutistické (omezené nicméně islámským právem a tradicí) k monarchiím konstitučním. Republiky jsou převážně prezidentského typu.*“ (Kropáček, 1999, s. 100). Silné postavení prezidenta si Kropáček vysvětluje tím, že je ukotveno v ústavě a není volen parlamentem nýbrž občany. K tomuto typu se řadí Alžírsko, Egypt, Irák, nearabský Írán, Jemen, Tunisko aj.). (tamtéž). Všimá si, že tito „silní“ prezidenti vzešli v mnoha případech z ozbrojených složek, konkrétně z armády, jež se těší výrazné autoritě mezi obyvatelstvem. Naopak „slabí“ prezidenti jsou stále výjimkami. Lze mezi ně zařadit Libanon či nearabské Turecko, které je silně sekulární. V Libanonu má oslabení prezidentské funkce své opodstatnění a tradici od dob francouzské nadvlády z důvodu početného zastoupení náboženských menšin. Prezidentem zpravidla bývá maronický křesťan, předsedou vlády je sunnita a funkci předsedy parlamentu zastává šíita. Výkonná moc se dělí mezi prezidenta a premiéra. (Kropáček, 1999, s. 102).

Pokud jde o vymezení pojmu arabský region, je možné za něj pokládat oblasti severní (arabské) Afriky a Blízkého východu (v dřívější literatuře často používaný termín Střední východ, jež vznikl doslovným překladem z anglického Middle-East), tedy oblast, která dříve spadala pod Osmanskou říši. Současnou – výslednou – podobu lze přičíst výsledkům 1. světové války. „*Bývalé turecké državy s různou mírou autonomie si už od 19. století dělily Spojené království, Francie a Itálie. (...) Jinak se vyvíjela asijská arabská podoblast, kde se z turecké závislosti vymanily silné arabské rody – Saúdové v Nadždu a Hášimovci v Hidžázu.*“ (Baar, 2002, s. 19), tedy Saúdská Arábie a Irák. „*Islámský svět však byl jednotný jen krátce po svém vzniku (Arabský chalífát), později prošel dlouhou sérií vzájemných válek a sporů o území. Ani dnes ho nelze chápat za tak jednotný a homogenní jako jednotlivé civilizace uvnitř pankřesťanské civilizační sféry. (...) Islámské civilizace či subcivilizace dnes nemají mezi sebou příliš hluboké rozpory, ale jejich geopolitické zájmy, vazby na jiné civilizace a vztahy k nim jsou hlavními faktory jejich diferenciací. (...) Jádrem islámského světa bezesporu zůstane arabská civilizace, i když dnes není nejlidnatější. (...) Arabové jako tvůrci*

islámského náboženství doplácet na to, že nedokázali udržet jednotu původního Arabského chalífátu. Jejich civilizace dnes vykazuje několik regionálních mocenských center (Egypt, Saúdská Arábie, Alžírsko), přičemž řada dalších států na podobné postavení dlouhodobě aspiruje (Irák, Sýrie, Libye, Maroko).“ (Baar, 200, s. 32 - 33). V literatuře se lze také setkat s výrazem arabizace (obyvatelstva), což je proces porobení jiných národů a přeměna jejich původní víry na islám. Tento proces probíhal zejména během a po 7. století společně s výboji Arabů. Arabské státy nejsou zdaleka homogenní. Některé mají početné národnostní komunity jako např. Kurdové v Iráku. Někde je ustanoven islám jako státní náboženství jako např. Saúdská Arábie a jiné náboženství zde nesmí být praktikováno a pak jsou státy, kde je tolerováno vícero náboženství jako např. v Egyptě, kde jsou kromě nejpočetnějších muslimů také koptští křesťané. *„Jde téměř výhradně o stoupence východních křesťanských církví.“* (Šroněk, 2001, s. 111).

Další členění arabských/muslimských států by bylo možné provést na základě srovnání míry začlenění islámského práva šarí'a, které není všude a shodně zavedené. Podrobnějšímu výkladu bude věnován prostor v rámci části o právu a právním systému.

2. Geopolitická situace a stručná historie Egypta a jeho ekonomický vývoj v posledních desetiletích

2.1 Geografie

Egyptská arabská republika se rozkládá na dvou kontinentech s tím, že většina pevninského území spadá pod Afriku, kdežto Sinajský poloostrov se nachází již v asijské části. Hlavní městem je Káhira, která se s počtem 10 – 13 milionů obyvatel řadí mezi největší města Afriky. Mezi další významná města patří přístav Alexandria, Suez, jenž je umístěn u ústí stejnojmenného průplavu, dále Port Said či Ismailia. Rozlohou (přes 1 milion kilometrů čtverečních) i počtem obyvatel (téměř 84 milionů obyvatel) patří země mezi ty velké. (CIA.gov [online] 2013). V příloze je vyobrazena státní vlajka Egyptské arabské republiky.

Egypt sousedí na západě s Libyí, na jihu se Súdánem a skrze Sinajský poloostrov s Izraelem a palestinským autonomním územím Gaza. U ústí Akabského zálivu dělí Egypt od dalších arabských zemí jako je Jordánsko a Saúdská Arábie jen několik kilometrů. Na severu jej omývá Středozemní moře a na východě Rudé moře, které patří k nejslanějším na světě. Obě moře spojuje Suezský průplav.

Území Egypta se rozkládá na ploše 997 739 km², z nichž však většinu tvoří pouště (96 %). Z celkové plochy připadá 2,6 % na zemědělskou půdu, města zabírají necelé procento (0,8 %) a vodstvo pouhých 0,6 %. Podnebí je rozdílné na pobřeží moře, na Sinaji či v Káhiře. V hlavním městě dosahuje průměrná lednová teplota 13 °C s celkovým úhrnem maximálně 4 mm dešťových srážek. Léto je velmi suché a horké – teplota v červenci dosahuje v průměru 28 °C s nulovým úhrnem srážek. Oproti České republice, respektive středoevropskému času je zde o jednu hodinu více. (Zwettler, 2002, s. 107).

Na území Egypta se nenachází žádný lesní porost. Ze stromů lze jmenovat jenom palmy, které často rostou seskupeny v palmových hájích, dále porosty dumy thébské. V údolí delty Nilu se vyskytují rákosy a jiná flóra závislá na vlhkosti. Egyptská vláda od osmdesátých let 20. století vyhlásila na 28 chráněných oblastí, z nichž nejstarší je Ras Mohammed, který se nachází na jihu Sinajského poloostrova. Nejvyššími horami jsou Džebel Katharína (2637 m n. m.) a

Džebel Sinaj (2285 m n. m.), které se nacházejí také na Sinaji. Arabské slovo „džebel“ znamená hora. Řeka Nil je pro Egypt důležitá z mnoha důvodů – je zdrojem pitné i užitkové vody, naplňuje Asuánskou přehradu, kde se vyrábí elektřina. Neopomenutelným faktem je také její využití coby dopravní tepny pro osobní i nákladní dopravu či její význam pro zemědělství. Řeka Nil je jedinou africkou řekou, která nevysychá. (Hamarneh, 2012, 133).

2.2 Historie Arabské republiky Egypt

V dlouhodobém horizontu historie toho nemají Arabská republika Egypt a Česká republika mnoho společného. Přesto lze vysledovat několik paralel. Egyptu po dlouhá staletí vládly převážně cizinci, ať už to byli Turci, resp. Osmané, Francouzi, Britové a mnoho dalších. „(...) Roku 1250 založili mameluci, dříve králova tělesná stráž, novou královskou dynastii, avšak roku 1517 dostali zemi pod kontrolu osmanští Turci a Egypt začal postupně hospodářsky i kulturně upadat.“ (Bateman a Egan, 1999, s. 141). Stejně jako se střídali u moci jednotliví vládcí a dobyvatelé, střídal také úpadek rozkvět a obráceně. Na přelomu 18. a 19. století dorazil do Egypta Napoleon a jeho početná výprava. Přestože byly Francie a Osmanská říše po mnoho desetiletí spojenci, jejichž spojenectví bylo zakotvené smlouvou, měla Francie z dlouhodobého hlediska plány na rozdělení Osmanské říše. Kromě Egypta chtěla získat i dnešní Maroko nebo část Balkánu. Francouzi si tím chtěli vykompenzovat ztráty území v podobě držav v Kanadě, Indii a Karibiku. (Bareš, 2009, s. 383). Avšak francouzská okupace neměla dlouhého trvání – v roce 1798 dorazil Napoleon do Alexandrie a o osm let se opět stáhl. Po krátkém francouzském intermezzu se dostal k moci opět osmanský místokráľ, který pocházel z dnešní Albánie. Přestože patří Mohammed 'Alí Paša k nejvýraznějším postavám moderních egyptských dějin a bývá považován za zakladatele moderního Egypta (Bareš, 2009, s. 407), podařilo se mu též svou expanzivní politikou Egypt zadlužit. Významným počinem bylo započetí stavby Suezského průplavu. O zahájení výstavby se mluvilo již od starověku, v době těsně před začátkem vlády 'Alího Paši se zintenzívnily průzkumy a ověřovací práce. Po nástupu do funkce místodržícího a po nátlaku svého francouzského přítele – inženýra a diplomata – Ferdinanda de Lessepse schválil v roce 1854 koncesi na stavbu kanálu. Spolu s tím byly nastaveny dosti tvrdé podmínky, které měly do budoucna pro Egypt takřka katastrofální následky. Egyptská strana se zavázala dodat 4/5 dělníků na stavbu průplavu, z nichž jich dvacet tisíc zemřelo během jedenácti let, což vyvolalo odpor

k cizincům mezi domácím obyvatelstvem. Dále musel nechat 'Alí Paša zbudovat vodní kanál, dát k dispozici pozemky, kamenolomy atd. Navíc získala nově vzniklá společnost Compagnie universelle du Canal maritime de Suez právo na užívání kanálu po dobu 99 let. Téměř polovinu akcií společnosti si na půjčku koupil sám místodržící Mohammed 'Alí Paša, čímž Egypt zadlužil na dlouhá desetiletí. Tím se také stal Egypt závislým na Francii a Velké Británii. Místodržící 'Alí Paša se ovšem nedožil otevření Suezského průplavu ani splacení dluhu a zemřel po chronické nemoci v roce 1863 ve věku pouhých 42 let. Fungování kanálu bylo slavnostně zahájeno na podzim roku 1869. (Bareš, 2009, s. 436). Ke konci století nebyl Egypt s to plnit své závazky vůči britským bankovním domům, Velká Británie tak v roce 1882 přebrala kontrolu nejen nad kanálem, ale nad celým Egyptem. (Bateman a Egan, 1999, s. 141). Obdobně se český národ dostal po bitvě na Bílé hoře do područí Rakouského císařství téměř na tři staletí. „(...) *Posilování absolutistických tendencí a katolická expanze vyvolaly české stavovské povstání roku (1618-48). Jeho porážka v bitvě na Bílé hoře roku 1621 spolu s důsledky války přinesla velký hospodářský úpadek a konec samostatnosti českého státu. Následovalo období germanizace, náboženského a sociálního útlaku s četnými bouřemi. Krize feudálního systému přinesla josefínské reformy 1780-90) a s nástupem kapitalismu na konci 18. a na začátku 19. století dochází i obrození českého jazyka a kultury a formování moderního českého národa.*“ (Bateman a Egan, 1999, s. 333). Pokud jde o dataci vzniku obou států i zde je jistá shoda, přestože v případě tehdejšího Československa lze mluvit jako o suverénním státu se státním zřízením republika. „*K obnovení české státnosti však došlo až po rozpadu rakousko-uherské monarchie v důsledku 1. světové války roku 1918, kdy byla vytvořena Československá republika a jejím prezidentem se stal Tomáš Garrigue Masaryk (1850-1937). Po německé okupaci za 2. Světové války uchvátili roku 1948 moc komunisté a v roce 1960 byla „lidově demokratické republika přeměněna na „socialistickou“. Uvolnění za Chruščova našlo v Československu širokou odezvu, nejdříve v kultuře („nová vlna“) a posléze i v politice. V druhé polovině 60. let vedla kritika praktik vedení komunistické strany k odstoupení prvního tajemníka ÚV KSČ Antonína Novotného (1904-75) a tzv. „Pražskému jaru“ 1968, kdy byl učiněn pokus o reformu režimu. Moskva, kde již vládl ortodoxní komunista Leonid Iljič Brežněv, viděla v Praze možnost narušení sovětského bloku a vojenskou intervencí za účasti dalších zemí Varšavské smlouvy demokratizační proces zadusila. Ještě na podzim 1968 došlo k formálnímu vzniku Československé federace, ale již pod dohledem sovětských okupačních vojsk byly provedeny rozsáhlé kádrové čistky ve straně i*

všech sférách řízení a byla obnovena konzervativní komunistická linie.“ (Bateman a Egan, 1999, s. 333-334). V případě Egypta se jednalo o formální konstituční monarchii. „Egypt se stal r. 1914 britským protektorátem a v r. 1922 získal formální nezávislost a stal se konstituční monarchií. Za 2. světové války byla v západním Egyptě u El-Alameinu poražena fašistická vojska. Skutečnou nezávislost získal Egypt v roce 1952, v rámci národně demokratické revoluce převzal moc generál Muhammad Nagíb (1901-1984), v roce 1954 byl svržen plukovníkem Gamál Abd en-Násirem (1918-1970). Ten v roce 1956 znárodnil Suezský průplav, načež následovala nezdařená invaze Británie, Francie a Izraele, které se Egypt rázně postavil.“ (Bateman a Egan, 1999, s. 141).

Obě země si rovněž „vyzkoušely“ fungování v rámci soustátí. České republice předcházelo státní zřízení Československa, tedy státem Čechů a Slováků. V roce 1968 došlo k federalizaci státu, jak již bylo uvedeno výše. Avšak ani tento čin, ani skoncování s komunistickým režimem nezabránilo rozpadu Československa v roce 1993. *„K pádu režimu došlo až po dvaceti letech v listopadu 1989 v souvislosti s revolučním hnutím v celém socialistickém bloku. Slovenská národní emancipace a rozdílné názory na realizaci transformace společnosti a ekonomiky vyústily v rozdělení federace, a tak 1. 1. 1993 vznikla samostatná Česká republika.“* (Bateman a Egan, 1999, s. 334). Soustátí, které vytvořil Egypt, Sýrie a Jemen, bylo v porovnání s Československem atypické tím, že ani jedna z těchto třech zemí neměla hranice mezi sebou. Navíc Egypt vyjma Sinajského poloostrova se rozkládá na africkém kontinentu, ale Sýrie a Jemen již v Asii. Federativní spojení však nemělo dlouhého trvání. *„V roce 1958 byla vytvořena Sjednocená arabská republika (SAR) spojením Egypta, Sýrie a Jemenu. V roce 1961 se federace rozpadla.“* (Bateman a Egan, 1999, s. 141).

2.3 Historický vývoj ekonomické situace Egypta

Historický vývoj ekonomiky Egypta lze rozdělit do několika následujících etap: 50. – 60. léta – zestátňování a vyvlastňování, pozemková reforma, hlavní roli přebírá stát; 70. léta – infitáh – neboli politika otevřených dveří, částečná liberalizace; 80. léta – privatizace; 90. léta – ekonomická recese.

2.3.1 50. – 60. léta

Po revoluci v roce 1952 nastavil nejenom Egypt, ale i další blízkovýchodní země té doby, kormidlo směrem doleva. Násir prosazoval „*rychlou, centrálně řízenou industrializaci a modernizační rozvoj, kde stát vystupoval jako podnikatel a sociální zaopatřovatel a garant pokroku.*“ (Kropáček, 1999, s. 69). Následovalo znárodňování včetně Suezského průplavu (viz dále), pozemková reforma a další. Tamní politikové a ekonomové kladli důraz na roli státu a státní sektor. Egypt se svými reformami stal vzorem pro mnoho dalších arabských států jako třeba Irák či Sýrie. Stát se snažil dostat do své kompetence prakticky celou ekonomiku až na malé firmy a stavební společnosti, jež zůstaly ve vlastnictví soukromníků. Stát také kontroloval bankovní sektor, těžářství, surovinové zdroje a nerostné bohatství, zahraniční obchod. Sociální role se projevila například regulací nebo subvencováním cen, především potravin a základního spotřebního zboží. Stinnou stránkou byly unáhlené výměny managementu ve velkých státních podnicích, kdy byli zkušení ředitelé vyměněni nezkušenými (ale zato loajálními) vojáky. Dochází také k rozšíření státního aparátu a úřednictva, rozrůstá se byrokracie a korupce. Mimo těchto interních komplikací se přidaly vnější v podobě přerušení potravinové pomoci ze strany Spojených států amerických ve formě obilí či zvýšení náročnosti financování bojů v Jemenu (Kropáček, 1999, s. 70-71). Zhruba dvacetiletý experiment centrálního státu se pozvolna měnil i proto, že došlo k výměně politiků.

2.3.2 70. léta

Za Násira nastoupil do role prezidenta Anwar as-Sadát a došlo k liberalizaci egyptské ekonomiky v roce 1974. Nedošlo však k očekávanému zlepšení a tak byl Egypt v roce 1977

pod tlakem mezinárodních ekonomických institucí jako Světová banka (WB) a Mezinárodní měnový fond (IMF) přinucen k devalvaci měny a nepopulárním reformám. Tyto kroky vedly k masovým protestům a hladovým bouřím (v důsledku zvýšení cen potravin, resp. po ukončení jejich subvencování), které se podařilo zklidnit až po podepsání mírové dohody s Izraelem v americkém Camp Davidu v roce 1978 a následné finanční i potravinové pomoci z USA (Burgrová, 2011, s. 84-85). Infatáh některé očekávání naplnil, jiné naopak. Došlo k potřebnému ekonomickému růstu, avšak jak domácí, tak zahraniční podnikatelé a investoři požadovali rychlou návratnost, proto se zaměřili na odvětví, kde ji očekávali – turismus, stavebnictví, export/import, finančnictví. Kapitál však neplynul do oblasti zemědělství a průmyslu. Kropáček uvádí, že „sociální poměry nedovolily plné prosazení tržních principů.“ (Kropáček, 1999, s. 72).

2.3.3 80. léta

Osmdesátá léta přinesla další fázi liberalizace ekonomiky, země se přesto svých problémů nezbavila. Následkem ropné krize z konce sedmdesátých let, došlo ke snížení cen ropy, které dosáhlo vrcholu v roce 1986, když se ceny dostaly na 50 procent původních. Následkem bylo mimo jiné další zadlužení státu, které rostlo do astronomických výšin. Dluh v případě Egypta činil k poměru HDP takřka nesplacitelných 133 %. Další příčinou byla deportace egyptských dělníků zpět po uzavření míru s Izraelem, kdy se dostal Egypt ze strany arabských států do izolace. Kromě toho tak ztratil nemálo exportních trhů a stal se závislejším na zahraniční pomoci (především USA) (Burgrová, 2011, s. 85).

2.3.4 90. léta

V roce 1990 byl Egypt přijat do struktur IMF, který požadoval další změny a reformy. K těm se Egypt odhodlal až o pět let později. „Mezi klíčové reformy patřila například privatizace (arabsky chaschasa, poznámka autora) průmyslových odvětví. Záhy se navýšil hrubý domácí produkt (HDP) a zároveň se snížila míra inflace“ (tamtéž). Proces privatizace pokračoval v průběhu 90. let pozvolna a pouze přímým prodejem. Z těchto důvodů tak bylo do konce roku 1998 zprivatizováno jenom třicet procent z plánovaného objemu ekonomiky. I kvůli vysoké natalitě se drží Egypt neustále v kruhu. Každé zlepšení či pokrok je anulován

vysokým přírůstkem obyvatelstva, což klade na zemi vyšší nároky jednak na dostatek potravin a vody a stejně tak pracovních míst. O nezaměstnanosti více dále. V roce 2005 žila pod hranicí chudoby (dle kritérií OSN) celá pětina obyvatelstva EAR (Burgová, 2011, s. 85; Kropáček, 1999, s. 74; CIA.gov [online] 2013).

2.3.5 60. léta tehdejší optikou

Zajímavým pohledem na historický vývoj ekonomiky v Egyptě můžete být vidění světa československýma očima šedesátých let 20. století. Informace pro tuto kapitolu byly čerpány mimo jiné z publikace *Ekonomika rozvojových zemí*, kterou vyšla v roce 1966 pod vedením Evžena Zápotockého a jeho kolektivu. Přestože je publikace z dnešního pohledu tendenční, tak pokud se jedná o fakta v knize uvedená, jež byla čerpána převážně z publikací a ročenek OSN, případně Mezinárodního měnového fondu či západních zdrojů, lze je pro ilustraci stavu egyptské ekonomiky použít i na tomto místě. V knize samotné se objevují minimálně dva výrazy pro název Egyptu. Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole *Historie Arabské republiky Egypt*, v letech 1958 – 1961 byla republika ve svazku se Sýrií. Tento nesl pojmenování *Sjednocená arabská republika*, zkráceně SAR. U takovýchto záznamů není možné říci, jaký podíl se vztahuje pro území dnešní Arabské republiky Egypt a které pro Syrskou arabskou republiku.

Zápotocký se věnuje např. rozpadu koloniální soustavy imperialismu, vzniku rozvojových zemí a jejich postavení v kapitalistické mezinárodní dělbě práce. Zvláštní kapitolu věnuje zemědělství v rozvojových zemích. Zápotocký často zmiňuje nutnost agrárních přeměn (především pozemkovou reformu, vznik družstev apod.), jiné uvažování i strategii. Zajímavým pohledem do roku 1960 tehdejšího Egypta, respektive SAR, je rozvržení obyvatelstva podle struktury zaměstnání. V zemědělství (zemědělství, lesnictví, lov a rybolov) pracovaly téměř dvě třetiny práceschopného obyvatelstva, ve službách (služby a obchod) téměř třetina. Zbytek pracoval v průmyslu (těžební, zpracovatelský, stavebnictví, elektrárenský, plynárenský, vodárenský, doprava) nebo byl nezaměstnaný. Tehdejší podíl zemědělství na HNP tvořil 31 % a HNP na jednoho obyvatele dosáhl hodnoty 141 USD. Pro srovnání – výše HNP Indie tvořil 81 USD a ve Spojených státech amerických 2 790 USD (Zápotocký, 1966, s. 40). Z výše uvedeného vyplývá, jak tehdejší pohled přikládal význam

zemědělství a podílu obdělávané půdy. V roce 1957 měl Egypt na 100 000 hektarech souše zhruba 2 610 ha zemědělské půdy. Z toho potenciálně obdělávatelná půda tvořila 516 ha, avšak skutečně obdělávaná půda tvořila v případě Egypta jen 2 % z celkové výměry souše (Zápotocký, 1966, s. 47). Průmysl ať už těžký, těžební či zpracovatelský byl považován za druhý významný pilíř co do ekonomické samostatnosti. Industrializace, jako faktor hospodářského rozvoje a rozvojových zemí, byl v popisované době (a často i dnes) v žalostném stavu. Každá země si prošla rozdílným historickým vývojem, v tomto kontextu je Egypt zmiňován jako země, kde ještě před samostatností existovala velká národní buržoazie v průmyslovém podnikání, což bylo ve srovnání s jinými rozvojovými zeměmi méně obvyklé. (Zápotocký, 1966, s. 93). Egypt se řadil a nadále se řadí mezi ekonomicky rozvinutější země severní Afriky a Blízkého východu. Už v padesátých a šedesátých letech 20. století zde byl vysoký podíl zemědělství na celkovém národním důchodu, kdy dosahoval zhruba jedné třetiny, ale rovněž podíl průmyslové výroby rostl v rozmezí 10 – 20 % ročně. (Zápotocký, 1966, s. 100). Zajímavé srovnání průmyslu lze dokumentovat na zastoupení různých průmyslových oborů. Koncem roku 1961 jich bylo evidováno téměř 50 v Indii, 45 v Brazílii a v SAR-Egyptě 18. V rámci arabských zemí se jednalo o zcela nejvyšší číslo. Naproti tomu v Tunisku to byly pouhé 2 průmyslové obory, v Iráku 1 a v Jordánsku dokonce byla úplná absence průmyslu vůbec. (Zápotocký, 1966, s. 111 - 112). Dále Zápotocký zmiňuje vnitřní zdroje pro hospodářský rozvoj rozvojových zemí, jaká má být úloha státu, plánování hospodářství, státní rozpočet. V roce 1964 došlo k významné události, kdy byla v egyptské metropoli Káhiře zřízena Arabsko-afriká banka, která disponovala kapitálem deset milionů liber. Kapitál poskytly po jedné třetině SAR, jedné Kuvajt a z jedné další arabské a africké země. Cílem banky byla podpora rozvojových projektů arabských a afrických zemí. (Zápotocký, 1966, s. 204).

Zajímavým tématem je také význam zahraničních hospodářských vztahů rozvojových zemí pro jejich hospodářský vývoj, dále třeba význam zahraničních hospodářské pomoci, úloha zahraničního kapitálu či styk se socialistickými zeměmi. Pokud jde o mezinárodní spolupráci, lze vystopovat snahy již v padesátých letech 20. století. Sedm let po založení Arabské ligy států, tedy v roce 1952 byla při této organizaci zřízena Hospodářská rada a o dalších sedm let dala tato Rada vzniknout Bance arabského rozvoje. Po pěti letech (v roce 1964) došlo po vzoru Evropského hospodářského společenství ke vzniku arabského společného trhu, jehož

členy se staly SAR, Irák, Sýrie, Kuvajt a Jordánsko, což se ale neobešlo bez problémů, takže již o několik měsíců později, v dubnu 1965 došlo na 5. zasedání Rady hospodářské jednoty Ligy arabských států k přijetí opatření na povzbuzení činnosti. (Zápotocký, 1966, s. 246). V druhé polovině 20. století bylo v rozvojových zemích započato mnoho projektů, které byly financovány z různých zdrojů. Tyto zdroje měly podobu darů nebo půjček. S případnými půjčkami narůstal dluh a Egypt patřil co do zadlužování k předním státům oné doby. Např. v letech 1955 – 1962 došlo k zadlužení až o 30 %. (Zápotocký, 1966, s. 250). Zajímavým faktem na utvoření si představy o fungování ekonomiky Egyptu v šedesátých letech, byla podpora zaměstnanosti domácího obyvatelstva. Zákon stanovil, že tři čtvrtiny úředníků konkrétní firmy (dnes by byl použit termín management – od nízkého přes střední až po vysoký) musí tvořit Egyptané, kteří také obdrží 65 % úřednických platů a odměn. Obdobné to bylo i v dělnických profesích, kde počet domorodých dělníků musel být tvořen nejméně z 90 %, ti museli obdržet nejméně 80 % mezd v této kategorii. To dokládá, že zde byla snaha o zajištění zvyšování úrovně domácích pracujících. Přesto je zřejmé, že zahraniční pracovníci, ať už se jednalo o řídicí pracovníky nebo dělníky, na tom byli finančně lépe. Egypt se rovněž staral o to, aby zisky zahraničních společností neodtékaly nekontrolovatelně ze země. (Zápotocký, 1966, s. 263 – 264). Z pohledu vývozu slze zmínit, že vývoz SAR do socialistických zemí v roce 1960 činil 284 milionů USD (Zápotocký, 1966, s. 285). Co se týče hospodářské pomoci ze strany socialistických států, tak ta pro SAR do roku 1962 dosáhla 700 milionů USD (Zápotocký, 1966, s. 299).

3. Současná politická a ekonomická situace

3.1 Makroekonomické ukazatele – srovnání

Tabulka 1 Srovnání vybraných makroekonomických ukazatelů v ČR a EAR v letech 2011 a 2012

Ukazatel	Česká republika		Arabská republika Egypt	
	2011	2012	2011	2012
HDP (na hlavu, v USD)	27 500	27 200	6 600	6 600
Nezaměstnanost (v %)	8,5	8,6	12	12,5
Inflace (v %)	1,9	3,3	10,2	8,5
Bilance zahraničního obchodu	5,3	5,1	-27,16	-30,39
Přepočet měnového kurzu k USD	17,69 CZK	19,59 CZK	5,93 EGP	6,05 EGP

Zdroj: CIA.gov [online] 2013.

HDP - Česká republika si během posledních let mírně pohoršila v oblasti HDP na současných 27 200 USD na hlavu, Egypt zůstal na shodných 6 600 USD na hlavu. Rozdíl HDP mezi zeměmi činí 20 600. ČR patří ve světovém přehledu 55. místo a Egyptu místo 140.

Nezaměstnanost – Rozdíl v nezaměstnanosti mezi státy není vysoký, otázkou však zůstává, nakolik jsou data z egyptské strany věrohodná, oficiální. Burgrová ve své stati uvádí, že „neoficiální data ovšem pracují s hodnotami okolo 18 procent.“ (Burgrová, 2011, s. 85). Autorka dále poukazuje na neschopnost tamní vlády „zajistit dostatečný počet pracovních míst pro mladou generaci, která tvoří většinu společnosti.“ (tamtéž). Nezaměstnanost v ČR meziročně mírně stoupla o 0,1 procentního bodu na 8,6 %. V Egyptě se míra nezaměstnanosti dle oficiálních statistik pohybuje kolem 12,5 %, což je v porovnání s rokem 2011 půlprocentní pohoršení. Egyptu patří v celosvětovém srovnání 130. pozice a ČR 98.

Inflace – Inflaci se v České republice daří držet na poměrně nízko, avšak v roce 2012 došlo ke zvýšení na 3,3 % ve srovnání s předchozím rokem, kdy činila pouhých 1,9 %. Egyptu se

naopak podařilo inflaci rok po Jasmínové revoluci snížit na 8,5 % z původních 10,2 % v roce 2011. ČR se s mírou inflace řadí na 88. místo na světě a Egypt na 189.

Bilance zahraničního obchodu – České ekonomice se již delší dobu daří držet kladnou bilanci zahraničního obchodu. Export přesahuje import o 5,1 miliard dolarů, ale za poslední rok došlo ke snížení bilance zahraničního obchodu o 200 milionu dolarů. Egyptská strana musí více dovážet. V roce 2012 se zvýšil schodek dovozů proti vývozům na hodnotu –30,39 miliard USD. (CIA.gov [online] 2013).

Měna – V České republice se platí českými korunami, které se dále dělí na haléře. Jedné koruně odpovídá 100 haléřů. Mezinárodním kódem je CZK. V Egyptě se platí egyptskými librami, ty se dělí na piastry. Jedné libře odpovídá 100 piastřů. Mezinárodní označení měny je EGP. Vyobrazení referenční bankovky včetně ochranných prvků je uvedeno v příloze.

3.2 Průřez hlavními událostmi posledních let

Mnoho publikací a monografií, které vyšly do konce 20. století a které se zabývají arabským světem či konkrétně Egyptem, se rychle stávají neaktuálními, přestože je od dnešní doby dělí jen rozmezí dvanácti až třinácti let. Autoři si často kladli otázku, kam se bude ubírat další vývoj islámského a arabského světa. Jejich vize, převážně nahlížené evropským či euroamerickým prizmatem, vzaly často za své. Událost, která ovlivnila dějiny celého světa posledních let, jsou útoky na americké World Trade Center v New Yorku a budovu Ministerstva obrany USA (Pentagon) ve Washingtonu z 11. září 2001. Následné útoky v Evropě jako atentáty na londýnské metro v roce 2005 či madridské vlaky v roce 2004 poznamenaly nahlížení euroamerické civilizace na arabskou, respektive islámskou a opačně. Po útocích ze září 2001 následovalo tažení Spojených států a jejich spojenců do Afghánistánu a v roce 2003 do Iráku. Zásadní podíl na výsledném vidění mají média a mediální organizace. Útoky extremistů či teroristů se nevyhnuly ani Egyptu. Často byly a jsou namířené i na soukmenovce, protože podporují či spolupracují se Západem či Izraelem. Na podzim roku 2004 došlo k bombovým útokům na turisty v sinajském letovisku Taba a o necelý rok později v Šarm aš-Šajchu, taktéž na Sinaji.

Další zásadní událostí je Arabské jaro, pro které se vžilo toto označení díky médiím. Za poslední dva roky, tedy od vypuknutí revoluce 25. ledna 2011, není snad den, aby česká či světová média neinformovala o dění v zemi na Nilu. Zpočátku o průběhu revoluce, masových demonstracích a protestech, srážkách obyvatel s policií a později s armádou až k odstoupení Muhammada Husního Mubáraka 11. února 2011. Po bouřlivých oslavách následovala kulminace a polevení napětí, vystřízlivění. Moc v zemi převzala armáda, respektive sbor jejích generálů. Následovaly přípravy na první demokratické volby do parlamentu, kterému se říká Lidové shromáždění (dolní komora), a následně i volbu prezidenta. Tím byl 24. června 2012 zvolen Muhammad Muhammad Mursí, který začal působit ve funkci prezidenta od 30. června 2012. Masové demonstrace a protesty z roku 2011 nebyly v Egyptě a koneckonců ani v dalších zemích severní Afriky či Blízkého východu v jejich nedávné historii zdaleka prvními. *„Nezáleží na tom, zda je země královstvím, nebo má jiné státní zřízení, záleží na vzdělanosti obyvatelstva a ve velké míře na jejich vůdcích, jakým směrem se bude ubírat.“* (Khidayer, 2011, s. 24). Autorka Khidayer vysvětluje, že státy jako Jordánsko, Maroko a Sýrie se řadí v arabském světě mezi ty nejprogresivnější z pohledu měnící se vzdělanosti a informovanosti společnosti. Svoji knihu vydala v době, kdy už arabský svět zachvátily revoluce. Dnes by pravděpodobně nezmiňovala Sýrii pro její dlouhodobý vojenský konflikt, resp. občanskou válku. Do výčtu arabských pokrokových států dává i Egypt, Tunisko a Libanon. *„Pokrokových, protože právě v Tunisku 17. 12. 2010 přeskočila jiskra a přes Egypt zachvátila celý arabský svět. V podstatě však celý svět. Oproti jiným arabským zemím se před revolucí právě zde dostávalo relativně nejvíc pozornosti ženám a jejich účasti na veřejném životě. I když oproti jiným zemím světa byl poměr ženské pracovní síly na trhu práce o dost menší, v souvislosti s Egyptem mluvíme o 25 % a Tuniskem o 36 %, z arabského hlediska se jedná o nejvyšší čísla. Participace žen v pracovním procesu je právě v arabských zemích nejnižší na světě. K jejímu zvýšení přispěla bývalá první dáma Egypta Suzanne Mubarak. Ta, jakož i manželka bývalého prezidenta Libanonu Andrée Lahúd, se aktivně zúčastňovala společenského života, sponzorovala charitativní akce, navíc řešila otázky populace či negramotnosti dokonce i na světových fórech. (...) ať už byly jakékoliv (manželky prezidentů Mubáraka a Lahúda, pozn. autora), určitě se podepsaly pod společenský pokrok ve vlastní zemi, i když se to dnes Egyptanům a Tunisánům těžce poslouchá.“* (Khidayer, 2011, s. 24).

Podobně jako v Tunisku, tak i Egyptě byla spouštěčem nepokojů především špatná ekonomická situace, čím dál tím více rozevírající se pomyslné nůžky ve společnosti, resp. mezi příjmy a standardem několika málo vyvolených a spřízněných s bývalým prezidentem Husním Mubárákem a jeho vládou či dosazenými lidmi. Výsledkem tohoto nerovnoměrného uspořádání a v souvislosti s celosvětovou ekonomickou krizí bylo neustálé zdražování potravin, jež odnášela většina z osmdesáti milionů obyvatel. Politické důvody byly až druhotnými. Jak již bylo uvedeno výše, nejednalo se o první revoltu v souvislosti se špatnou ekonomickou situací, respektive drahými potravinami. „*Psal se rok 1977 a rozhořčení obyvatelé Káhiry se nahrnuli do ulic. Na náměstí Tahrír (stejně jako v roce 2011, pozn. autora) se demonstranti střetli s policií a skandovali hesla proti prezidentovi ‚Oblékáš se podle poslední módy a my spíme v místnostech po dvanácti.‘ Revoluce visela ve vzduchu, jelikož vláda masivně zvyšovala ceny základních potravin a energie, takže se staly pro stále větší počet lidí nedostupnými. Brzy propukly obrovské protesty, po kterých zbylo více než sto padesát mrtvých. Tehdejší egyptský vládce Anwar Sádát se musel naučit základní pravidlo: mít k dispozici dostatek levného chleba. V dalších letech se tak v zemi udržoval relativní klid. Egyptská vláda dlouhodobě ceny chleba dotovala, ale od začátku nového milénia přestala držet krok s rostoucími cenami obilí na světových trzích. Region, kterému se říkalo Úrodný půlměsíc, se navíc stal jedním z nejzávislejších na dovozu obilí. K největším světovým dovozcům potravin dnes patří země Blízkého východu a severní Afriky a právě v Egyptě stouply v minulých letech ceny potravin téměř o čtyřicet procent. Pro dlouholeté pozorovatele tak nebylo žádným velkým překvapením, že zde propukly hladové bouře. Ty ostatně postihly i dalších třicet zemí světa, od Haiti po Bangladéš. Státy jako Bahrajn, Jemen, Egypt nebo Maroko jimi prošly v roce 2008 a o tři roky později zde vypukla povstání s cílem svrhnout vlády. Bylo jen příznačné, že takzvané Arabské jaro odstartovala sebevražda tuniského prodavače potravin.*“ (Nový Prostor, Vinkelhoferová a Fiala, 2012, s. 30).

„*Tisíce Egyptanů vyšly včera (23. listopadu 2012, pozn. autora) do ulic protestovat proti prezidentu Muhammadu Mursímu. Reagovali tak na krok hlavy přidělit si téměř diktátorské pravomoci. (...) V plamenech skončila i některé sídla hnutí v dalších egyptských městech. V metropoli se demonstranti již tradičně shromáždili na náměstí Tahrír. Požadovali Mursího odstoupení a nazývali jeho kroky převratem. Před prezidentským palácem se naopak sešli prezidentovi příznivci.*“ Za Mursího vlády se Egypt stal „konzervativnější, nicméně k žádným

zásadním zvratům nedošlo. Tedy až doposud Mursí si totiž pomocí dekretů pojistil neomezenou moc hned na několika frontách. Zaprvé zařídil, aby do jeho rozhodnutí nemohl nikdo zasahovat. Všechny své dekrety označil za nezrušitelných justicií či kterýmkoliv státním orgánem. A týká se to i dekretů, které vydal v minulosti a které byly prohlášeny soudy za neplatné. Nyní opět nabývají na účinnosti. Nově soudci nemohou rozpustit parlament ani rozhodovat o legitimitě ústavodárného výboru, která má sestavit nový základní zákon země. V parlamentu i v tomto výboru přitom mají hlavní slovo islamisté. Mursí všechny tyto kroky uskutečnil jen den poté, co ho pochválil americký prezident Barack Obama za roli ve vyjednávání o míru v Gaze. Opozice je zděšena a obává se toho, že Muslimské bratrstvo zemi zcela ovládne.“ (, 2012, s. 8).

Dalším článkem byl příspěvek Pavla Novotného ze Sinaje zkráj června 2012. V té době vrcholily srážky mezi tamními beduíny a obrannými složkami. Prezident Mursí zakročil proti beduinům, kteří zadržovali i rukojmí a kterým se nic nestalo, poměrně tvrdě a nekompromisně. V té době se severní část Sinaje při pobřeží Akabského zálivu téměř vyliidnila a turisté zde nebyli. „Pláže jsou ale téměř prázdné a podobně se to má i s hotely. Cizinci sem na sever Sinaje nikdy moc nejezdili, ale teď tu nejsou ani Egypťané,“ stěžuje si můj recepční. Proč? „Zmatky, nejistota,“ zní odpověď. (...) Únosy cizinců nejsou časté. Když k nim dojde, jsou si místní téměř jisti, že jde o práci nejméně usedlých beduinů ze středu poloostrova. Ti za své rukojmí požadují většinou od vlády propuštění některého svého příbuzného z vězení. Někdy se také stane, že tito kočovníci, kteří obvykle nemají žádné osobní doklady a i jejich auta brázdí poušť bez poznávacích značek, zastaví na silnici vozy s turisty a požádají o jakési spropitné. Všichni zbylí obyvatelé Sinaje tuto praxi jednoznačně odsuzují i z praktických důvodů – turismus je pro mnoho z nich obživá. Vždy jsou proto ochotni v takové situaci pomoci.“ (Novotný, 2012, s. 6a). Se svržením prezidenta Mubáraka vyvstala otázka směřování režimu – orientace státu. Demonstrující, kteří rozhýbali revoluci, které se někdy říká „Jasmínová revoluce, nebyli jednotní v požadavcích ani podmínkách. Helena Burgrová se domnívá, že navzdory tomu, že proklamovanými důvody byly především odstavení režimu, demokratizace země, nabytí práv a svobod (od začátku osmdesátých let panoval v zemi výjimečný stav, který svobody obyvatelstva značně omezoval), tak hlavní příčinou bylo sociální a ekonomické strádání většiny z osmdesáti milionů obyvatelstva. (Burgrová, 2011, s. 88-89). Ekonomické podmínky jsou zatíženy zhoršenou makroekonomickou situací,

vysokou mírou nezaměstnanosti a snížením životního standardu, jež vytváří nerovnost ve společnosti. Relativně vysoký ekonomický růst se v minulých letech soustředil do rukou úzké skupiny lidí vzhledem k přebujelé korupci, nedostatečnému rozvoji společnosti a politickým reformám – to vše vyústilo 25. ledna 2011 v revoluci (Kandil, Al-Ayouty [online] 2012, s. 22).

3.3 Hlavní příjmy egyptské ekonomiky

Arabská republika Egypt není jednostranně orientovaný stát. Řadí se mezi ty, které mají poměrně rozvinutý jak průmysl, tak zemědělství. V případě turismu lze hovořit i o sektoru služeb. Je možné konstatovat, že egyptská ekonomika je různorodá a stratifikovaná. *„Zemědělství se v Egyptě podílí 14,6 % na HDP (32 % na nezaměstnanosti), průmysl 37,7 % na HDP (17 % na nezaměstnanosti) a služby 47,7 % na HDP (51 % na zaměstnanosti).“* (Hamarneh, 2011, s. 132-134).

3.3.1 Zemědělství

Sektor zemědělství je zaměřený především na pěstování ovoce a zeleniny, které exportuje, případně ještě dále zpracovává (např. džusy, džemy, kompoty apod.). Rovněž je pěstitelem bavlny. Bavlněné výrobky považují za jedny z klenotů země, avšak kvalita je pro západní spotřebitele diskutabilní. Prastarou tradicí je rovněž produkce parfémů, které vyrábějí i pro světové značky. Přestože byl Egypt v minulosti synonymem pro „obilnici světa“, toto postavení v průběhu druhé poloviny 20. století ztratil. Stalo se tak v důsledku rozmachu stavebnictví v sedmdesátých letech a minimálních investic do zemědělství. Výsledkem bylo zastavení plochy zemědělské půdy o celkové výměře 900 000 feddánů (což představuje zhruba 378 000 hektarů). Nakonec nebyl Egypt schopný uspokojit ani vlastní spotřebu obilí a soběstačnost se snížila ze 70 % v roce 1960 na 25 % v roce 1980 (Bareš a kol., 2009, s. 667).

3.3.2 Průmysl a těžarství

Egypt má rovněž zásoby ropy a plynu, avšak ty nejsou ve srovnání s ropnými velmocemi ze Zálivu nijak závratné. Ropa se těží především kolem Suezského zálivu a v Západní poušti, kde je potenciál dalšího, objemnějšího naleziště. Plyn se získává z oblastí kolem řeky Nil. Hlavním importérem egyptského plynu je především sousední stát Izrael, pro něhož tvoří dovoz plynu z EAR až polovinu veškeré spotřeby (Burgrová, 2011, s. 85). Na zemědělství je úzce navázán textilní průmysl, zejména na produkci bavlněných výrobků. Například v roce 1970 se textilní průmysl podílel na téměř celé třetině z celkové průmyslové produkce. Problémem bylo, že bavlněné výrobky byly podřadné kvality, avšak ty se vyráběly z velmi kvalitní bavlny. Egyptu se z tohoto důvodu více vyplatilo bavlnu exportovat, než ji dále zpracovávat (Bareš a kol., 2009, s. 666).

3.3.3 Turismus

Jedním z pilířů egyptské ekonomiky je turismus, který je zaměřený především na rekreace a pobytové zájezdy v oblasti pobřeží Rudého a Středozemního moře a v o něco menší míře také na poznávací turistiku. V případě pobytových zájezdů se jedná hlavně o vyhledávané lokality na Sinajském poloostrově – konkrétně například Šarm aš-Šajch, Taba, Dahab, které jsou rovněž velmi vyhledávanou a oblíbenou destinací pro potápěče. Potápěčské báze neboli centra provozují v Egyptě i Češi a Slováci. Za jeden z příkladů lze uvést centrum Planet Divers v Dahabu (<http://www.planetdivers.cz/>). Další oblastí pobytových zájezdů je potom západní africké pobřeží, kde se nacházejí prázdninová letoviska Hurghada, Marsa Alam a další. Obecně se Egypt těší vysoké přízni a oblíbenosti ze strany českých turistů a předchozí negativní události či zhoršená či nestabilní bezpečnostní situace má jen malý vliv. Média v posledním roce informovala o návštěvnosti Egypta obdobně. Například 11. února vyšel článek v novinách E15 s titulkem „Egypt přišel za dva roky o desetitisíce Čechů“. Dle informací Ahmeda Sobhiho Ismaila, který byl v tomto roce jmenován šéfem pro oblast cestovního ruchu na egyptské ambasádě ve Varšavě, jež má na starosti i Českou republiku, se snížil počet českých turistů z více než dvě stě tisíc před Jasmínovou revolucí, na sto čtyřicet v roce 2012. O důležitosti turismu pro Egypt, což si prý současná vláda plně uvědomuje, vypovídá i fakt, že se v současné době staví na 120 tisíc hotelových pokojů. (Šindelář, 2013,

s. 6-7). Na druhou stranu stejný deník uvedl 11. prosince 2012, tedy o dva měsíce dříve, že prodej zájezdů do Egypta znovu roste a že pokud jde o objem zájezdů, čísla vypovídají, že se poptávka vrací původní výši. Dále je uvedeno, že v roce 2011 navštívilo Egypt na 208 tisíc turistů z Česka. (Šindelář, 2012, s. 4). A v neposlední řadě, informovaly noviny E15 ve zprávě, kterou převzaly od ČTK, že zimní zájezdy ovládl Egypt. Ohlas a poptávka ze strany českých klientů vystoupala meziročně na 39 % a Češi za prázdniny v této zemi nechají v průměru 14 130 korun. Egypt na druhou stranu ztrácí v očích Čechů označení „exotika“, právě pro svoji dostupnost z důvodů nižších cen v porovnání s jinými exotickými destinacemi. (ČTK, 2013, s. 8). Na stránkách Egyptského velvyslanectví v Praze jsou údaje o návštěvnosti nejen českých turistů v Egyptě, ale egyptských turistů v ČR. Údaje však nejsou příliš aktuální, a proto jsou v práci upřednostněna data z tisku. Z informací uvedených na webu velvyslanectví vyplývá, že k poklesu zájmu ze strany českých turistů o Egypt, došlo ještě dříve, než vypuklo Arabské jaro. Webové stránky také uvádějí, že např. v letech 2007 a 2008 patřilo Egyptu místo v první desítce států, kam jezdí Češi nejčastěji na dovolenou. Z níže uvedených tabulek je na první pohled patrná nesouměrnost v počtu turistů. Příčin nízkého čísla egyptských návštěvníků v pozici turistů je hned několik: Arabové (muslimové) obecně málo rádi cestují do zahraničí (západního světa) na dovolenou (výjimkou jsou lázně), menší povědomí o ČR jako dovolenkové destinaci, nižší kupní síla anebo nutnost mít vyřízená víza, která není jednoduché získat.

Tabulka 2 Počty českých turistů, kteří navštívili Egypt v letech 2005 – 2009

Rok	Počet turistů	Změna (v %)	Počet strávených nocí	Změna (v %)
2005	162 757			
2006	164 217	0,09	1 435 403	
2007	206 729	25,9	1 705 717	25
2008	268 189	29,8	2 200 374	29
2009	216 798	-19,2	1 843 756	-13

Zdroj: MFA.gov.eg [online] 2013.

Tabulka 3 Počty egyptských turistů, kteří navštívili ČR v letech 2005 - 2009

Rok	Počet turistů
2005	2424
2006	3593
2007	3822
2008	3203
2009	2781

Zdroj: MFA.gov.eg [online] 2013.

Celkové příjmy z turistického ruchu dosáhly v roce 2011 hodnoty 8,8 miliard amerických dolarů. Zemi každý rok navštíví zhruba 14 milionů turistů především z Evropy (kolem 75 % - jedná se hlavně o Velkou Británii, Německo a Rusko) a ze zemí Středního východu (13 % - především ze Saúdské Arábie) (Hamarneh, 2012, s. 132).

3.3.4 Suezský průplav

Nezanedbatelným finančním příjmem jsou vybírané poplatky spojené s využitím Suezského průplavu. Jak již bylo uvedeno v kapitole o historii, v červenci roku 1956, tedy tři roky po vyhlášení republiky, znárodnil egyptský prezident Násir Suezský průplav, což se nelíbilo Velké Británii a Francii. Následné období se zapsalo do historie jako suezská krize, která ve stejném roce vyvrcholila intervencí koaličních vojsk Británie, Francie a Izraele (Hamarneh, 2012, s. 132). O jedenáct let později, tedy v červnu roku 1967, propukl další konflikt, který měl vliv na fungování Suezského průplavu a který se dokonce dotknul Československa. Egypt napadl Izrael, ale ten v tzv. šestidenní válce nejen odrazil útok, ale také vyhnal Egyptěany ze Sinaje. Od té doby až do roku 1976 zůstalo v průplavu československé plavidlo s názvem Lednice (Bareš a kol., 2009, s. 682). Během této doby, kdy byl provoz v průplavu zablokován, došlo k citelnému výpadku příjmů egyptské ekonomiky. Blokáda přinesla rovněž potíže světovým rejdářům. V současné době (v roce 2011) dosáhly příjmy z poplatků za plavbu průplavem hodnoty 5,22 miliardy amerických dolarů (Hamarneh, 2012, s. 132). Tato částka představuje přibližně 3procentní podíl na HDP země (Burgrová, 2011, s. 85).

Další informace o provozu (např. počet lodí splavených) je možné dohledat na webových stránkách státního úřadu, který zajišťuje fungování kanálu <http://www.suezcanal.gov.eg>.

3.3.5 Peníze ze zahraničí

Tyto lze rozdělit na dva zdroje příjmů. Tím prvním jsou platby, které posílají Egypťané pracující v zahraničí a druhým jednostranné dotace zahraniční pomoci.

- a) *Transfery gastarbeiterů* – signifikantním příjmem egyptské ekonomiky jsou finanční prostředky zasílané (remittance) Egypťany pracujícími v zahraničí, především v zemích Perského zálivu (jedná se hlavně o Saúdskou Arábii a Spojené arabské emiráty a dříve i Irák). Odhaduje se, že v zahraniční pracuje (především v oblasti stavebnictví, průmyslu a službách) přes dva miliony Egypťanů. Například v letech 1981 – 1985 dosáhly příjmy z úspor od dělníků ze zahraničí výše 10 % HDP, které do roku 1989 vystoupaly na téměř celou pětinu, přesněji 18 % HDP (Bareš a kol., 2009, s. 668) a (Burgrová, 2011, s. 85).
- b) *Zahraniční pomoc* – po uzavření míru mezi Egyptem a Izraelem koncem sedmdesátých let v americkém Camp David, došlo ze strany arabských států k ostrakizaci Egypta. Mimo jiné byl vyloučen z Ligy arabských států. USA aby zmírnily ekonomický dopad poté, co se ostatní arabské státy obrátily zády, se zavázaly k pravidelné finanční podpoře, která dosahuje výše dvou miliard USD (před podepsáním míru dostával Egypt finanční pomoc od jiných arabských států). Finanční pomoc se dělí na dvě části – vojenskou a ekonomickou. Zatímco vojenská zůstává po celou dobu ve shodné výši cca 1,1 miliardy USD, tak ekonomická pomoc se postupně snižuje. V celkovém přehledu finanční pomoci, kterou USA distribuují do světa, patří první příčka Izraeli a druhá Egyptu (Burgrová, 2011, s. 83). Spojené státy však nejsou zdaleka jediným poskytovatelem pomoci. Významnými zeměmi, které Egyptu poskytují finanční injekce, jsou kromě USA například Katar (v lednu letošního roku poslal jednu miliardu USD, která byla spotřebována během měsíce a půl), Japonsko, Francie, Nizozemsko, Německo, Velká Británie, Spojené arabské emiráty, Saúdská Arábie a další země. Evropská unie se rovněž angažuje a pro roky 2011–2013 vyčlenila pro egyptskou vládu 449 milionů euro. Pozadu nezůstává ani Česká republika, jejíž forma podpory má nefinanční plnění. ČR podporuje

tamní archeologii tím, že čeští egyptologové z Univerzity Karlovy spolupracují s egyptskými kolegy. Druhou formou podpory je výuka oboru šperkařství, kterou zaštiťuje odborná škola z Turnova. Zajímavostí je, že i samotná Technická univerzita v Liberci se podílí na pomoci. V rámci mezistátní dohody přijme na roky 2013-2014 jednoho odborníka z Egypta, který si bude v Liberci prohlubovat znalosti z oboru nanotechnologie. Celkové příjmy ze zahraniční pomoci představují pro Egypt zhruba 0,5 % ročního HDP (BusinessInfo.cz [online] 2013).

3.4 Členství v mezinárodních organizacích

Arabská republika Egypt je členem mnoha regionálních a mezinárodních organizací. V rámci diplomové práce jsou zmíněny jen ty nejdůležitější či se vztahem k ekonomice. Nejprve budou vyjmenovány a některé následně více popsány. Egypt je od 22. března 1945 členem Ligy arabských států. O několik měsíců později konkrétně 24. října 1945 se stal členem OSN, od roku 1963 nabyt členství v Organizaci africké jednoty (její nástupnickou organizací je Africká unie). V roce 1969 přijal členství v Organizaci islámské konference, za další čtyři roky vstoupil do Organizace arabských zemí vyvážející ropu. V následujících letech se stal členem například Arabského měnového fondu, Arabského fondu pro ekonomický a sociální rozvoj, Arabské organizace pro rozvoj zemědělství, Arabské banky pro ekonomický rozvoj Afriky či Islámské rozvojové banky (Bahbouh, 2008, s. 77).

Arabské státy se sdružují v Lize arabských států, která se řadí mezi nejdůležitější a nejvlivnější arabské organizace vůbec. Káhira, která je rovněž sídelním místem LAS, patřila k zakládajícím signatářům organizace. Mezi hlavní úkoly a cíle patřila a patří zejména společná (arabská) koordinace zájmů a jejich prosazování v mnoha oblastech: ekonomiky, politiky, kultury aj. V dalších letech se přidaly i jiné záměry jako třeba panarabská bezpečnost. Současně se státy v LAS domluvily, že jeden proti druhému členu nepoužije vojenské síly. K původním zakládajícím členům, kterými jsou Egypt, Irák, Jemen, Jordánsko, Libanon, Saúdská Arábie a Sýrie se v průběhu let přidaly i (řazeno abecedně): Alžírsko, Bahrajn, Džibutsko, Katar, Komory, Kuvajt, Libye, Maroko, Mauretánie, Omán, Palestinská autonomie, Somálsko, Spojené arabské emiráty, Súdán a Tunisko. Navenek LAS zastupuje předseda neboli generální sekretář. Od roku 2001 do 2011 jím byl Egyptan Amre M. Moussa,

který byl po stejnou dobu také egyptským ministrem zahraničních věcí. Současným předsedou je rovněž Egyptan s mnoha zkušenostmi a západním vzděláním: Dr. Nabil El-Araby (Lasportal.org [online] 2013). V příloze je vyobrazen přehled členských států.

3.5 Analýza bilaterálních vztahů Egypta a ČR

Mezi Arabskou republikou Egypt a Českou republikou byla uzavřena celá řada vzájemných bilaterálních smluv v mnoha oblastech. Již v první polovině šedesátých let došlo k uzavření první dohody, které zahrnovala i ekonomickou spolupráci. Tato dohoda byla podepsána v Praze a o pár týdnů v Káhiře byla signována dohoda o osvobození majetku a vyrovnaní starých československých a arabských pohledávek a závazků. Z dalších dohod, které je smysluplné v rámci diplomové práce zmínit, jsou to obchodní dohoda mezi vládami obou zemí z roku 1993 či dohoda o vzájemné ochraně investic. Významná je rovněž smlouva z roku 1995, prostřednictvím které bylo ujednáno zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a z majetku. Prostřednictvím jiné dohody z roku 2000 došlo k založení Česko-egyptské obchodní komory a o pár dní později došlo k navázání spolupráce mezi nově vzniklou Komorou a Federací egyptských komor. Jedním z posledních potvrzení vzájemných vztahů a spolupráce bylo memorandum o spolupráci mezi Hospodářskou komorou ČR a Káhirskou obchodní komorou, které bylo podepsáno v dubnu roku 2008 v Káhiře. Celkový přehled všech vzájemných bilaterálních dohod, smluv, protokolů a memorand je v příloze pod písmenem A. (MZV.cz [online] 2012).

Díky spolupráci hospodářských komor se během roku konají podpůrné akce pro podnikatelské subjekty a exportéry. V rozmezí 1. – 3. dubna roku 2012 tak mohla proběhnout doprovodná mise ministra zahraničních věcí do Egypta, které se mohli zúčastnit i čeští zástupci z řad podnikatelů (Komora.cz [online] 2012).

4. Podmínky pro podnikání a obchodování v Česku a v Egyptě

Na začátku této kapitoly je užitečné říci, která z institucí v dané zemi má obor podnikání a obchod pod svou gescí. V České republice spadají kompetence týkající se podmínek pro podnikání pod Vládu ČR, konkrétně pod Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky. V Arabské republice Egypt je to taktéž Ministerstvo průmyslu a obchodu (anglicky Ministry of Industry and Foreign Trade).

4.1 Psychická distance a internacionalizace

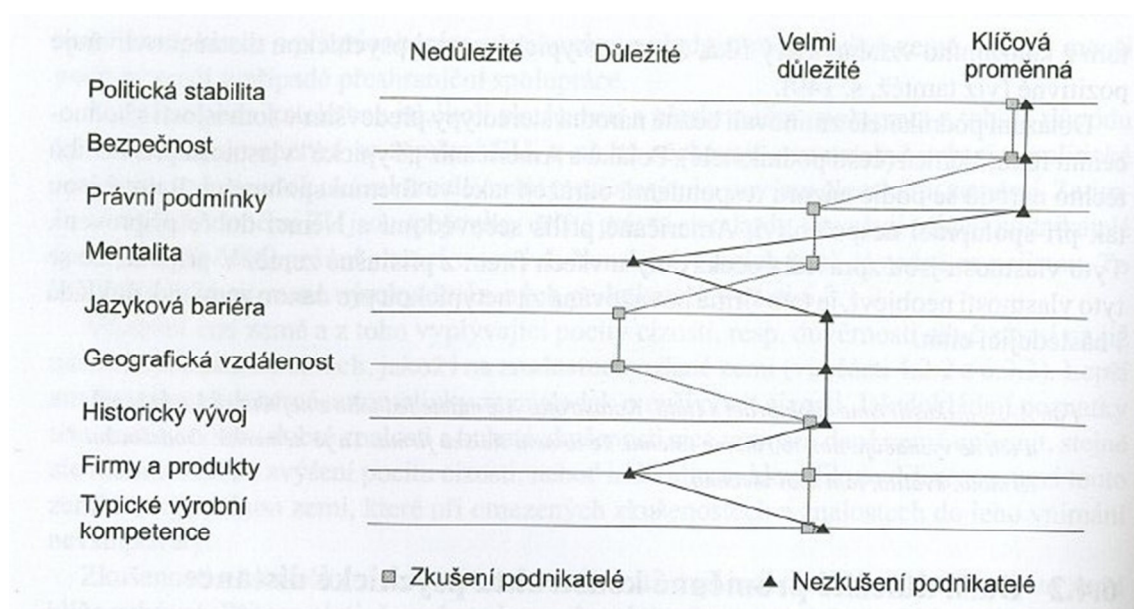
Radka Hodicová provedla a zpracovala v rámci grantového projektu praktické a přitom opomíjené téma. Za použití metody empirického šetření a na konkrétním příkladu česko-německé, resp. sasko-české spolupráce v oblasti pohraničí. Českým a německým firmám a podnikatelům zaslala shodný dotazník, prostřednictvím kterého kladla otázky týkající se přeshraniční spolupráce. Formulář byl rozdělen do čtyř sekcí. První se zabývala přeshraniční spolupráce – konkrétně: „*Jsou země, se kterými byste nechtěl spolupracovat?*“ nebo „*V jakých rozdílech mezi vaší zemí a cizí zemí byste viděl největší překážky úspěchu přeshraniční spolupráce? Proč?*“ Následně autorka předložila výčet několika zemí – Polsko, Rakousko, Česko (respektive Německo, pokud byl dotazník určen českému podniku), Francie, USA a Slovensko a položila otázku, zda si s nimi dokáží představit bezproblémovou spolupráci a s jakými by je spíše spojovaly problémy. Předmětem byly i další dotazy. Druhá sada otázek mířila konkrétně na česko-saskou spolupráci, které nebudou zmiňovány. Třetí a čtvrtá sekce byla věnována charakteristice podniku, jeho velikost, historie, zkušenosti s přeshraniční spoluprací, a dotazovanému – funkce v podniku, vzdělání, znalost cizích jazyků, věk, pobyty v zahraničí a další. Pro diplomovou práci jsou zajímavé poznatky, které se týkají obecnější roviny přeshraniční spolupráce. Jistě by bylo zajímavé provést obdobné srovnání právě mezi ČR a EAR, kde se vzdálenější distance, menší povědomí o druhé zemi, rozdílné historické a kulturní prostředí. (Hodicová, 2012, s. 231-232). Výzkum, přestože byl primárně zaměřen na česko-saskou přeshraniční spolupráci, mnoho otázek se týkalo přeshraniční spolupráce obecně. Autorka hledala v závěrech shodu podnikatelů na české a saské straně. Kromě toho byla nucena rozdělit podnikatele na mladé, resp. nezkušené ve smyslu nezkušenosti (nebo s malou zkušeností) spolupráce se zahraničními partnery. Každá ze skupin kladla na některé

aspekty větší či nižší důležitost. Z výsledků vyplývá, jak moc jsou pro české firmy a podnikatele následující podmínky důležité (stupnice v rozmezí hodnocení Nedůležité, Důležité, Velmi důležité, Klíčová proměnná):.

V případě zvažování spolupráce se subjekty ze zahraničí by jak obě skupiny (tedy zkušení i nezkušení) považovali z klíčové proměnné **politickou stabilitu země a bezpečnost**. Jestliže se jedná o nestabilní či dokonce nebezpečné země, tak je ani nenapadne, že by tam měli rozvíjet své obchodní aktivity. Mezi podnikateli, kteří byli dotazováni, se však ojediněle našli i tací, kteří by riziko podstoupili v případě vidiny vyššího zisku. O jak subjektivní hodnocení se jedná, se lze přesvědčit ze jmenovaných zemí. Za rizikové byly označeny např. Irák, Čína a Rusku, avšak někteří do rizikových oblastí zahrnuli i Bulharsko a Rumunsko. Jestliže měli podnikatelé zohlednit aspekt **právního prostředí**, lze již pozorovat mírný rozchod mezi zkušenými a nezkušenými. Pro dotazované bez zkušeností se jednalo stejně jako u předchozích aspektů o klíčovou proměnnou. Přestože jsou právní podmínky důležité i pro zkušenější podnikatele, nabídku by a priori neodmítli. Dalšími proměnnými, které by podnikatelé zamýšlející přeshraniční spolupráci zvažovali, je **mentalita** národa. Nezkušení ji považují pouze za důležitou, ti zkušení za velmi důležitou. Je to dáno tím, že zkušenější byznysmeni mají již konkrétní negativní zkušenost, jak uvedli během dotazníkového šetření. Naopak **jazyková bariéra** je velmi důležitá pro nezkušené a jen důležitá pro zkušené. Rovněž bylo z výsledků zřejmé, že zkušenější ovládají více než jen svůj mateřský jazyk. Nižší význam jazykové bariéry byl dán i z důvodu rozšířené angličtiny. Na druhou stranu jak saští, tak čeští podnikatelé preferovali kooperace se zeměmi se stejnou či příbuznou jazykovou skupinou. Naprosto stejně důležitá jako jazyková bariéra byla i **geografická vzdálenost** – pro zkušené pouze důležitá, pro nezkušené velmi důležitá. Opět zde bylo patrné rozdílné vnímání vzdálenosti – pro podnikatele bez zkušeností byla již třeba Francie či Polsko příliš vzdálenými. Obecně lze konstatovat, a na tom se podnikatelé víceméně shodli, že projeví jen malou snahu o spolupráci se zeměmi mimo Evropu. Sedmým zkoumaným aspektem, který autorka přidala do dotazníku dodatečně, byl **historický vývoj**. Obě skupiny přikládaly této kategorii velkou důležitost. Autorka doporučuje zaměřit se na tento aspekt, který nebyl dosud zkoumán. Předposledním faktorem byl **firmy a produkty**. Podnikatelský subjekt bere tento v potaz, má-li mu přinést přeshraniční spolupráce konkurenční výhodu – např. v podobě levné pracovní síly či levných nákladech nebo naopak vysoká kvalita či know-how. Pro nezkušené

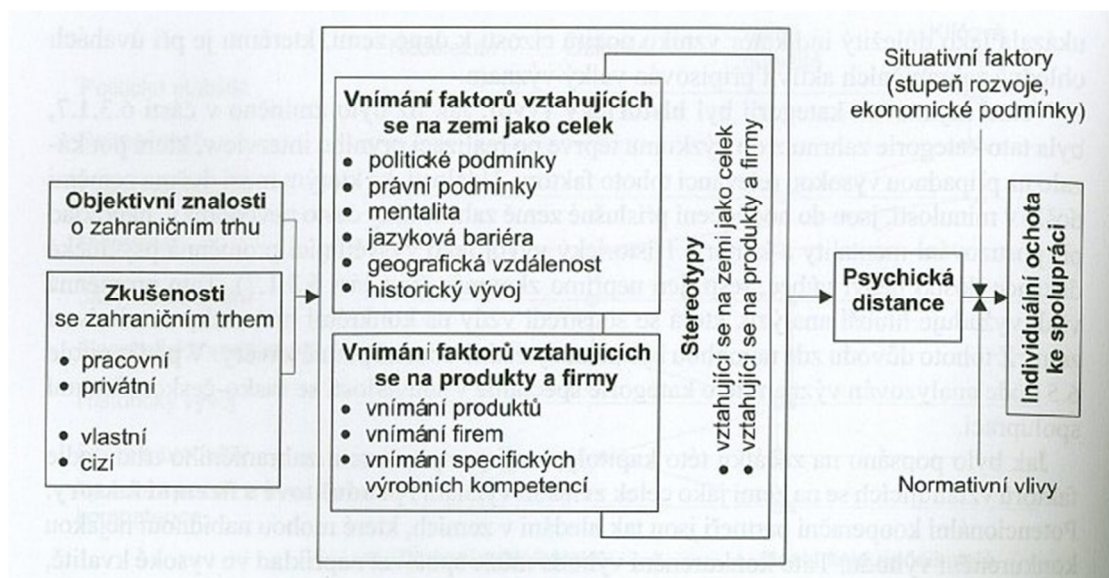
se se však jedná pouze o důležitou proměnnou, pro zkušené je to velmi důležitý faktor. Posledním zkoumanou proměnnou byly **typické výrobní kompetence (zkušenosti a znalosti)**. Často podnikatelé projektovali přejaté názory z médií, z osobních (nepracovních) zkušeností. Pro obě skupiny se jedná o velmi důležitý faktor, který by rozhodně zvažovali.

Dotázaní upřednostňují spolupráci mezi členskými státy Evropské unie, avšak i mezi nimi jsou rozdíly. Jednak někteří dělají rozdíl mezi tzv. starými a novými členskými zeměmi a zadruhé hrají klíčovou roli národní (negativní) stereotypy – např. neochota Francouzů komunikovat v jiném než francouzském jazyce, nespolehlivost Italů, lhostivý Poláci apod. (Hodicová, 2012, s. 185-190).

Obrázek 1 Vysvětlující proměnné psychické distance
Zdroj: Hodicová, 2012, s. 188.

Autorka výzkumu na základě výsledků vypracovala diagram, ve kterém jsou zahrnuty všechny proměnné. Ilustruje, jak podnik či firma konstruuje pomocí proměnných psychickou distanci, tedy co všechno zvažují a v jakém pořadí, než zahájí spolupráci ať už ve formě export/import nebo založení (společného) podniku v jiné zemi. Podmínky v druhé zemi poměřují s podmínkami domácími.

Obrázek 2 Souhrnné zobrazení vysvětlujících proměnných konstruktů psychické distance
Zdroj: Hodicová, 2012, s. 190.

Jistě by bylo zajímavé uskutečnit obdobné šetření mezi českými a egyptskými firmami. Ze vzorků českých podnikatelů lze vyvodit, že Egypt není v tuto chvíli vhodným obchodním partnerem. Za současné nestabilní situace, se sníženou bezpečností, jazykovou bariérou, odlišnou mentalitou a historickým vývoje, při geografické vzdálenosti by musel partner přinést unikátní konkurenční výhodu a projevit nadstandardní kompetence.

4.2 Mezinárodní konkurenceschopnost ekonomik

Pokud jde o srovnání podmínek pro podnikání, resp. konkurenceschopnost ekonomik, panuje rozdíl v názorech, zda lze srovnávat tak rozdílné ekonomiky, jako je ta egyptská a česká. Například při osobním setkání s 1. konzulkou obchodního oddělení Velvyslanectví Arabské republiky Egypt v Praze paní Nagwou A. F. Hassan vyšlo najevo, že diplomatka je toho názoru, že takto rozlišné ekonomiky porovnávat nelze. (Hassan, 2012).

Na druhou stranu organizace World Economic Forum (Světové ekonomické fórum - WEF), sídlící ve švýcarské Ženevě, vydává každoročně Zprávu o konkurenceschopnosti ekonomik světa (Global Competitiveness Report). Ta dokonce porovnává téměř většinu ekonomik světa. Na přípravě se podílejí spolupracovníci Světového ekonomického fóra, kteří jsou zdrojem

základních informací stejně tak jako například zprávy OECD. Nejedná se o nahodilá měření, ale exaktní na základě statistiky s tím, že autoři odkazují až k samotnému Adamu Smithovi (Global Competitiveness Report, 2012, s. 4). Národní ekonomiky porovnávají na základě výše indexu GCI – Global Competitiveness Index neboli Index celosvětové konkurenceschopnosti. Index sestavuje na základě dvanácti proměnných, které ekonomové označují jako 12 pilířů konkurenceschopnosti. Světové ekonomické fórum sestavuje index GCI na základě srovnání dvanácti proměnných, které označuje jako 12 pilířů konkurenceschopnosti. Jsou jimi:

1. Instituce;
2. Infrastruktura;
3. Makroekonomické prostředí;
4. Zdraví a základní vzdělání;
5. Vyšší vzdělávání a výcvik;
6. Efektivnost trhu se zbožím a službami;
7. Efektivnost trhu práce;
8. Rozvoj finančního trhu;
9. Technologická připravenost;
10. Velikost trhu;
11. Zkvalitňování charakteristik podnikání;
12. Inovace.

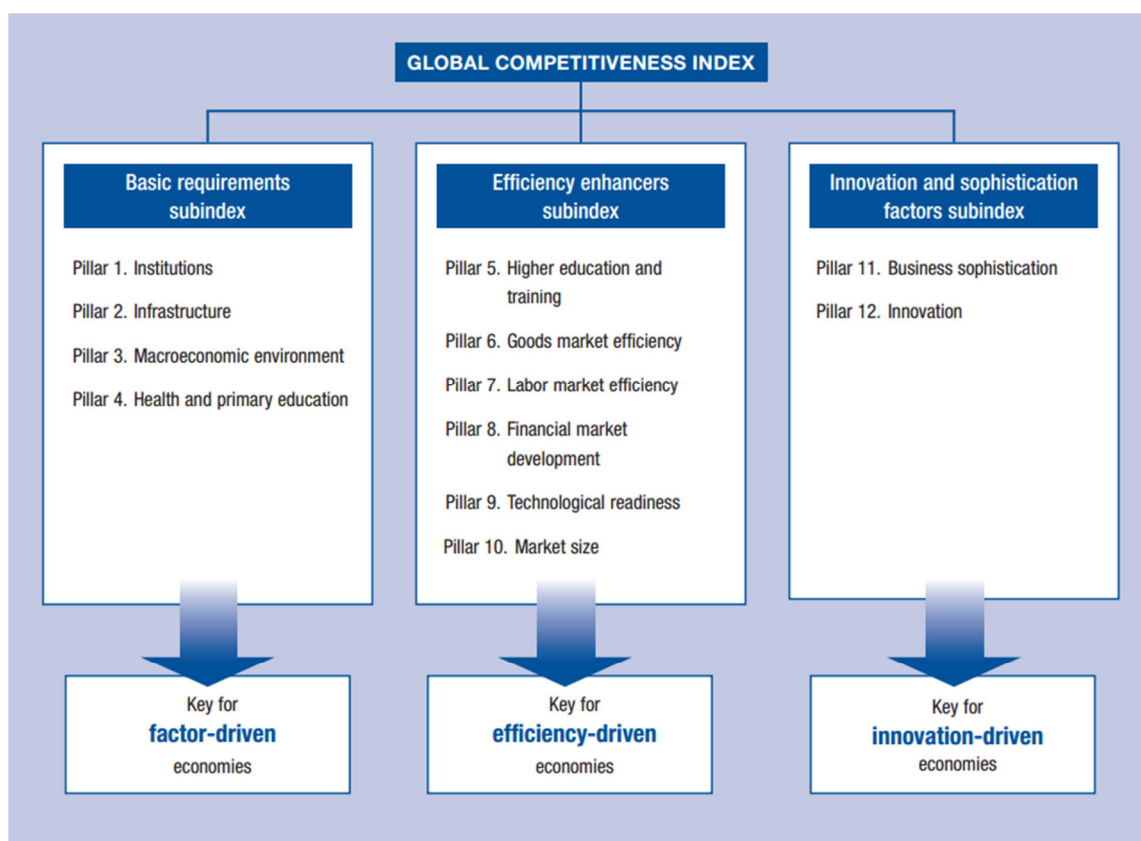
Egypt se v rámci svého severoafrického regionu řadí na nejnižší pozici za Tunisko, Maroko a Alžírsko. Ještě v letech 2010/2011 byla egyptská ekonomika konkurenceschopnější než alžírská, ale pravděpodobně v důsledku Jasmínové revoluce si Egypt o několik příček pohoršil. Ve srovnání s celým světem patří egyptské ekonomice 94. místo ze 139 sledovaných národních hospodářství. Česká republika obsadila ve stejné době 38. pozici, tedy jen dvě místa před tuniskou ekonomikou.

Tabulka 4 Srovnání konkurenceschopnosti severoafrických států + ČR podle GCI

Stát	GCI 2011-2012		GCI 2010-2011	
	Pořadí ve světě	Skóre indexu	Pořadí ve světě	Skóre indexu
Tunisko	40	4,47	32	4,65
Maroko	73	4,16	75	4,08
Alžírsko	87	3,96	86	3,96
Egypt	94	3,88	81	4,00
Česká republika	38	4,52	36	4,57

Zdroj: WEF AWC [online] 2013; WEF GCR [online] 2013.

Čím vyšší je hodnota indexu, tím je na tom ekonomika z pohledu konkurenceschopnosti lépe. WEF čerpá informace z institucí v daných zemích. V případě ČR se opírá o údaje od spolupracující instituce GMC Graduate School of Business poskytnutů prostřednictvím Tomáše Jančí. Zajímavostí je, že výkonným ředitelem pro region MENA v rámci WEF, a tedy zodpovědným za přípravu reportu pro Blízký východ včetně Egypta, je Čech – Miroslav Dušek.

Obrázek 3 Obrázek Index globální konkurenceschopnosti národních ekonomik

Zdroj: Global Competitiveness Report, 2012, s. 4 - 8.

V loňském roce si časopis TÝDEN všiml postavení ČR v žebříčku konkurenceschopnosti, což interpretoval takto: „Česká republika si v hodnocení nevede úplně nejhůř. Oproti loňsku se

sice propadla o jednu příčku na 39 místo, leč společně s Estonskem (34. místo) je považována za lídra regionu střední a východní Evropy. Konkurenceschopnost obou zemí prý pramení zejména z poměrně velmi vysoké úrovně vzdělanosti obyvatelstva, kvality průmyslových výrobků a efektivity finančních trhů. (...) Co se však vývoje v nadcházejících letech týče, Česká republika, stejně jako mnohé další evropské země, má před sebou nejspíše temnější budoucnost.“ (kráceno, pozn. autora) (Kovanda, 2012, s. 59). Pravděpodobně došlo v článku v drobné chybě pořadí, protože v reportu staženém z webových stránek WEF je uvedena 38. pozice, kdežto TÝDEN píše o 39. pozici.

Egypt obsadil 94. místo. Nedávné události vynesly na světlo v zemi četné problémy, a to zejména ty, které se týkají institucionálního prostředí. Nové politické vedení země se bude muset vypořádat s několika konkurenčními výzvami, počínaje reformou trhu práce, které trpí neefektivním využíváním dostupných talentů a ustálenými předpisy práce. Propouštění ze státní správy bude vyžadovat pokračování růstu soukromého sektoru, stejně jako podporu malých a středních podniků k mobilizaci dodatečné poptávky po pracovní síle.

To vše musí být kombinováno s podporou oživení domácí konkurence a větší otevřenosti země obchodu a přímým zahraničním investicím (FDI). Reformy v kombinaci s velikostí země a jejího trhu a současně blízkost velkého evropského trhu, by mohly pozitivně zvýšit konkurenceschopnost a obchodní činnost v krátkodobém a dlouhodobém horizontu. Dlouhodobější problém, který se musí řešit, je náprava vzdělávacího systému. Reformy musí zajistit vysoký počet vzdělaných a vzdělávání obecně více přizpůsobit potřebám podnikatelské sféry, a reagovat tak na současný výrazný nesoulad, který brání dalšímu vytváření pracovních míst. Současná makroekonomická situace v Egyptě je znepokojující. Přestože se veřejný dluh v minulosti snížil, aktuálně se zvyšující fiskální deficit a inflační tlaky, nadále zatěžují ekonomiku. Pravděpodobně dojde v příštích letech ke zvýšení těchto tlaků, protože dodatečnými výdaji bude třeba řešit obavy ze sociální nespravedlnosti. Příležitosti a prosperita egyptského lidu bude v blízké budoucnosti vyžadovat, aby země nastoupila cestu udržitelného a trvalého růstu, což je jakýsi ideální (teoretický a též možná nereálný) průběh. Pokud mají nadcházející politické reformy nastartovat ekonomický růst, bude třeba, aby byly doprovázeny opatřeními ke zvýšení produktivity. Spolu s vytvářením pracovních míst, se musí egyptští představitelé země bezprostředně zaměřit na řešení

bezpečnostních problémů a přetrvávající politické nejistoty, která v poslední době značně omezila hospodářský růst. (WEF AWC [online] 2013; DoingBusiness.org [online] 2013).

4.3 Podpora exportu

Pokud jde o export a exportní politiku není v případě České republiky zcela jasně vymezeno, a také se kvůli tomu vedou menší spory, které z ministerstev má mít podporu a propagaci exportu ve své kompetenci: zda je to Ministerstvo zahraničních věcí ČR (MZV ČR), nebo Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. Kupříkladu MZV ČR každoročně zveřejňuje k začátku dubna tzv. Projekty ekonomické diplomacie. Pro rok 2013 bylo ministerstvem schváleno celkem 69 projektů, pro které bylo vyčleněno přibližně 5,8 milionu korun. Účelem těchto projektů je pomoci s prezentací českých firem a jejich produktů v zahraničí, organizace skupinových výjezdů/misí podnikatelských subjektů, pořádání konferencí, seminářů a workshopů. Projekty se zaměřují především na oblasti: environmentální technologie, energetiky, dobývací techniky a nanotechnologie (MZV.cz [online] 2013).

Pro rok 2013 byly vybrány i tři projekty, které jsou zaměřené na Arabskou republiku Egypt, respektive Súdán. Projekty byly navrženy a vypracovány zastupitelským úřadem, konkrétně Obchodní sekcí při Velvyslanectví České republiky v egyptské Káhiře.

- Seznámení egyptských rafinerií s možnostmi českých dodavatelských firem (Podnikatelské příležitosti v arabských zemích pro české firmy podnikající v petrochemii).
- Seznámení egyptských elektrárenských společností s možnostmi českých dodavatelských firem (Podnikatelské příležitosti v arabských zemích pro české firmy podnikající v energetice).
- Súdán - Jednání o vládní dohodě směřující k umožnění kapitalizace českého dluhu a prezentace českých firem (MZV.cz [online] 2013).

Kromě ministerstev podporují podnikatelské aktivity v případě České republiky i státní agentury. Jsou to například **CzechTrade** a **CzechInvest**.

CzechTrade „je agenturou na podporu exportu podřízenou Ministerstvu průmyslu a obchodu. Cílem agentury je usnadnit firmám rozhodování o výběru vhodných teritorií, zkrátit

dobu vstupu na daný trh a podpořit aktivity směřující k dalšímu rozvoji firmy v zahraničí.“ (CzechTrade.cz [online] 2013).

Agentura CzechTrade působí také na africkém kontinentě, kde má svoje dvě pobočky. Jedna se nachází Johannesburgu v Jihoafrické republice a druhá v egyptské Káhiře. Jejím současným šéfem je Egyptan **Tamer El-Sibai** a filiálka má rovněž vlastní webové stránky na adrese <http://www.czechtrade-eg.com/en>.

CzechTrade se především stará o export českých produktů a služeb do zahraničí, naproti tomu CzechInvest láká zahraniční investory do České republiky. **CzechInvest** neboli agentura pro podporu podnikání a investic *„je státní příspěvková organizace podřízená Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR, která posiluje konkurenceschopnost české ekonomiky prostřednictvím podpory malých a středních podnikatelů, podnikatelské infrastruktury, inovací a získáváním zahraničních investic z oblasti výroby, strategických služeb a technologických center.“* (CzechInvest.cz [online] 2013).

CzechInvest na rozdíl od agentury CzechTrade nemá zastoupení ani v Egyptě, ani na Blízkém východě a ani v Africe (dle informací z webových stránek společnosti). V posledních letech se diskutovalo o možném sloučení obou agentur. Začátkem března ministr průmyslu a obchodu, pod kterého obě vládní agentury spadají, Martin Kuba prohlásil, že se obě agentury sloučí k 31. prosinci 2013. Cílem tohoto kroku je ušetřit peníze, které plynou na mzdy, protože má dojít k úbytku asi čtvrtiny zaměstnanců. Dalším cílem je, *„aby firmy našly podporu podnikání, exportu a investic pod jednou střechou. Spojená organizace bude zastřešena jménem CzechInvest. Letos má být završeno i spojení zahraničních kanceláří obou organizací, čímž má do června (2013, pozn. autora) vzniknout síť 70 zastoupení v 56 zemích světa. Zatím je k dispozici 48 zastoupení.“* (Stingl, 2013, s. 3).

Podnikatel z Egypta, resp. z České republiky, který by chtěl začít podnikat případně získat informace o podnikání v České republice, respektive v Egyptě, by nejspíš nejprve hledal informace na internetu. Lze-li zobecnit, že takový podnikatel ovládá alespoň základy angličtiny, zkusil by přes internetové vyhledávače (např. Google) najít nejprve vládní portál a na něm poté odkaz na konkrétní ministerstvo, pod které obchod a podnikání spadá. Přestože není cílem ani smyslem diplomové práce jakkoliv (subjektivně) hodnotit formu

poskytovaných informací internetových portálů, lze říci, že v době srovnání (5. dubna 2013) byla prezentace jak české Vlády, tak Ministerstva průmyslu a obchodu ČR přehlednější, upravenější a bez chyb. Naproti tomu webová prezentace Ministerstva průmyslu a obchodu Arabské republiky Egypt vykazovaly kromě zastaralého designu například chybu ve zdrojovém kódu, který se zobrazil přímo na úvodní stránce Ministerstva. Příloha diplomové práce obsahuje otisky webových prezentací obou států, a to jak vládního portálu, tak ministerstev.

Pomoc lze vyhledat i v **ekonomických úsecích velvyslanectví**. Jan Kouřil vysvětluje přínos ambasády. „*Primárně pomáháme českým firmám v uplatnění se na místním trhu. Teprve sekundárně pomáháme egyptským firmám najít partnery v ČR (to je spíše práce egyptského obchodního oddělení v ČR).*“ (Kouřil [online] 2012). Forem pomoci je celá řada a liší se podle firmy a oboru. Důležitý význam přikládá Kouřil výstavám a veletrhům, které jsou vhodnou příležitostí pro české exportéry k sehnání partnera. Dále pořádají semináře, a to jak v Egyptě, tak v České republice. Ty jsou zpravidla ucelené a zaměřené na jednu oblast. V letošním roce proběhly nebo proběhnou semináře na téma sklářství, energetika a potravinářství (Kouřil [online] 2012).

4.4 Zahájení podnikání

Překvapující a nečekané výsledky přináší srovnání podmínek při zahájení podnikání v dané zemi podle renomovaného serveru www.doingbusiness.org, který spadá pod Světovou banku (The World Bank). Tento server pravidelně aktualizuje žebříček zemí světa, naposledy se tak stalo v červnu roku 2012. Diplomová práce se nebude podrobně věnovat metodologii, zmíněny budou jen parametry. Doing Business srovnává na příkladu malých a středních firem (s ručením omezeným), kolik času, finančních nákladů a procesů musí zástupci společnosti zvládnout, aby mohli začít s podnikáním. Je však na místě říci, že aby byla data srovnatelná napříč ekonomikami 185 států, byly stanoveny například tyto podmínky: fiktivní firma je ze sta procent vlastněna tamními podnikateli, zaměstnává mezi 10 – 50 lidmi, počáteční kapitál byl stanoven na desetinásobek průměrnému příjmu na hlavu, apod.

V žebříku 185 srovnávaných ekonomik se Arabská republika Egypt umístila na 26. místě a Česká republika až na 140. pozici.

- Sloupec s názvem „**Počet procesů (úkonů)**“, myšleno zejména právních vyjadřuje součet nutných kroků k registraci firmy. Úkon je definován jako jakákoliv interakce zakladatelů společnosti s dalšími (externími) stranami – například s úřady, právníci, auditoři, notáři apod.).
- Sloupec „**Doba založení (ve dnech)**“ vyjadřuje celkový počet dní potřebných k registraci firmy. Jedná se o průměrnou dobu, která je nutná k dokončení potřebných kroků, abych mohla být společnost být považována za firmu bez extra nákladů.
- Sloupec „**Finanční náklady (v % příjmu na hlavu)**“ vyjadřuje procentuální ekonomický příjem na hlavu. Tyto náklady zahrnují poplatky úřadům, poplatky za úkony právníkům a za služby odborníků, pokud jsou vyžadovány zákonem.
- Sloupec „**Startovací vklad vs. ekonomický příjem na hlavu (%)**“ vyjadřuje částku, kterou musí podnikatel vložit do depositu banky nebo uložit u notáře před samotnou registrací společnosti. Jedná se procentuální vyjádření ekonomického příjmu na hlavu.

Tabulka 5 Podmínky pro zahájení podnikání v zemi

Země	Pořadí (ze 185 států)	Počet procesů (úkonů)	Doba na založení (ve dnech)	Finanční náklady (v % příjmu na hlavu)	Startovací vklad vs. ekonomický příjem na hlavu (%)
Česká republika	140	9	20	8,2	29,7
Arabská republika Egypt	26	6	7	10,2	0,0

Zdroj: DoingBusiness.org [online] 2013.

Ze srovnání Doing Business (viz výše) vyplývá, že zahájit podnikání ve formě malé až střední společnosti (s ručením omezeným) je jednodušší v Egyptě. Z výsledku lze usoudit, že Egypt patří do první osminy srovnávaných států světa, naproti tomu statistické údaje vycházejí v neprospěch Česka. Počet úkonů potřebných k založení společnosti v Česku je devět, v Egyptě postačí o tři dokumenty méně. Mnohem větší rozdíl je však v době trvání založení společnosti, kde v Arabské republice potřebuje tamní podnikatel týden, kdežto v České republice je nutné počítat s téměř třemi týdny. Finanční náklady na založení vycházejí mírně v neprospěch egyptské strany. Nemírně bez zajímavosti, že v Egyptě není potřeba žádného počátečního (depozitního/startovacího) vkladu (DoingBusiness.org [online] 2013).

Téměř konkrétní příklad, jak zahájit podnikání, co je třeba vyřídit, na koho se obrátit a podobně předkládá na svých webových stránkách Vít Klíma (http://www.klima.cz/egypt_podnikani.htm). Jeho rady a doporučení jsou určeny především architektům, developerům a stavebním firmám. Klíma na svých stránkách neodkazuje na žádný konkrétní pramen či zdroj. Údaje jsou z roku 2005 a v roce 2010 byly údajně aktualizovány. Dalším zdrojem jsou webové stránky www.businessinfo.cz, které mnohé informace čerpají právě z výše citovaného webu www.doingbusiness.org. Článek pro BusinessInfo připravila ekonomická sekce Zastupitelského úřadu ČR v Káhiře k 1. říjnu 2012. Dle informací BusinessInfo je naopak proces zřízení a otevření kanceláře poměrně zdoluhavým procesem (časově a úředně). Uvádějí, že vždy záleží na konkrétní účelu založení a předmětu podnikání. Není ojedinělé, že vyřízení trvá v řádech týdnů až měsíců. Autoři zdůrazňují, že v poslední době došlo „k nevídané akceleraci administrativní úkonů, protože představitelé egyptské legislativy se snaží tento proces urychlit. Dříve se vyžadovalo k registraci podniků až 132 úkonů, což v časové rovině představovalo minimálně 222 pracovních dní (!). V důsledku legislativní změn došlo k časovému zkrácení doby na současných několik dní, respektive týdnů v závislosti na typu společnosti a činnosti. (BusinessInfo.cz [online] 2013). V příspěvku je rovněž odkaz na webové stránky egyptské vládní organizace (http://www.investment.gov.eg/MOI_Portal/Your_Business/Start/Business+Registration/), ty jsou však v současné době nefunkční.

Je však třeba mít na paměti, že srovnání, které uveřejňuje DoingBusiness.org je vždy jen jakýmsi průměrem pro danou zemi, který nelze vztáhnout na celé území hodnoceného státu. Srovnání podmínek pro podnikání na národní úrovni se každoročně uskutečňuje i v České republice. Ideálním českým městem a vítězem pátého ročníku soutěže Město pro byznys, se v roce 2012 stala Přelouč, následovaná Humpolcem a třetí Dobruškou. Města jsou porovnávána na základě 50 kritérií. Například u vítězné Přelouče byly kladně hodnoceny dostupnost pracovní síly, pozemků a prostor pro podnikání včetně blízkosti dálnice (Ekonomická redakce, 2012, s. 20).

Na podzim roku 2011 navštívil Českou republiku zakladatel Institutu pro svobodu a demokracii Hernando de Soto, jehož organizace se zabývá fungováním institucí, majetkovými

právy apod. Jeho výzkumy používá Světová banka pro reporty o podnikání – Doing Business. Tehdy na konkrétním příkladu prohlásil, že otevření pekárny v Egyptě – než podnikatel-pekař obstará všechna potřebná potvrzení - trvá 549 dní. Z toho údajně vyplývá, že 90 % všech egyptských pekáren nemá povolení, jsou tedy nelegální. Rovněž de Soto odhaduje, že egyptský „šedá ekonomika“ „má 30krát větší hodnotu než tržní cena všech podniků na káhirské burze a 55krát větší hodnotu než všechny přímé investice.“ (de Soto in Němeček, 2011, s. 18).

4.5 Typy společností

V České republice a stejně tak v Egyptské arabské republice je možné podnikat různými způsoby. Zvolený způsob a forma podnikání (právnícké osoby) by měla odpovídat možnostem podnikajícího a jeho cílům v oblasti podnikání.

Tabulka 6 Typy obchodních společností v ČR a jejich stručná charakteristika

Česká republika	
Společnost s ručením omezeným (s. r. o.)	
Založení	Fyzickými nebo právníckými osobami (i jen 1 osoba)
Základní kapitál	Minimálně 200 000 Kč
Ručení majetkem	Společnost ručí veškerým majetkem, společník do výše nesplaceného vkladu
Orgány	Valná hromada – nejvyšší orgán, statutární orgán – jednatel či jednatele
Akciová společnost (a. s.)	
Založení	Jeden zakladatel (pouze právnícká osoba) nebo více zakladatelů
Základní kapitál	Rozvržený na určitý počet akcií o určité jmenovité hodnotě (základní kapitál při veřejné nabídce akcií min. 20 000 000 Kč, základní kapitál bez veřejné nabídky akcií min. 2 000 000 Kč).
Ručení majetkem	Celým svým majetkem, akcionáři neručí za závazky společnosti
Orgány	Valná hromada – nejvyšší orgán (akcionáři), statutární orgán – představenstvo, kontrolní orgán – dozorčí rada
Veřejná obchodní společnost (v. o. s.)	
Založení	Minimálně dvě osoby
Základní kapitál	Není stanoven
Ručení majetkem	Osoby ručí svým majetkem (společně a nerozdílně)
Orgány	Statutární orgán – jeden, více či všichni společníci
Komanditní společnost (k. s.)	
Založení	Dva a více společníků
Základní kapitál	Vkládá komandista v min. výši 5 000 Kč
Ručení majetkem	Komandisté ručí do výše vkladu, komplementář ručí celým svým majetkem
Orgány	Společnost vedou komplementáři
Družstvo	
Založení	Minimálně 5 fyzických osob nebo minimálně 2 právnícké osoby
Základní kapitál	Členské vklady do družstva
Ručení majetkem	družstvo ručí celým svým majetkem, členové neručí za závazky družstva
Orgány	Jeho podstatou je skutečnost, že jeho vlastníci (členové družstva) do družstva nevnaší peníze, ale většinou jiné majetkové hodnoty (půda, atd.)
Živnostník – osoba samostatně výdělečně činná	
Živnosti ohlašovací (věk min. 18 let)	Volné, Řemeslné, Vázané
Koncesované živnosti	Lze provozovat na základě státního povolení (koncese)

Zdroj: iPodnikatel.cz [online] 2013.

V obou zemích je možné vybírat z několika variant typů společností či způsobu podnikání – od případu, kdy podnikatel vystupuje pod svým jménem, pracuje na svůj účet přes společnosti s menším kapitálem až po velké podniky, které se většinou zakládají (nebo transformují) do akciových společností a za nimi kromě fyzických osob může stát jiná firma či společnost. Typy společností v Egyptě vycházejí z velké části z euroamerického pojetí, ať už jde

o pojmenování či charakteristiku. V tabulkách výše a níže jsou uvedeny typy společností, z jakých lze volit.

Tabulka 7 Typy obchodních společností v EAR a jejich stručná charakteristika

Egyptská arabská republika	
Jediný vlastník (Sole Proprietorship)	
Založení	Jedná se o jediného vlastníka (neboli obchodníka), stane se jí fyzická osoba. Podnikateli musí být alespoň 21 let, musí být egyptské národnosti a je povinen si vést účetnictví. Zdanění příjmů je progresivní (sazba od 0 – 25 %) v závislosti na dosažených příjmech.
Základní kapitál	20 000 LE (cca 60 000 Kč)
Jednoduché partnerství (Simple Partnership)	
Založení	Společnost tvoří minimálně dva partneři, ale může jich být i více. Zpravidla jsou to fyzické osoby. Partnerství může být buď generální, nebo komanditní společnost. Příslušníci jiných států sice mohou být partneři, avšak mají omezené pravomoci. Podíl ve společnosti nesmí být vyšší než 49 %. Přestože zisk společnosti nepodléhá zdanění, daní se podíl (příjem) podílníků v rozmezí od 10-20 %. Je nutné uzavřít smlouvu mezi podílníky, kde budou definovány podíly.
Základní kapitál	Není stanoven minimální výše kapitálu, není ani vyžadována
Akciové společnosti (Joint Stock Companies):	
Založení	Minimální počet zakladatelů jsou tři osoby. Mohou to být i (výlučně) cizinci, avšak hodnota akcií musí být zaplacená v jiné než egyptské měně. Společnost se v zásadě výrazně neliší od akciových společností jinde ve světě. Akcie společnosti mohou být obchodovány na egyptské burze, zahraniční akcionář může výnos za prodej akcií vyvést ven. Egyptský auditor musí prověřit účetnictví.
Základní kapitál	250 000 LE (cca 750 000 Kč) v případě uzavřené a. s. Bude-li společnost akcie nabízet, činí hodnota 1 milion LE (3 000 000 Kč).
Ručení	Každý akcionář ručí do výše hodnoty vlastněných akcií
Společnost s ručením omezeným dle akcií (Limited Partnerships by Shares)	
Založení	Podmínky pro založení a fungování jsou velmi podobné těm, jako pro akciovou společnost
Základní kapitál	250 000 LE (cca 750 000 Kč)
Ručení majetkem	Od a. s. se liší tím, že nejméně jeden ze zakladatelů ručí neomezeně za závazky.
Společnost s ručením omezeným (Limited Liability Company):	
Založení	Typ uzavřené společnosti, kde není omezen podíl cizince, musí však splňovat podmínku, že alespoň jeden manažer firmy je Egyptčan. Na cizince se nevztahuje žádné omezení na vyvedení zisku či peněz za prodej podílu. Takovýto příjem nepodléhá ani zdanění.
Základní kapitál	Minimálně 50 000 LE (cca 150 000 Kč)
Ručení majetkem	Do výše kapitálu společnosti.

Zdroj: BusinessInfo.cz [online] 2013.

4.6 Další možnosti vstupu, působení nebo prezentace v Egyptě

Pobočka zahraniční společnosti - u poboček se rozlišuje konkrétní nebo obecný typ činnosti, který mateřská společnost vykonává. Pobočky na míru je možné otevřít pro činnost stavební, průmyslovou nebo pro provozování služeb hotelnictví a finančnictví. Společnosti jsou zaregistrované v Commercial Register, což je obdoba českého obchodního rejstříku. Je nutné,

aby takováto pobočka vedla účetní knihu a roční účetní uzávěrku si nechala ověřit tamním auditorem. Zákony umožňují vyvést čistý zisk do zahraničí. Daň z příjmů právnických osob je ve výši 20 %.

Zastoupení (zahraniční kancelář) - zahraniční kancelář se také nazývá liaison office a její rozsah činnosti je oproti pobočce omezen jen na rekognoskaci egyptského trhu. Předmětem činnosti by měla být věda a výzkum, není však možné vyvíjet obchodní činnost. Je třeba provést zápis do obchodního rejstříku před termínem, než začne společnost na trhu působit. V případě zastoupení může pobočku vést cizinec, pouze v případě farmaceutických firem, to musí být Egyptan, který je navíc členem profesní lékařské organizace. Příjmy nepodléhají dani z příjmů právnických osob a není stanoven minimální základní kapitál.

Franšíza – franšízou poskytuje vlastník licence právo na využití duševního vlastnictví, značku zboží apod. jiné osobě pro určitou oblast. Za poskytnutí mu náleží odměna, která se zpravidla vypočítává jako procentuální podíl z obrátu za specifikované období. V roce 2002 došlo díky přijetí Zákona č. 82 o duševním vlastnictví k posílení vymahatelnosti duševního a autorského práva a ochrany zisků. Příjmy z takového výdělků podléhají dani z autorských odměn ve výši 20 %. Činnost na základě franšízy mohou provozovat výhradně Egyptané, resp. firmy jimi vlastněné.

Dovoz pro obchodní účely – další formou vstupu na trh je dovoz pro obchodní účely, která vyžaduje, aby jak fyzická, tak právnická osoba byly zapsány tzv. Rejstříku dovozců a zástupce byl Egyptan, jenž musí být zapsán v obchodním rejstříku, nebýt politicky činným, mít daňovou kartu, musí být beztrestný. Rovněž se vyžaduje základní kapitál v minimální hodnotě 10 000 LE. Nevýhodou je délka registrace, která obvykle trvá rok. Pokud subjekt dováží materiál do výroby či investiční prostředky, které slouží k rozvoji společnosti, je možné provést takovýto úkon napřímo, bez nutnosti registrace.

Obchodní zástupce – tento typ formy je určen pro subjekty zabývající se službami nebo poradenstvím. Je nutné doložit popis obchodní činnosti při registraci, stejně tak i agenturní provizi. K obnovování registrace dochází každých pět let. Se zněním a následných změnách

agentské smlouvy musí být obeznámeno egyptské velvyslanectví v zahraniční zemi (BusinessInfo.cz [online] 2013).

Jan Kouřil z egyptského velvyslanectví doporučuje raději využít některou z domácích firem, než zakládat vlastní pobočku. Partner však musí být silný a důvěryhodný. České firmy mohou odradit složité zákony, řešit pobytová víza a celou řadu dalších úkonů, což je časově i finančně nákladné. Výjimkou jsou investice a výstavby „na klíč“, kde je potenciál rentability. Časově náročné je i získání si důvěry na místním trhu, tedy další důvod, proč využít místní zaběhnutou a seriózní společnost (Kouřil [online] 2012).

4.7 Jazykové znalosti

Lze si představit situaci, že zájemci o podnikání v opačné zemi budou čelit jazykové bariéře. Podnikatel s úmyslem začít, ať už podnikat či exportovat zboží a služby, si v případě, že lokální jazyk nezná, vezme s sebou tlumočníka. Jednacím jazykem může být i jeden ze světových jazyků. V případě Egypta a Česka připadá v úvahu zejména angličtina, minoritně francouzština. Dohodnou-li se obě strany na jednacím jazyku, jsou v tomto rovněž vyhotoveny smlouvy. Jiná situace nastává, chce-li podnikatel založit v druhé zemi firmu, pak je třeba nechat přeložit potřebné dokumenty. Je třeba využít služeb místních tlumočnicků a překladatelů. V tuto chvíli (4. dubna 2013) je v databázi soudních tlumočnicků a překladatelů, které registruje ministerstvo spravedlnosti na svém portálu Justice.cz, sedmdesát jedna, kteří mají povolení tlumočit či překládat z češtiny do arabštiny a opačně. Na základě jmen v tomto přehledu lze usuzovat, že se jedná především o Araby usazené v České republice, případně o potomky imigrantů (Justice.cz [online] 2013).

Pro dokreslení situace je možné okrajově zmínit, že v obou zemích se vyučuje opačnému jazyku. V případě České republiky to je Filozofická fakulta Karlovy univerzity; význačným je také odborné pracoviště, jež se zabývá problematikou a děním na Blízkém východě, což je Ústav Blízkého východu a Afriky taktéž na Univerzitě Karlově v Praze. Pokud jde o výuku češtiny a bohemistiky, tak ty se po dlouhá léta vyučují na význačné káhirské Univerzitě Ajn Šams (Khidayer, 2012, s. 237).

Jazyková bariéra se může velmi snadno projevit i při běžné komunikaci, při úkolování, zadávání práce, nemluvě o řešení případného problému. Společnost EF Education-First Ltd. vyvinula vlastní index EF English Proficiency Index (zkráceně EF EPI), pomocí kterého sleduje, testuje a vyhodnocuje znalost anglického jazyka. Hodnocení se vztahuje na celou zemi. Dosud poslední report vyšel v loňském roce 2012. Společnost podrobila testování na 54 států světa a mezi nimi i Českou republiku a Egypt. Srovnává údaje nejen mezi zeměmi, ale například i rozdíly mezi muži a ženami či mezi profesemi. Stejně tak bere v úvahu věkové rozdíly hodnocených. Celosvětově dosáhly ženy (53,90 index) o něco málo lepších výsledků než muži (52,14 index). Státy, jejichž ekonomika se orientuje na export, dosáhly lepších výsledků, než ty, které se nemají těžiště ve vývozu. Výzkum zmiňuje i fakt, že stále více firem si volí jednotný firemní jazyk bez ohledu na to, kde je jejich sídlo. Pro angličtinu se rozhodly společnosti jako SAP, Nokia, Samsung, Aventis nebo dokonce francouzský Renault. Pokud firma, která působí na více trzích, globálně, užívá jednoho firemního jazyka, má nepochybně konkurenční výhodu. V rámci Evropy a celého světa se na čelných příčkách hodnocení indexů umístily skandinávské státy a Nizozemsko, jež všechny dosáhly výsledku „Very High Proficiency“. České republice patří v rámci Evropy i světa 11. místo a se svým výsledkem – index 58,90 – se řadí do druhé nejlepší skupiny „High Proficiency“. Naproti tomu všechny státy regionu Blízkého východu a severní Afriky s výjimkou Izraele, kde šetření neproběhlo, dopadly nelichotivě. A to i přesto, že mnoha zemím tohoto regionu jdou příjmy z turistického ruchu. Všechny státy tohoto regionu jsou v hodnocení v posledních dvou nejhorších skupinách. Egypt se překvapivě dostal na 48. pozici z 54 hodnocených států světa. Jeho index dosáhl hodnoty 45,92 a patří mu tak označení „Very Low Proficiency“. Závěry EF EPI jsou takové, že i přes vzrůstající počet dětí, kteří navštěvují školu, je stále ještě nízký. Potenciál na zlepšení vidí v souvislosti se současným populačním boomem: v posledních letech je více než 60 procent obyvatelstva této části světa ve věku pod 30 roků. Je také možné sledovat trend z předchozích měření. V roce 2009 obsadila Česká republika 19. pozici ve světě, v mezidobí došlo ke zlepšení o 8 příček (skóre indexu se změnilo z 51,31 na 58,9, což je zlepšení o 7,59 bodu). V Egyptě předchozí hodnocení neproběhlo. (EF EPI [online] 2013).

4.8 Právní prostředí – obchodní právo, bankovníctví, úrok

Mezi prameny islámského práva šarí'a se řadí Korán, sunna, igma', qijás. O právu šarí'a a o islámském bankovníctví a pohledu na úrok a bezúročném bankovníctví bude pojednáno dále.

V případě českého práva patří mezi jeho prameny psané právo a právní předpisy. Historicky vzato je české právo ovlivněno dlouhodobým setrváním v českých zemích v rakousko-uherské monarchii. Po vzniku Československa v roce 1918 došlo k přijetí předchozích norem. Vliv v právním řádu a pořádku zanechala socialistická zkušenost z let 1948 – 1989. Ústava ČR, jejíž součástí je i listina práv a svobod, připouští kromě zákonů, také jiné normativní akty jako vládní nařízení, vyhlášky orgánů státní správy, nařízení krajů a obcí. Česko je součástí Evropské unie, jejíž část legislativy přebírá. Stejně tak je ČR zavázána mezinárodními, bilaterálními a multilaterálními smlouvami se zahraničními subjekty. Za další zdroje lze považovat soudní rozhodnutí. Zákony se publikují ve Sbírce zákonů ČR (Ústav státu a práva Akademie věd ČR [online] 2013).

4.8.1 Šarí'a

Právo šarí'a přibližuje monografie vydaná teprve v roce 2012, která je v češtině ojedinělá, s názvem Šarí'a – Úvod do islámského práva od Jana Potměšila. Obsahem je historie a vývoj islámského práva, prameny, které byly zmíněny výše, povinnosti člověka vůči bohu (z nichž pro ekonomický pohled na islámské právo je důležitý *zakát* neboli almužna, dar pro chudé), dále povinnosti člověka k člověku, kde je podrobněji vylíčeno rodinné, dědické, majetkové, závazkové a trestní právo. Samostatný oddíl je věnován ústavnímu právu. V muslimském pojetí představuje šarí'a – islámské právo – soubor pravidel daných (zjevených) Bohem, která musí každý člen náboženské muslimské obce dodržovat. „*Svoji platnost a legitimitu šarí'a odvozuje od svého božského původu – je manifestací vůle Všemohoucího, nezávisí na autoritě jakéhokoliv pozemského zákonodárce či jednotlivce. Islámské právo je stejně jako Korán chápáno jako věčné a nestvořené.*“ (Potměšil, 2012, s. 17). Většina muslimských zemí s výjimkou například Íránu či Saúdské Arábie kombinuje či víceméně odkazuje na šarí'u

ve svých ústavách. Zákony ji respektují či přinejmenším nejsou v rozporu s islámským právem.

Od revoluce v roce 1952 došlo v egyptské ústavě k několika novelizacím, které zesílily pozice šari'í, avšak nedošlo k tomu, aby byla šari'a prohlášena za jediný zdroj práva. Jedna ze změn ústavy se uskutečnila v roce 1971: „*zásady islámské šari'í jsou hlavním zdrojem (masdar ar-ra'ísí) zákonodárství. V roce 1980 byl pod tlakem islamistů tento paragraf znovu novelizován tak, že slova ,hlavní zdroj' byla opatřena určitým členem (al-masdar ar-ra'ísí). Znamená to, že šari'a není jen jedním z vícero zdrojů, ale má mít v legislativě postavení zcela výsadní.*“ (Kropáček, 1999, s. 165).

4.8.2 Ribá – úrok nebo lichva?

Nejvyšší egyptskou bankovní autoritou je Centrální egyptská banka (Central Bank of Egypt - <http://www.cbe.org.eg/English>). Jejím českým protějškem je Česká národní banka (<http://www.cnb.cz>). Při srovnání hlavních diskontních sazeb, je vidět markantní rozdíl přístupu obou bank.

Tabulka 8 Srovnání diskontních sazeb centrálních bank

	ČNB	CBE
2010	0,75 %	8,68 %
2011	0,75 %	9,50 %

Zdroj: CIA.org [online] 2012; CBE.org [online] 2012.

Teorie islámského bankovníctví se začaly rozvíjet teprve ve druhé polovině 20. století. Vznikla totiž potřeba vyložit a skloubit islámské (bankovní) právo se západními právy a principy, podle kterých fungovaly banky. Islám odmítá ribá. Není lehké najít pro tento termín český ekvivalent, neboť v samotném arabském, respektive muslimském světě nepanuje shoda o jeho výkladu. Mezi nejznámější teoretiky, kteří toto téma rozpracovali, patří Muhammad N. Siddiqi s prací „Issues in Islamic Banking“ a Muhammad Baqer as-Sadr. V devadesátých letech na ně navázal ekonom Abdullah Saeed s prací „Islamic and Interest“. Konzervativní, fundamentální kruhy pokládají rovnítko mezi výrazy ribá a úrok. Liberální vykladači vidí za ribá spíše nepřiměřený úrok, lichvu (Kropáček, 1999, 174-175 a Weberová-Babulíková, 2001, různě). V sedmdesátých letech proběhla konference ministrů financí muslimských zemí, kde se projednal návrh na vytvoření islámských bank, resp. bank fungujících

na islámských principech. Tyto bankovní ústavy skutečně vznikaly, do roku 1987 dosáhl jejich počet, především díky podpoře Saúdské Arábie a dalších ropných států, čísla devadesát. (tamtéž). „Celkový objem kapitálu vloženého do islámských bank se v roce 1995 odhadoval na 65 miliard USD. (...) V Egyptě byla roku 1979 založena Faisal Islamic Bank of Egypt, se 49 % saúdského kapitálu, která se brzy stala největší soukromou bankou v zemi, tedy pátou největší po bankách státních, a zároveň posílila směr i islamizaci veřejného života. Spolu s bankami vznikaly v Egyptě také islámské investiční společnosti, které svým podílníkům vyplácely dividendy až dvojnásobně vyšší, než činily průměrné úroky ve standardních bankách.“ (Kropáček, 1999, 175-176). Za principem fungování islámských bank stojí premisa, že za výdělkem musí vždy stát práce. Odměna půjčovatelů/investorů tedy není úrok, ale podíl na zisku. Všichni zúčastnění v transakci mají zájem vydělat, investor půjčí peníze tomu podnikateli, jehož podnikatelskému plánu věří, takto se riziko rozloží a obě strany. V případě neúspěchu přijde investor o svůj vklad. Pokud jde o fungování bezúročného bankovníctví, které navrhl již zmiňovaný as-Sadr v knize Al-Bank al-lá ribáwí fī-l islám (Bezúročné bankovníctví v islámu) v roce 1969, vyžaduje rozlišení vkladů od střadatelů na dlouhodobé (termínové/investiční) a běžné (mobilní/bez výpovědní lhůty). V případě dlouhodobých účtů se musí dodržet dvě podmínky: 1) není možné zažádat o peníze dříve než před uplynutím půlroční lhůty a 2) ukladatel se zaváže k podmínkám mudáráby. „Mudáraba je transakce, které se účastní vkladatel, tj. vlastník kapitálu, svým kapitálem a podnikatel svou prací, tj. tím, že kapitál použije k podnikání. Zisk se dělí v jistém poměru mezi obě strany. V případě účasti banky se banka stává zprostředkovatelem mezi vkladateli a podnikateli a za tuto roli jí náleží jistý poplatek, resp. provize (džu'ála). Pokud se banka rozhodne investovat i část vlastního kapitálu, má nárok na část výnosů z této investice.“ (Weberová-Babulíková, 2001, s. 43-45).

4.8.3 Finančníctví

Rezident/Non-rezident - společnost musí mít zřízenou rezidenturu v Egyptě, pokud je z této země řízena nebo je-li její součástí.

Bankovní účty - devizové účty mohou být v držení ať domácích či zahraničních rezidentů a účty v domácí měně (EGP) jsou konvertibilní za zahraniční měnu. Bankovní účty non-

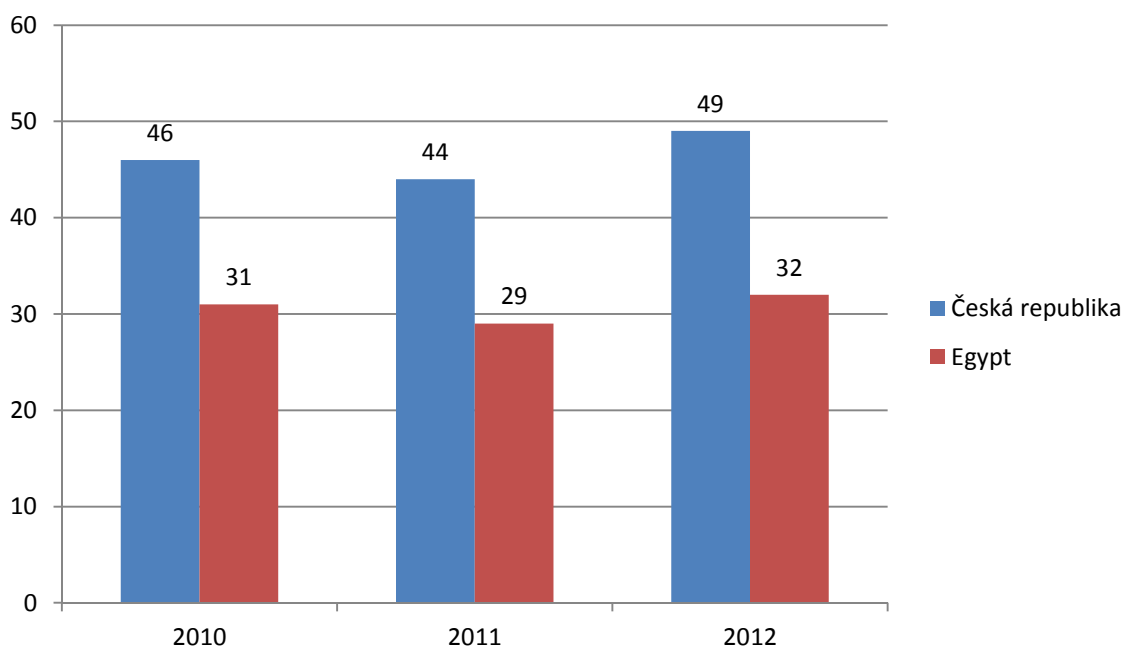
rezidentů je možné otevřít se souhlasem Egyptu, ať už jsou v národní nebo zahraniční měně. Účty non-rezidentů vedené v domácí měně (EGP) jsou konvertibilní za zahraniční měnu. Úrok může být nabízen na běžné a spořicí účty a rovněž na vkladové účty na dobu určitou. Debetní účty neboli možnost přečerpání bankovního účtu je také povoleno.

Zdanění rezidenta/Non-rezidenta - společnost musí mít zřízenou rezidenturu v Egyptě, pokud je z této země řízena nebo je-li její součástí.

Zdaňovací období - fiskální rok je kalendářní rok (podle gregoriánského kalendáře), pokud není uvedeno ve stanovách společnosti jinak. (HSBC, 2003, s 441).

4.8.4 Korupce

Jednou z porovnatelných podmínek pro podnikání v dané zemi je míra korupce. Tu monitoruje už od roku 1993, kdy byla založena, mezinárodní nevládní a nezisková organizace Transparency International se sídlem v Berlíně. Každoročně sestavuje žebříček míry korupce jednotlivých zemí ve světě na základě indexu vnímání korupce (CPI index), který je výsledkem výstupů z několika zdrojů a šetření. Pro každou zemi musejí proběhnout alespoň tři. V případě indexu platí: čím vyšší hodnota, tím lepší hodnocení. Země na čele žebříčku dosahují hodnoty indexu v rozmezí od 90 do 95 bodů. Hodnoty obou sledovaných zemí se drží se během sledovaného období 2010 – 2012. V roce 2011 došlo k mírnému zhoršení indexu míry korupce oproti sledovanému období v roce 2010. České republice patřilo celosvětově 57. místo a Egyptu 112. Rok 2012 znamenal pro oba státy zlepšení, v případě ČR se jednalo o výraznější zlepšení z indexu 44 na 49, tedy o pět bodů. Egypt se zlepšil o 3 body z indexu 29 na 32. Pokud jde o celosvětové srovnání, tak i přes zlepšení se ČR propadla o deset příček níže na 54. místo, a Egypt si i přes zlepšení indexu pohoršil na celkové 118. místo (TransparencyInternational.org [online] 2010, 2011, 2012).

Obrázek 4 Míra korupce v České republice a Egyptě v letech 2010 – 2012 (vyjádřená indexním bodem)

Zdroj: TransparencyInternational.org [online] 2010, 2011, 2012.

„Abyste tedy něco rychle a někdy vůbec něco vyřídili a dostali se k tomu správnému úředníkovi, potřebujete klasickou ‘tlačenkou’. V arabštině zní tento termín *wásta*. Skloňuje se všude. Při obchodních jednáních zní jako mantra. Je neodmyslitelnou součástí arabského života. Protože instituce neumějí fungovat tak, jak mají, *wásta* vyplňuje jimi poskytnutý prázdný prostor.“ (Khidayer, 2011, s. 193).

5. Obchodní příležitosti a praktické informace

5.1 Silné a slabé stránky, obchodní příležitosti

Podle státní agentury CzechTrade se pro české firmy v egyptském teritoriu jeví perspektivními následující obory: 1) potravinářský průmysl; 2) strojírenství, výroba strojů; 3) energetika; 4) voda, odpady a životní prostředí. Z údajů uveřejněných na webových stránkách dále vyplývá, že se české firmy účastnily celé škály investičních projektů z odvětví: energetiky, zavlažovacích systémů, cukrovarů a mlýnů, rovněž také cementářského průmyslu (CzechTrade [online] 2013).

Podle Jana Kouřila z egyptské ambasády je Egypt a jeho potřeby kompatibilní s naší výrobou. Země. Tudíž možnosti pro spolupráci – vývoz – jsou prakticky neomezené. Konkrétně například uvádí strojírenství a jeho výrobky (stroje a zařízení, dopravní prostředky aj.), energetika (dodány tři elektrárny), potravinářství (je zde více než 10 mlýnů obilí dodaných z ČR), petrochemie, vodní hospodářství (páteř veškerého zavlažování tvoří pumpy Sigma), výroby textilií, úpravy vody, výroba železa, hnojiv. Též se uplatňují dodávky kusových výrobků ve všech oblastech počínaje kosmetikou a konče kolejnicemi (Kouřil [online] 2012). I přes tyto možnosti je však zájem ze strany českým firmám a podnikatelům omezený. Důvodem je obava z neznámého trhu. Raději proto volí odběratele v západoevropských státech, kteří následně produkty vyvezou do Egypta. Velké mezinárodní firmy jako jsou Asthom, ABB nebo Schneider vyrábějící produkty v ČR, je vyváží právě do Egypta. I v tomto případě se jedná o nepřímý vývoz (Kouřil [online] 2012).

Blízkému tématu se věnuje i bakalářská práce autorky Lucie Šlégrové, jež nese název Česko-egyptská vzájemná obchodní spolupráce s přihlédnutím ke kulturním odlišnostem, kterou obhájila v roce 2009 na Vysoké škole ekonomické v Praze. Autorka kladně hodnotí reformy směřující k větší liberalizaci ekonomiky, privatizaci. Perspektivním se jí jeví cestovní ruch a turismus a mezi důležité pilíře ekonomiky řadí těžbu ropy a plynu. Uvádí, že čeští exportéři by se měli především zaměřit na odvětví jako strojírenství, telekomunikace, energetika, doprava, turismus a další. Je však nutné připomenout, že práce byla napsána a obhájena před Arabským jarem, tedy před politickými a společenskými změnami (Šlégrová, 2009, s. 45-46).

5.2 Konkrétní a praktické zkušenosti

Autor diplomové práce kontaktoval několik českých společností, které působily či působí v Egyptě. I přes četné kontakty není snadné se k takovým informacím dostat. Ještě obtížnější je však zjistit, zda a jaké egyptské společnosti působí v České republice. Diplomant se v srpnu obrátil na marketingový odbor vládní agentury CzechInvest, kontakty našel na webových stránkách <http://www.czechinvest.org/odbor-marketingu-a-komunikace>. Následoval e-mail se dvěma dotazy: 1) Zda CzechInvest pomohla zprostředkovat investici či investiční projekt ze strany Egypta 2) Pokud ano, o jakou se jednalo společnost. Emailová odpověď dorazila druhý den, ve které bylo sděleno, že se dosud žádná investice přes CzechInvest ze strany egyptských podnikatelů neuskutečnila. Během fungování agentury se ozval pouze jeden potenciální zájemce-investor z Egypta, projekt se však nerealizoval. Navíc CzechInvest nemá souhlas o poskytnutí bližších informací. *„Žádný projekt či investice z Egyptské arabské republiky se skrze agenturu CzechInvest neuskutečnily. CzechInvest měl pouze jednu poptávku z této destinace. Investor však projekt nerealizoval a bohužel nemáme jeho souhlas se zveřejněním bližších údajů.“* (Platil [online] 2012).

Během psaní diplomové práce se autor dostal k redakčnímu článku, který vyšel v rámci elektronické verze exporter.ihned.cz, který spadá pod vydavatelství Economia stejně jako například Hospodářské noviny nebo týdeník Ekonom. Na stránkách je uveden přepis rozhovoru s tehdejší generálním ředitelem vládní agentury CzechTrade, který před deseti lety tvrdil, že české zboží má v Egyptě svou tradici a nadále dobré jméno. Podle jeho informací měly v roce 2003 v Egyptě stále zastoupení tradiční české firmy, které však dnes často už neexistují nebo svá zastoupení v Egyptě již nemají. *„Svá stálá zastoupení zde mají takové společnosti, jako jsou Aero Vodochody, Jablonex, Kovo, Sigmainvest, Škodaexport, Technoexport či Transakta. Dobrý zvuk mají tradiční komodity od českého skla a křišťálu, bižuterie, automobilů Škoda, motocyklů Jawa přes čerpadla Sigma, hutnický materiál, dodávky pro elektrárny, obráběcí a tvářecí stroje až po vojenskou techniku.“* (Exportér, Mostýn, 2003, s. 27). Podle webových stránek společnosti Transakta <http://www.transakta.cz/> již v Egyptě nepůsobí. Obdobné je to s právě regenerovaným podnikem Jablonex. Tlapa dále jmenoval firmy, kterým CzechTrade pomohl v nedávné době (míněno v roce 2002/2003) prosadit právě v Egyptě. Jednou ze jmenovaných byla prostějovská firma Gala, která se

zaměřuje především na výrobu sportovních míčů (např. na volejbal, basketbal apod.). Autor firmu kontaktoval e-mailem, ze které přišla odpověď, že tehdejší obchod byl prvním a posledním zároveň, kdy bylo prodáno 124 kusů míčů. Od té doby prý proběhlo několik obchodních jednání, ale žádné nebylo úspěšně završeno. „(...) *firma Gala bohužel s Egyptem neobchoduje. Podle statistiky byl jediný obchod realizován v roce 2002, kdy bylo prodáno 124 ks míčů. Od té doby se uskutečnilo několik jednání s obchodními zástupci. Byznys však vždy ztroskotal většinou na platbě.*“, sdělila Alena Grmelová, vedoucí exportního oddělení Gala a.s. (Grmelová [online] 2013).

Ovšem ne každý podnikatel je spokojený se současným fungováním zastupitelských úřadů či s činností obchodních komor. Časopis Profit udělal rozhovor s předsedou Asociace exportérů a zároveň zakladatelem firmy Grund, jež se zabývá výrobou a prodejem koupelnových předložek. V tomto oboru patří mezi špičku. Z rozhovoru vyplývá, že je Grund nespokojený se současnou zahraniční politikou. Vadí mu, že na rozdíl například od Německa, nemá ČR spojenou diplomacii a obchod, kde naráží na spor mezi MZV ČR a MPO ČR, kdy není zcela jasně dané, který z resortů má na starosti zahraniční obchod. Uvedl příklad z vlastní zkušenosti, když měl obchodní jednání v Saúdské Arábii, tak ho údajně český vyslanec vykázal z prostor ambasády s odůvodněním, že to není místo pro uzavírání obchodu. Rovněž by uvítal, pokud by Vláda ČR a její ministerstva organizovala více podnikatelských misí. Opět uvádí osobní zkušenost z veletrhu v Saúdské Arábii, kde museli čeští podnikatelé ustoupit početnější italské delegaci, kterou vedl ministr. Podstatnou informací je dále fakt, že zákon nijak neupravuje, kdo si smí založit a otevřít obchodní komoru v ČR. Grund to považuje za palčivý problém a je rozhodně pro vznik zákona. Shodou okolností jmenuje Česko-arabskou obchodní komoru, která je má daleko ke svému původnímu účelu a je tak spíše dobrodružstvím. „*Odstrašujícím příkladem je třeba pan George Karra'a, který zprivatizoval Česko-arabskou obchodní komoru. Figuruje v mnoha právních sporech a stojí za různými zkrachovalými projekty, ale přesto jezdil pod hlavičkou komory po světě a tvářil se, že reprezentuje česko-arabské obchodní vztahy. To byl jeden z důvodů, proč jsem se v nich přestal angažovat já, nechtěl jsem už s tímto pánem mít nic společného.*“ (Stingl, 2013, s. 10-13). Autor diplomové práce kontaktoval oba protagonisty. Pan Karra'a i přes příslib na e-mail nereagoval. Pan Grund byl požádán o upřesnění negativní zkušenosti s panem Karra'a, jeho odpověď však byla spíše vyhýbavá. „*Je nyní velmi problematické hodnotit působení ČAOK a*

jmenovitě pana Karry. Došlo k přesměrování činnosti komory a změnilo se představenstvo způsobem, který byl problematický a ignoroval zájmy HK ČR. Protože již několik let nepůsobím v žádném orgánu HK ani nepůsobím v arabských zemích, nemám k dispozici aktuální informace.“ (Grund [online] 2013).

Konkrétní českou investiční zkušeností v Egyptě se může pochlubit firma Pegas Nonwovens, která od počátku roku 2012 staví poblíž Káhiry výrobní linku. Jedná se o největší evropskou firmu v oboru netkaných textilií. Pobočka s výrobní halou by měla být dostavěna v polovině roku 2013. Tisková zpráva uvádí, že prvotní odhad investice počítá s částkou 55-60 EUR pro prvotní fázi. Generální ředitel František Řezáč si dosavadní spolupráci s Egyptem chválí: *„(...) Projekt postupuje dle plánovaného časového harmonogramu a žádné významné změny jsme prozatím nezaznamenali ani oproti původnímu finančnímu rozpočtu. V blízké době začneme s náborem prvních egyptských zaměstnanců a na základě dosavadních zkušeností jsme přesvědčeni, že náš egyptský závod bude atraktivní příležitostí pro talentované a ambiciózní pracovníky.“* (Pegas Nonwovens, Kouřil, [online] 2013).

České firmy v Egyptě - V současné době působí na egyptském trhu následující české firmy: **ŠKODA AUTO a.s.**, která prostřednictvím firmy **ARTOC GROUP** dováží od roku 1994 automobily do Egypta. S ohledem na události Arabského jara, došlo k propadu prodeje. Další je již zmiňovaná **Pegas Nonwovens a.s.**, která buduje hala na výrobu netkaných textilií. Společnost **TECHNOEXPORT a.s.** je ve fázi příprav na dodávku investičního celku – cukrovaru. **KOVO Praha** působí v Egyptě již od 60. let minulého století, společnost **SIGMANIVEST s.r.o.** dodává např. úpravný pitné vody, firma **ZAT** dodává řídicí systémy pro elektrárny. Podnik **AŽD Praha a.s.** vybavuje železniční a tramvajové bezpečnostní systémy. Ve službách na egyptském trhu působila letecký společnost **ČSA**, ta však v teritoriu v roce 2011 ukončila po padesáti letech svoji činnost (Business.cz [online] 2013).

Uplatnění řemeslníků a živnostníků v Egyptě – jejich šance jsou podle ekonomického zástupce českého velvyslanectví v Káhiře Jana Kouřila minimální. Aby takový živnostník uspěl, musel by být vybavený po jazykové stránce a rovněž mentálně, pochopit místní kulturu. V minulosti se o spolupráci snažila nábytkářská firma Woodface, ta však neuspěla (Kouřil [online] 2012).

6. Specifika obchodního jednání

Každá země, každý národ, každá kultura, má svá specifika, která vycházejí z historie, tradic, náboženství daného teritoria. Rozdíly, byť jemnější, jsou patrné již u nejbližších sousedních států České republiky. Větší pak u vzdálenějších evropských zemí, ať na západě, východě, severu či jihu. Zvláštnosti či specifika oblasti/regionu/země se mohou dotýkat celé řady úkonů v běžném nebo obchodním styku. Od vhodného oblečení, pozdravu, použitého jazyka k jednání až ke konverzačním tématům, darům, stolování či smlouvání o ceně.

V dnešní době je v Česku k dostání celá řada publikací, které se věnují těmto rozdílům, upozorňují na ně a radí, jak zdárně zvládnout obchodní jednání, pro Čechy netypické situace nebo jak si naklonit a získat důvěru u obchodních partnerů. Kromě těchto knih, ze kterých je v diplomové práci také čerpáno, je možné se obrátit o radu či konzultaci na některou z institucí podporujících vzájemný obchod. Jednou z možností je kontaktovat obchodní/ekonomické oddělení ambasády České republiky v Egyptě, jež se nachází v Káhiře nebo českou agenturu CzechTrade, která je příspěvkovou organizací Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. Právě pracovníci agentury CzechTrade připravili a uveřejnili tzv. Desatero pro obchodování s Egyptem, které je uvedeno v příloze pod písmenem G. Nejedná se vyčerpávající informace, ale před (obchodní) návštěvou země či ještě lépe před prvním kontaktem s egyptskými partnery je vhodné si ho projít.

6.1 Organizační kultura, styl práce

„Kdo chce v Egyptě podnikat, musí se přizpůsobit místnímu tempu a zvyklostem. Některé mohou být pro cizince těžko přijatelné nebo iritující, proto se odtamtud řada firem po krátké době stáhla. Jiné, přizpůsobivější, zůstaly a uskutečňují zde výhodné transakce.“ uvádí Pernal ve své knize (Pernal, 2003, s. 231).

V Egyptě převažuje islámská víra, tudíž islámské zákony a různá nařízení ovlivňují nejen podnikající Egyptany. Pouze velmi úzkou skupinu absolventů západních univerzit islámská morálka tolik neovlivňuje. Podle Pernala čas v Egyptě plyne pomaleji, zákonitě i podnikání a záležitosti s ním spojené, probíhají v jiném tempu než například v Evropě (Pernal, 2003,

s. 231). Egyptský státní sektor trpí rozbuželou byrokracií, je tedy třeba se připravit na zdlouhavá jednání, získávání množství podpisů na nejrůznější dokumenty a podobně. Jinak je tomu v soukromých firmách, které už v Egyptě nyní převažují.

„Vysláním mladého dynamického vyjednavče se nemusí ukázat jako nejlepší nápad. Dynamismus, energičnost a rychlost rozhodování, tolik ceněné na Západě, nejsou v Egyptě považovány za přednosti“. (Pernal, 2003, s. 231). Západní nebo americký styl jednání je ztotožňován s agresivitou, proto se tento styl netěší velké oblibě. Je-li však obchodní partner zkušený, taktní a trpělivý, pravděpodobně se dočká úspěchu. Egyptané před pracovním jednáním vždy hovoří nejdříve o mimopracovních záležitostech. Vhodnými tématy jsou rodina, cesta, dojmy z Egypta a jeho kultura. Pernal také obchodníkům v Egyptě objasňuje, že služební i soukromé telefonáty během pracovního jednání nejsou projevem nezdvořilosti, nýbrž něco naprosto běžného (Pernal, 2003, s. 232).

Podle Khidayer je pro Araby obecně důležitou hodnotou čest, úcta ke stáří, která je všude patrná. Přichodí člověk, jenž vstoupí do místnosti, potřese si každým rukou. Záleží na regionu a společnosti, zda si podávají pouze muži, resp. ženy mezi sebou, nebo lze potřást rukou i opačnému pohlaví. *„Muži se po podání ruky dotknou pravou rukou svého srdce na znak úcty. Opakovaně viděla, že při podávání ruky se ne dívají do očí, klopí zrak. V případě, že se sejde větší společnost, hostitel přednese na začátku uvítací slovo. V takovém případě, i když jde o obchodní jednání, není vhodné začít přímo s byznysem. Je lepší počkat, až dá hostitel k jednání prostor.“* radí bývalá slovenská diplomatka (Khidayer, 2011, s. 56).

Je obvyklé pořádat obchodní schůzky spíše v hotelovém salonku nebo v přijímací místnosti firmy než v kanceláři egyptského obchodníka. Takové jednání je sice spojeno s určitými výdaji, zároveň je však velmi pohodlné a z hlediska neutrality prostředí i výhodnější. Obchodníky čeká zdlouhavý proces smlouvání, rozhovor tak v tomto prostředí nebude stále přerušován a občerstvení může být příjemnější. Pernal také upozorňuje na pravděpodobnost jistých zmatek během jednání. *„Počítejme s tím, že se řada věcí budu projednávat souběžně. Abychom se v takto vedené diskusi neztratili, je dobré zapisovat si závěry a již dohodnuté body. Jinak bychom se k nim mohli vracet donekonečna.“* (Pernal, 2003, s. 232). Smlouvání zkrátka k arabskému (egyptskému) obchodnímu jednání patří, je třeba se připravit na kompromisy a oboustranné ústupky.

6.2 Dochvilnost

V Egyptě dochází k jistému paradoxu: *„Egyptané si váží dochvilnosti partnerů, ale ne vždy jsou dochvilní sami. Někteří cizinci, kteří již delší dobu žijí v arabských zemích, mají dojem, že jsou záměrně nuceni čekat. Vidí v tom zkoušku serióznosti svých záměrů a také to, že byli v hierarchii „postavení“ na správnou příčku* (Pernal, 2003, s. 232). Někdy však k nedodržení termínu přispějí dopravní zácpy, zejména v městech jako je Káhira či Alexandrie. Je proto vhodnější domluvit si takový program, který bude obsahovat také určitou časovou rezervu. Samozřejmě není vhodné domlouvat si schůzky na pátek, který je v muslimském světě sváteční. Také ve čtvrtek mnoho lidí nepracuje. *„Pracovní týden trvá od soboty do středy. Státní úřady mají oficiálně otevřeno od 9.00 do 16.00, ale v praxi jsou úřední hodiny kratší. Soukromé firmy zavírají obvykle mezi 13. a 14. hodinou a znovu otevírají mezi 17. a 19. V době Ramadánu jsou pracovní hodiny omezené a provádějí se jen nezbytné činnosti. Není to tedy dobrá čas k návštěvám v muslimském světě.“* (Pernal, 2003, s. 232).

V dokumentaci je vhodné uvádět dvě data – podle gregoriánského a podle arabského kalendáře. Není vhodné cestovat do Egypta v létě, protože bývá horko a jedná se o čas dovolených. Nejlepším obdobím je listopad až březen (Pernal, 2003, s. 232).

6.3 Pozdrav

Při návštěvách Egypta lze očekávat velmi srdečné uvítání, a to i při obchodních jednáních. Velmi často se můžeme setkat s doteky, při podávání rukou obvykle muži kladou druhou ruku na partnerovo rameno. Muži si vyměňují polibky s muži, ženy se ženami. Mezi příslušníky opačného pohlaví však tyto projevy vyskytují zřídka, jen ve velmi poevropštěných kruzích. Tradiční Egyptan mnohdy nepředstaví svoji ženu. V tomto případě není vhodné být iniciativní, neptat se na jméno a nenavazovat se ženou, která ho doprovází, rozhovor. Muži se často drží při procházce za ruce, nejedná se o neobvyklý jev. Dokonce i cizinec, který se ptá na cestu, může být překvapen tím, že ho místní vezme za paži nebo ruku a ukáže mu správný směr. Důležité mohou být i další neverbální projevy: kroucení hlavou, někdy doprovázené předpažením a gestem jako při otevírání dveří, neznamená zápor, ale vyjádření „nerozumím“. Když si Egyptan položí ruku na srdce, znamená to „ne, děkuji“ (Pernal, 2003, s. 233).

6.4 Oslovování

Arabská slova je náročné přepsat do latinky, také proto je možné setkat se se stejnými jmény napsanými jinak. Často hrozí jejich překroucení. „*Abychom tomu předešli, je dobré vyměnit si vizitky hned na úvod setkání, i když v minulosti bývalo zvykem předávat je až na závěr schůzky. Díky tomu rovněž zjistíme, zda partner používá nějaký vědecký či profesní titul. Částice al, ibn nebo bin znamenají: syn nebo pocházející z města. Ibrahím ibn Jakub, arabský kronikář, který popisoval slovanské země, byl zřejmě synem Jakuba.*“ (Pernal, 2003, s. 233).

„*Vědecké hodnosti se často používají ve spojení se jmény, nikoli s příjmeními, podobně jako šlechtické tituly v Anglii: doktor Ahmed, profesor Abdesslám. Ženám se sňatkem příjmení nemění.*“ (Pernal, 2003, s. 234).

6.5 Konverzace

Kdo někdy navštívil Egypt, nejspíš považuje Egyptany za velmi hovorné. „*Jejich řeč je květnatá, poetická, plná metafor a příměrů. Literární forma bývá důležitější než křečovitě lpění na faktech.*“ Evropané je obvykle podezírají z příkrášlování reality a zalíbení z tlachání. Je to však spíše otázka tradice (Pernal, 2003, s. 234). Egyptané během hovoru rádi a výrazně gestikulují, stojí blízko sebe a vzájemně se dotýkají. Jedná se o laskavý a srdečný projev. Prohřeškem proti etiketě je však navazování hovoru mužů s neznámými ženami. Konverzační bariéry často prolomí byť jen povrchní znalost dějin Egypta. „*Kultura a památky jsou každopádně lepším tématem než přelidněnost, terorismus, náboženský fanatismus či ekologické problémy, které sužují dnešní Egypt.*“ (Pernal, 2003, s. 234).

Obecně platí, že v islámských zemích se nehovoří o náboženských záležitostech. „*Prezentovat vlastní názory na tuto věc nebo hájit své přesvědčení by mohlo být považováno za pokus o obrácení na víru, což by vyvolalo hněv. Přísná islámská morálka nepřipouští žádné hovory o sexu ani nevinné anekdoty na toto téma. Jestliže je povoleno bavit se o dětech, pak vyptávání na zdraví manželky nebo projevy zájmu o dorůstající dceru nejsou vítány. Egyptané jsou ochotni žertovat na téma vlastních slabostí a různých aspektů veřejného života.*“

Neměli bychom se k nim přidávat ani tehdy, jsou-li velmi sebekritičtí. Podobné poznámky v ústech cizince by mohly vyznít jako urážka jejich důstojnosti.“ (Pernal, 2003, s. 234-5).

6.6 Etiketa u stolu

Egyptané, stejně jako jiné arabské národy, jsou velmi pohostinní. Často můžeme počítat s pozváním nejen do restaurace, ale i domů, a to i od neznámých lidí. Je vhodné nejdříve zdráhat se pozvání přijmout. Jestliže druhá strana s pozváním dále nenaléhá, pozval nás jen ze zdvořilosti, aby splnil, co se na správného muslima sluší. *„Chudým lidem bychom mohli způsobit starosti, pokud bychom jejich pozvání přijali. Teprve několikrát opakované pozvání můžeme brát vážně.*“ (Pernal, 2003, s. 234). Pernal dále popisuje zvyklosti, které je třeba při návštěvě egyptské domácnosti dodržet. Vhodné je sundat si před vchodem boty, chválit dům, nikoliv však konkrétní věci. Hostitel by mohl chtít věc věnovat. Také je slušné nechat trochu jídla na talíři, aby bylo zřejmé, že hostitelé udělali maximum. Přidávat sůl do jídla ještě před ochutnáním je krajně nezdvořilé. V tradičních domácnostech stolují ženy a muži odděleně. *„Egyptané si uvědomují, že v Evropě mají ženy jiné postavení a ve většině případů to respektují. Dochází však i k situacím podobným té, kdy byla americká ředitelka pozvána se ženami do kuchyně, zatímco muži s veškerými poctami hostili jejího asistenta.*“ (Pernal, 2003, s. 234). Po jídle či během obchodních schůzek Egyptané popíjejí kávu nebo čaj. Káva bývá silná, často s obsahem kardamomu. Tradiční čaj se podává ve sklenicích již oslazený. Egyptané pijí hořkou kávu pouze po smrti blízkých, proto sladí automaticky. Tvrdý alkohol je v muslimských zemích k dispozici pouze v mezinárodních hotelech (Pernal, 2003, s. 235).

6.7 Oděv

Podle islámských zvyklostí je vhodné se zahalovat, a to bez ohledu na pohlaví. U mužů jsou při obchodních jednáních vyžadovány obleky a kravaty i v parném počasí. Egyptanky se obvykle automaticky oblékají velmi skromně a cudně. Je samozřejmě důležité přizpůsobit se této zvyklosti a mimo turistické oblasti se příliš neodhalovat. Ženy by měly při obchodních jednáních nosit volné šaty dlouhé pod kolena, s rukávy k loktům, výstřihy jsou tabu. Není

nutné mít zahalené vlasy, ale při návštěvách tradičních oblastí může být příjemnější skrýt vlasy pod lehkým šálem.

„Mnohem přísnější pravidla pro chování a odívání žen platí v zemích ortodoxního islámu, například v Íránu, Saúdské Arábii, Arabských emirátech. Tam se žena prakticky nikam nemůže vydat sama bez doprovodu. Oblékat by se měla za všech okolností co nejméně nápadně. Cizinkám se doporučuje přes běžný, avšak velmi střízlivý až upjatý oděv nosit dlouhý volný plášť zahalující celou postavu, na hlavě šátek, obuv na nízkém podpatku.“ (Pernal, 2003, s. 236).

6.8 Literatura a další zdroje informací k tématu

Na českém knižním trhu je dostupná řada publikací, ať už původních nebo přejatých, věnujících se kulturním a společenským odlišnostem při obchodním jednání s partnery z arabského světa či konkrétně Egyptu. Kromě polské autorky Ewy Pernal, ze které byla čerpána podstatná část pro diplomovou práci, je možné nalézt množství informací na webových stránkách *exporter.ihned.cz*. Dále pak v monografii od Ivana Šroňka *Kultura v mezinárodním podnikání* nebo *Mezinárodní obchodní jednání* od Miroslavy Zamykalové. Mnoho užitečných rad a doporučení vztahujících se nejen k obchodnímu jednání ale i běžným životním situacím, předestírají knihy od slovenské autorky, bývalé diplomatky a manažerky působící v řadě arabských zemí, Emíre Khidayer *Arabský svět – jiná planeta?* a *Život po arabsku*.

7. Závěr

Hlavním cílem diplomové práce bylo porovnat podnikatelské prostředí v České republice a v Egyptské arabské republice. Konkrétně: jak snadné či obtížné je v daných zemích podnikat. Dalšími cíli bylo porovnat konkurenceschopnost obou ekonomik, pokusit se vyhledat exportní příležitosti a v neposlední řadě připravit rukověť pro exportéry do Egypta. Dále byly stanoveny čtyři pracovní otázky:

- Jaké jsou důvody pro ústní uzavírání smluv v Egyptské arabské republice a jaké jsou důvody pro písemné uzavírání smluv v České republice?
- Ve které zemi je založení nové firmy či podnikání jednodušší, rychlejší a případně levnější?
- Jak a zda ovlivňuje korupce české a egyptské podnikatele/firmy a jak jí tyto subjekty vnímají?
- Jaké jsou příležitosti pro české podnikatele v Egyptě a jaké jsou příležitosti pro egyptské firmy v České republice?

Současná ekonomická a politická situace v Egyptě stále reflektuje změny posledních dvou let. Jasmínová revoluce, jindy označovaná jako Arabské jaro, v rámci které došlo ke svržení Mubáraka a prvním svobodným volbám. Pokud jde o současného prezidenta Mursiho, není v tuto chvíli zcela zřejmé, jaké budou jeho další kroky v politice a ekonomice. V podkapitole byly srovnány makroekonomické ukazatele obou zemí (HDP, nezaměstnanost, inflace a obchodní bilance). Vše všech makroekonomických ukazatelů vychází ČR ve srovnání s EAR lépe. Jedním z nejcitlivějších současných ekonomických témat, je vysoká nezaměstnanost. Přestože oficiální statistiky hovoří o 12 %, skutečná je o několik procentních bodů vyšší. Palčivá je také situace mladých vysokoškolsky vzdělaných Egyptanů, pro které není dostatek pracovních míst v oboru. Někteří z nich začínají pracovat v turistických destinacích. V dalších kapitolách jsou vypsány a charakterizovány stěžejní pilíře egyptské ekonomiky, kam lze zařadit zemědělství (byť je země z velké části spotřeby závislá na dovozech potravin), těžbu a průmysl, turismus či poplatky za využití Suezského průplavu. Pro Egypt jsou rovněž klíčové platby od dárců ze zahraničí a stejně tak gastarbeiterů. ČR i Egypt jsou členy řady mezinárodních či regionálních organizací. ČR je členem Evropské unie,

se kterou má Egypt uzavřenou dohodu o přidružení. Ekonomiky obou zemí jsou relativně komplementární, ať už z pohledu průmyslu či zemědělství.

Jedna z kapitol se věnuje srovnání podmínek pro podnikání. Podkapitola Psychická distance a internacionalizace představuje aspekty, které čeští podnikatelé zvažují, mají-li spolupracovat s partnerem ze zahraničí. Jsou to politická stabilita, konkrétní země a její bezpečnost, právní prostředí lokality, mentalita lidí, jazyková bariéra geografická vzdálenost, historický vývoj, firmy a produkty, typické výrobní kompetence (zkušenosti a znalosti). Výše uvedené jsou pro většinu manažerů a podnikatelů klíčové nebo velmi klíčové, z čehož by se dalo vyvodit, že Egypt není v tuto chvíli dostatečně zajímavým místem, kde by chtěli investovat či si hledat obchodního partnera. Důvodem je dlouhodobější politická, ekonomická i bezpečnostní nestabilita, odlišné kulturní a právní prostředí a nejistota o směřování země (k větší islamizaci?). Stejně tak prostředí a podnebí má své limitující možnosti a zcela jistě lze nalézt celou řadu rozdílů v mentalitě, je zde zřejmá jazyková i geografická vzdálenost. Je však třeba si uvědomit, že kde jeden vidí překážky a problémy, může jiný vidět příležitosti. Konkurenceschopnost ekonomik světa porovnává tzv. CGI koeficient, který se sestavuje na základě 12 proměnných (např. inflace, otevřenost ekonomiky, vzdělání obyvatelstva apod.). Z výsledků pak Světové ekonomické fórum připravuje reporty. Z těch vyplývá, že je mezi oběma zeměmi vysoký rozdíl. ČR se v roce 2012 přibližně nacházela v první čtvrtině žebříčku a Egypt za polovinou ze 139 sledovaných států. ČR i EAR si v roce 2012 ve srovnání s rokem 2011 pohoršily.

Rovněž je probrána podpora exportu ze strany Českého státu, jehož agentury CzechTrade a ministerstva podporují podnikatele při vývozu. Důležitým zdrojem informací byl server www.DoingBusiness.org, který dlouhodobě sleduje téměř dvě stě zemí světa a následně porovnává procesy spojené se startem podnikání. V celkovém pořadí se za rok 2012 umístil Egypt (26. místo) mnohem lépe nežli Česká republika (140. místo). Pokud jde o počet úkonů spojených se založením firmy, je jich v Egyptě třeba pouze 6, kdežto v České republice 9. Ještě větší rozdíl je patrný z pohledu doby založení podniku. V Egyptě je firma založená do 7 pracovních dní, avšak v ČR trvá založení téměř 3 týdny. Náklady na založení jsou nižší v Egyptě. Podnikatel uvažující o zahájení činnosti má v obou zemích na výběr z několika typů společností, které byly seřazeny a stručně představeny v tabulkách. V obou sledovaných

zemích je možné zvolit z obdobných společností (Osoba samostatně výdělečně činná vs. Sole Proprietorship; akciová společnost vs. Joint Stock Company; společnost s ručením omezením vs. Limited Liability Company). Další index (EPI – index znalosti angličtiny) ukazuje znalosti angličtiny národů světa. Znalost angličtiny ať už jako jazyka pro obchodní jednání nebo pro sjednávající prvek firemní kultury je také zohledňována. Výsledky jsou pro autora překvapivé – v ČR je znalost na poměrně vysoké úrovni, avšak v Egyptě je na úrovni nízké. Dále bylo zmíněno právní prostředí obou zemí, vysvětleny výrazy šarí'a a ribá. Korupce byla rovněž předmětem závěrečné práce. Tu sleduje zejména mezinárodní organizace Transparency International, která sestavuje tzv. CPI index. V celosvětovém srovnání dosáhla ČR pořadí 54. příčky a Egypt 112. pozice. Problém s korupcí je zřetelný v obou zemích. V Česku je tak možné usuzovat kromě CPI indexu např. i z mediálně známých kauz. V Egyptě, kde je přebujelá byrokracie, je korupce častým nešvarem. V EAR a v dalších arabských zemích se vžil výraz wasta pro upřednostnění/korupci. Následující kapitola rozebírá možnosti spolupráce obou zemí a je zde uvedeno několik konkrétních příkladů z praxe. Samostatná kapitola se věnuje specifikům obchodního jednání. Na jejím konci jsou uvedeny odkazy na další zdroje informací.

Cíle

Závěrem lze konstatovat, že došlo ke zmapování a rozboru procesů spojených se zahájením podnikání a srovnání podmínek k podnikání. Obdobně byl splněn cíl vytvoření přehledu kulturních odlišností, na které je vhodné brát zřetel, pokud chce podnikatel pomýšlet na úspěch. Přehled komplementárně doplňuje příloha s adresářem kontaktů.

Pracovní otázky

Jaké jsou důvody pro ústní uzavírání smluv v Egyptské arabské republice a jaké jsou důvody pro písemné uzavírání smluv v České republice? - Diplomová práce se nevěnovala pracovní otázce o způsobech uzavírání smluv v ČR a EAR z důvodu nedostatku prostoru. Téma však může být vhodným námětem pro samostatnou závěrečnou práci, případně být její součástí.

Ve které zemi je založení nové firmy či podnikání jednodušší, rychlejší a případně levnější? –
Dle srovnání vychází založení společnosti s ručením omezením lépe v Egyptě. Jak z pohledu úspory času, tak počtu úkonů i nákladů.

Jak a zda ovlivňuje korupce české a egyptské podnikatele/firmy a jak jí tyto subjekty vnímají?
– Přestože nebyl proveden výzkum mezi společnostmi, z obdobného průzkumu, který provedla Hodicová (2011), přikládají české firmy důležitost faktoru právního prostředí, pokud zvažují přeshraniční spolupráci. Podle hodnocení Transparency International za pomoci indexu CPI je v Egyptě míra korupce na vyšší úrovni v porovnání s Českou republikou. ČR patří ve světě 54. a Egyptu 118. příčka.

Jaké jsou příležitosti pro české podnikatele v Egyptě a jaké jsou příležitosti pro egyptské firmy v České republice? – Obě ekonomiky jsou poměrně komplementární. Pro české firmy jsou to především oblasti průmyslu, strojírenství, investičních celků (v případě exportu) nebo nižší výrobní náklady (v případě výroby). Pro egyptské firmy české know how. Egypt lze brát jako bránu na Blízký východ a Českou republiku jako bránu do střední a východní Evropy.

Seznam použité literatury

ARAB LEAGUE ONLINE. [online]. [vid. 2011-10-18].

Dostupný z: http://www.arableagueonline.org/las/index_en.jsp.

BAAR, Vladimír. *Národy na prahu 21. století. Emancipace nebo nacionalismus?*. Ostrava: Ostravská univerzita, nakladatelství Tilia, 2002. 416 s. ISBN 80-86101-66-5.

BAHBOUH Chafir a kol. *Encyklopedie islámu*. Brandýs nad Labem: Dar Ibn Rushd. 2008. 366 s. ISBN 978-80-86149-48-X.

BAREŠ, Ladislav a kol. *Dějiny Egypta*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. 822 s. ISBN 978-80-7106-971-3.

BATEMAN, Graham; EGAN, Victoria. *Zeměpis světa*. Praha: Columbus, spol. s r. o., 1999. 512 s. ISBN 80-901727-6-8.

BUSINESSINFO.CZ. [online]. [vid. 2013-05-01]. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/egypt-ekonomicka-charakteristika-zeme-18301.html#sec8>.

BUSINESSINFO.CZ. [online]. [vid. 2013-01-27]. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/egypt-zakladni-podminky-pro-uplatneni-ceskeho-18305.html#sec2>.

BUSINESSINFO.CZ. Egypt: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR [online]. [vid. 2013-40-01]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/egypt-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr-18304.htm>.

CAMERON, Rondo. *Stručné ekonomické dějiny světa*. Praha: Victoria Publishing, 1996. 475 s. ISBN 80-85865-21-1.

CENTRAL BANK OF EGYPT. [online]. [vid. 2013-01-26]. Dostupné z:

<http://www.cbe.org.eg/NR/rdonlyres/9DD7476E-4E52-4DCC-B1BA-8FD7686A178D/1817/discountrate.pdf>.

CENTRAL BANK OF EGYPT. [online]. [vid. 2012-11-02]. Dostupné z:
http://www.cbe.org.eg/NR/rdonlyres/AC64781A-AD5E-47A6-892F-3A84310FFABB/1375/English_100LE.pdf.

CIA THE WORLD FACTBOOK. [online]. [vid. 2013-05-02]. Dostupné z:
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/eg.html>.

CIA THE WORLD FACTBOOK. [online]. [vid. 2013-05-02].
Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/eg.html>.

CIA THE WORLD FACTBOOK. [online]. [vid. 2012-11-02]. Dostupné z:
https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/flags/flagtemplate_eg.html.

CZECHTRADE-EG.COM. [online]. [cit. 2013-04-05].
Dostupné z: <http://www.czechtrade-eg.com/en/>.

CZECHTRADE.CZ. [online]. [vid. 2013-02-25]. Dostupné z: <http://www.czechtrade.cz/o-czechtrade/>.

CZECHINVEST.CZ. [online]. [vid. 2013-02-25]. Dostupné z:
<http://www.czechinvest.org/o-czechinvestu>.

ČESKO-ARABSKÁ OBCHODNÍ KOMORA. [online]. [vid. 2013-04-01]. Dostupné z:
<http://www.czaok.cz/>.

ČICHOVSKÝ, Ludvík. *Marketingové postřehy ze zahraničních cest.* Praha: Radix, 2000.
187 s. ISBN 80-86031-27-6.

ČICHOVSKÝ, Ludvík. *Marketing zahraničního obchodu.* Praha: Radix, 1997. 331 s. ISBN
80-86031-07-1.

ČTK in E15. Zimní zájezdy ovládl Egypt. *E15*. Praha: 2013, č. 1336, s. 8.

DE SOTO, Hernando. in NĚMEČEK, Tomáš. Kapitalismus potřebuje záznamy. *Lidové noviny*. Praha: 2011, č. 17/10, s. 18.

DOING BUSINESS. [online]. [vid. 2013-01-27]. Dostupné z:
<http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/starting-a-business>.

DOING BUSINESS. [online]. [vid. 2013-40-01].

Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/egypt>.

EF FPI. [online]. [vid. 2013-01-26]. Dostupné z:

http://www.ef.co.uk/~media/efcom/epi/2012/full_reports/ef-epi-2012-report-master-lr-2.

EGYPTSKÉ VELVYSLANECTVÍ V PRAZE. [online]. [vid. 2013-05-02]. Dostupné z:

http://www.mfa.gov.eg/English/Embassies/Egyptian_Embassy_prague/BilateralRelations/Pages/EconomicRelations.aspx.

EKONOMICKÁ REDAKCE. Nejlepším městem pro podnikání byla letos zvolena Přelouč. *Hospodářské noviny*. Praha: 2012, č. 234, s. 20.

EXPORTÉR.IHNED.CZ. [online]. [cit. 2013-02-02]. Dostupný z: <http://exporter.ihned.cz/>.

GOVERNMENT OF EGYPT. [online]. [vid. 2012-11-02]. Dostupné z:

<http://www.egypt.gov.eg/english/>.

GRMELOVÁ, Alena. Gala, a.s.[online] [vid. 2013-04-12]. e-mail.

GRUND, Jiří. Asociace Exportérů.[online] [vid. 2013-04-29]. e-mail.

HAMARNEH, Iveta. *Geografie turismu. Mimoevropská teritoria*. Praha: Grada Publishing, 2012. 224 s. ISBN 978-80-247-4430-8.

HODICOVÁ, Radka. *Psychická distance a internacionalizace malých a středních podniků*. Praha: Grada Publishing, 2011. 272 s. ISBN 978-80-247-3939-7.

HOSPODÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY. [online]. [vid. 2012-12-03].

Dostupné z: <http://www.komora.cz/podpora-exportu-a-zahranicni-vztahy/podnikatelske-mise-a-kontaktni-akce-1/plan-podnikatelskych-misi/plan-akci-pro-rok-2012.aspx>.

HSBC. *Cash & Treasury Managers' Handbook for Europe and the Middle East*. WWCP Limited, Sherington, 2003. 441 s. ISBN 1-899518-05-3.

IPODNIKATEL.CZ. [online]. [vid. 2013-01-27]. Dostupné z:
<http://www.ipodnikatel.cz/Zahajeni-podnikani/pravni-formy-podnikani-pro-fyzicke-a-pravnicko-osoby.html>.

JAZAIRIOVÁ, Pavla; HŮLA, Jiří. *Egypt.* Praha: Radioservis, 2001. 286 s. ISBN 80-86212-17-3.

JEŽOVÁ, Michaela; BURGROVÁ, Helena a kol. *Současný Blízký východ. Politický, ekonomický a společenský vývoj od druhé světové války do současnosti.* Brno: Barrister & Principal, 2011. 234 s. ISBN 978-80-87474-45-7.

JUSTICE.CZ. [online]. [vid. 2013-01-26]. Dostupné z:
[http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/\\$\\$\\$SearchForm?OpenForm&Seq=2](http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/$$$SearchForm?OpenForm&Seq=2).

KANDIL, Magda. AL-AYOUTY, Iman. [online]. Káhira: Egyptian Centre for Economic Studies, 2012, s. 22 [vid. 2013-03-05]. Dostupné z:
http://www3.weforum.org/docs/WEF_AWC_Report_2011-12.pdf.

KHIDAYER, Emíre. *Arabský svět – jiná planeta?.* 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2011. 248 s. ISBN 978-80-204-2495-2.

KHIDAYER, Emíre. *Život po arabsku.* 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2012. 280 s. ISBN 978-80-204-2786-1.

KLAUSMANN, Alexandra. MOSTÝN, Milan. *Egyptská arabská republika.* *HN.IHNED.CZ* [online]. Praha: 2006. [vid. 2013-03-16]. Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-19348530-egyptska-arabska-republika>.

KOCOURKOVÁ, Jarmila. *Jiný kraj, jiný mrav.* Praha: Olympia, 2003. 166 s. ISBN 80-7033-774-5.

KOLEKTIV AUTORŮ, MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. *Obchodní jednání a národní zvyklosti.* Praha: QplusQ, 2004. 200 s. ISBN 1210-4531.

KOUŘIL, Jan. *Velvyslanectví ČR v Egyptě* [online], [vid. 2012-12-09]. e-mail.

KOUŘIL, Ondřej. Tisková zpráva: PEGAS NONWOVENS úspěšně pokračuje ve výstavbě nového výrobního závodu v Egyptě. *PEGAS NONWOVENS*. [online]. [vid. 2013-043].

Dostupné z:

http://www.pegas.cz/Data/files/tiskove%20centrum/tiskove%20zpravy/2012_02_28_Cairo_u_pdate_CZ.pdf.

KOVANDA, Lukáš. Zachrání Obamu plyn?. *TÝDEN*. Praha: 2012, č. 40, s. 59.

KROPÁČEK, Luboš. *Blízký východ na přelomu tisíciletí*. Praha: Vyšehrad, 1999. 288 s. ISBN 80-7021-298-5.

KROPÁČEK, Luboš. *Islám a Západ – Historická paměť a současná krize*. Praha: Vyšehrad, 2002. 200 s. ISBN 80-7021-540-2.

LEAGUE OF ARAB STATES. [online]. [vid. 2013-03-18]. Dostupné z:

<http://wndr.mn/cw38>.

LINHART, Jiří a kol. *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov: Dialog, 2002. 412 s. ISBN 80-7382-006-4.

MAITAH, Mansoor. *Politická a ekonomická kultura islámu na Blízkém východě*. 1. Vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 212 s. ISBN 978-80-7357-589-2.

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. [online]. [vid. 2012-11-02]. Dostupné z: http://www.mpo.cz/default_en.html.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. [online].

[vid. 2013-40-01]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/egypt/ekonomika/index.html.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. [online]. [vid. 2012-12-03]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/cairo/cz/vzajemne_vztahy/bilateralni_dohody_cr_s_egyptem/index.html.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. [online]. [vid. 2012-12-03]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/ekonomika/cz/udalosti/projekty_ekonomicke_diplomacie_v_roce.html

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. [online]. [vid. 2012-12-03]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/file/971502/Projekty_ek_diplomacie_2013.pdf.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. [online]. [vid. 2012-12-03]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/cairo/cz/vzajemne_vztahy/bilateralni_dohody_cr_s_egyptem/index.html.

MINISTRY OF INDUSTRY AND FOREIGN TRADE OF EGYPT. [online]. [vid. 2012-11-02]. Dostupné z: <http://www.mfti.gov.eg/English/index.htm>.

MOSTÝN, Milan. Egypt, Libye, Tunisko, Alžírsko, Maroko. *Exportér: magazín Hospodářských novin*. 2003, č. 2, s. 3-30.

MOSTÝN, Milan. Egypt, Libanon, Jordánsko. *Exportér: magazín Hospodářských novin*. 2006, č. 7, s. 3-38.

NOVOTNÝ, Pavel. V kraji beduinů a vypálených stanic policie. *MF Dnes*. Praha: 2012. roč. 23, č. 133, s. 6a.

PERNAL, Ewa. *Savoir-vivre na obchodních cestách*. Praha: Ekopress, 2003. 242 s. ISBN 80-86119-59-9.

PLATIL, Vlastimil. CzechInvest [online], [vid. 2012-08-22]. e-mail.

POTMĚŠIL, Jan. Šarí'a – Úvod do islámského práva. Praha: Grada Publishing, 2012. 224 s. ISBN 978-80-247-4379-0.

PRESNER, Lewis. *Slovník mezinárodního podnikání*. Praha: Victoria Publishing, 1995. 303 s. ISBN 80-85605-73-2.

PRŮCHA, Jan. *Interkulturní komunikace*. Praha: Grada Publishing, 2010. 199 s. ISBN 978-80-247-3069-1.

REID, Richard. *Dějiny moderní Afriky*. Praha: Grada, 2011. 336 s. ISBN 978-80-247-3079-0.

SKŘIVÁNEK, Tomáš. Stát sloučí své agentury CzechInvest a CzechTrade. *E15*. Praha: 2013, č. 1326, s. 3.

STINGL, Tomáš. Vývoz do exotických zemí? Plácnutí do vody. *Profit*, Praha: 2013, č. 5, s. 10-13.

ŠINDELÁŘ, Jan. Egypt přišel za dva roky o desetitisíce Čechů. *E15*. Praha: 2013, č. 1309, s. 6-7.

ŠINDELÁŘ, Jan. Prodej zájezdů do Egypta znovu roste. *E15*. 11. Praha: 2012, č. 1272, s. 6-7.

ŠLÉGROVÁ, Lucie. *Česko-egyptská vzájemná obchodní spolupráce s přihlédnutím ke kulturním odlišnostem*. Praha, 2009. 56 s., Bakalářská práce (Bc.). Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů.

ŠRONĚK, Ivan. *Kultura v mezinárodním podnikání*. Praha: Grada, 2001. 167 s. ISBN 80-247-0012-3.

ŠUPOVÁ, Tereza. Mursí si dal neomezenou moc, opozice se bouří. *Lidové noviny*. Praha: 2012. roč. 25, č. 275, s. 5.

TRANSPARENCY INTERNATIONAL. [online]. [vid. 2013-01-26]. Dostupné z: <http://www.transparency.org/cpi2010/results/>.

TRANSPARENCY INTERNATIONAL. [online]. [vid. 2013-01-26]. Dostupné z: <http://www.transparency.org/cpi2011/results/>.

TRANSPARENCY INTERNATIONAL. [online]. [vid. 2013-01-26]. Dostupné z: <http://www.transparency.org/cpi2012/results/>.

ÚSTAV STÁTU A PRÁVA AKADEMIE VĚD ČR. [online]. [vid. 2013-01-26]. Dostupné z: <http://www.ilaw.cas.cz/index.php?page=49>.

VINKELHOFEROVÁ, Markéta a FIALA, Jaroslav. Když žene hlad. *Nový Prostor*. 2012, č. 407. s. 47.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. [online]. [vid. 2012-11-02]. Dostupné z:
<http://www.vlada.cz/en/>.

WEBEROVÁ-BABULÍKOVÁ, Gabriela. *Islámská ekonomie a bankovníctví*. Praha: Dar Ibn Rushd, 2001. 127 s. ISBN 80-86149-33-1.

WORLD ECONOMIC FORUM. [online]. [vid. 2013-04-02]. Dostupné z:
http://www3.weforum.org/docs/WEF_AWC_Report_2011-12.pdf.

WORLD ECONOMIC FORUM. [online]. [vid. 2013-04-02]. Dostupné z:
http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2011-12.pdf.

WORLD ECONOMIC FORUM. [online]. [vid. 2013-04-02]. Dostupné z:
<http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/starting-a-business>.

ZAMYKALOVÁ, Miroslava. *Mezinárodní obchodní jednání*. Praha: Professional Publishing, 2003. 171 s. ISBN 80-86419-28-2.

ZÁPOTOCKÝ, Evžen a kol. *Ekonomika rozvojových zemí*. Praha: Svoboda, 1966. 333 s.

ZWETTLER, Otto. *Lexikon zemí*. Praha: Fortuna Print, 2002. 503 s. ISBN 80-7309-988-8.

Konzultace

ČEPELKA, Vítězslav. - Podnikatel, bývalý finanční a generální ředitel několika firem.

DUŠEK, Mirek. – Vedoucí sekce Blízkého východu Světového ekonomického fóra.

GRMELOVÁ, Alena. – Pracovnice exportního oddělení společnosti Gala, a.s.

GRUND, Jiří. – Vlastník a předseda představenstva společnosti GRUND, a.s., předseda Asociace exportérů.

HASSAN, Nagwa A. F. - Vedoucí ekonomické sekce Egyptské ambasády v ČR.

KARRA´A, George. - prezident Česko-Arabské obchodní komory v ČR.

KHIDAYER, Emire. - Slovenská diplomatka, manažerka a konzultantka pro arabské země.

KOCOUREK, Aleš. – Vedoucí diplomové práce, člen Katedry ekonomie TUL.

KOUŘIL, Jan. - Vedoucí ekonomické sekce České ambasády v Egyptě.

LOUŽENSKÝ, Petr. – Arabista, učitel arabštiny, dirigent.

PLATIL, Vlastimil. – Pracovník marketingu agentury CzechInvest.

VAIGL, František. – bývalý zástupce firmy ZVU Potez v Egyptě.

Seznam příloh

Příloha A	Přehled bilaterálních smluv mezi ČR a EAR	I
Příloha B	Náhled webové stránky rozcestníku Vlády Arabské republiky Egypt (anglická mutace)	III
Příloha C	Náhled webové stránky rozcestníku Vlády České republiky (anglická mutace)	IV
Příloha D	Náhled webové stránky Ministerstva průmyslu a obchodu Arabské republiky Egypt (anglická mutace)	V
Příloha E	Náhled webové stránky Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky (anglická mutace)	VI
Příloha F	Adresář organizací	VII
Příloha G	Desatero pro obchodování s Egyptem	XII
Příloha H	Přehled členských zemí Ligy arabských států	XIV
Příloha I	Státní vlajka Egyptské arabské republiky	XV
Příloha J	Bankovka (100 £E) včetně ochranných prvků	XVI

Příloha A Přehled bilaterálních smluv mezi ČR a EAR

Dohoda o **kulturní spolupráci** mezi Egyptskou republikou a Československou republikou, 19. 10. 1957, Káhira.

Dohoda o **vytvoření Výboru pro ekonomickou, vědeckou a technickou spolupráci** mezi vládou Sjediněné arabské republiky a vládou Československé socialistické republiky, 26. 09. 1964, Praha.

Dohoda o **osvobození majetku a vyrovnání starých československých a arabských pohledávek a závazků** mezi vládou Sjediněné arabské republiky a vládou Československé socialistické republiky, 18. 11. 1964, Káhira.

Dohoda o **spolupráci v oblasti zdravotnictví** mezi vládou Spojené arabské republiky a vládou Československé socialistické republiky, 26. 11. 1964, Káhira.

Dohoda o **vědecké a technologické spolupráci** mezi vládou Spojené arabské republiky a vládou Československé socialistické republiky, 20. 02. 1966, Káhira.

Dohoda o **leteckých službách** mezi Egyptskou arabskou republikou a Českou a Slovenskou Federativní Republikou, 04. 09. 1991, Praha.

Obchodní dohoda mezi vládou České republiky a vládou Egyptské arabské republiky z 28. 11. 1993.

Dohoda o **podpoře a vzájemné ochraně investic** mezi Českou republikou a Egyptskou arabskou republikou, 29. 05. 1993, Káhira.

Protokol o **konzultacích mezi ministerstvy zahraničí ČR a EAR**, 29. 05. 1993, Káhira.

Memorandum o **spolupráci mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a Ministerstvem energetiky a elektřiny EAR** ze dne 27. 11. 1993.

Smlouva o **zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a z majetku** mezi Českou republikou a Egyptskou arabskou republikou, 19. 01. 1995, Káhira.

Dohoda o **spolupráci Hospodářské komory ČR a Federace egyptských hospodářských komor** z 21. 01. 1995.

Protokol o **spolupráci mezi Ministerstvem obrany České republiky a Ministerstvem obrany Egyptské arabské republiky**, 29. 04. 1998, Káhira.

Smlouva o **spolupráci v oblasti zemědělství a potravinářského průmyslu** mezi Ministerstvem zemědělství České republiky a Ministerstvem zemědělství a zúrodňování půdy Egyptské arabské republiky, 22. 03. 1997, Káhira.

Dohoda o **sukcesi dvoustranných smluv** sjednaná výměnou nót mezi vládou České republiky a Egyptské arabské republiky, 09. 08. 1999.

Dohoda o **zrušení vízové povinnosti pro držitele diplomatických, služebních a zvláštních pasů**, 24. 01. 2000, Káhira.

Dohoda o **spolupráci mezi Diplomatickou akademií MZV ČR a Diplomatickým institutem MZV EAR**, leden 2000.

Dohoda o **spolupráci v oblasti ochrany rostlin**, 13. 04. 2000.

Dohoda o **spolupráci ve veterinární oblasti** mezi vládou České republiky a vládou Egyptské arabské republiky, 13. 04. 2000, Káhira.

Dohoda o **založení Česko-egyptské obchodní komory** z 06. 03. 2000.

Dohoda o **spolupráci mezi Česko-arabskou obchodní komorou a Federací egyptských obchodních komor**, 05. 03. 2000.

Protokol o **spolupráci v oblasti životního prostředí** mezi Ministerstvem životního prostředí České republiky a Ministerstvem pro záležitosti životního prostředí Egyptské arabské republiky, 14. 09. 2004, Káhira.

Prováděcí protokol k Dohodě o kulturní a školské spolupráci mezi vládou České republiky a vládou Egyptské arabské republiky na léta 2006-2008, 19. 02. 2006, Káhira.

Memorandum o porozumění a spolupráci v oblasti cestovního ruchu mezi Ministerstvem pro místní rozvoj ČR a Ministerstvem cestovního ruchu EAR, 7. 4. 2008, Káhira.

Společné prohlášení k realizaci společných projektů v oblasti životního prostředí, 7. 4. 2008, Káhira.

Memorandum o spolupráci mezi Hospodářskou komorou ČR a Káhirskou obchodní komorou, 8. 4. 2008, Káhira.

Memorandum o porozumění mezi Státní veterinární správou ČR a Státní veterinární správou Egypta týkající se spolupráce v oblasti veřejného zdraví z hlediska veterinárního a zdraví zvířat, 5. 5. 2008, Káhira.

Zdroj: MZV.cz [online] 2012.

Příloha B Náhled webové stránky rozcestníku Vlády Arabské republiky Egypt (anglická mutace)

Zdroj: EGYPT.gov [online] 2013.

Příloha C Náhled webové stránky rozcestníku Vlády České republiky (anglická mutace)

GOVERNMENT OF THE CZECH REPUBLIC

[home](#)
[members of the government](#)
[meeting programme](#)
[media centre](#)
[european affairs](#)
[advisory and working bodies](#)
[office of the government](#)
[reforms](#)

[Česká verze](#)

April 6, 2013

Event

3. 4. 2013
Necas: We support the European Union common market

Press Advisories

19. 2. 2013
Prime Minister Nečas: Statements from Bulgarian officials about CEZ are ...

4. 2. 2013
Business between Czech companies and Turkey on the rise

8. 2. 2013
Government succeeds in EU budget negotiations
The European Council has agreed to a new multiannual financial framework that meets most of the Czech Republic's requirements.

28. 1. 2013
Prime Minister: I am hoping for effective cooperation with the new president
[More press advisories](#)

Speeches

12. 11. 2012
[Speech delivered by Czech Prime Minister Petr Nečas to the NATO Parliamentary Assembly, Prague, 12 November 2012](#)

8. 10. 2012
[Speech delivered by Prime Minister Petr Nečas at the international conference USA and European Union Days, Zofin, 8 October 2012](#)

3. 4. 2012
[10 theses from the Prime Minister on the future shape of Europe](#)
[more](#)

Meeting Programme

27. 3. 2013
[Government meeting programme \(PDF\)](#)

20. 3. 2013
[Government meeting programme \(PDF\)](#)

13. 3. 2013
[Government meeting programme \(PDF\)](#)
[more](#)

Press Releases

19. 2. 2013
[Prime Minister Nečas: Statements from Bulgarian officials about CEZ are improper, I will be dealing with the situation](#)

23. 1. 2013
[Prime Minister Nečas: I take a very negative view of the removal of CEZ's licence by the Albanian regulatory authority](#)

20. 9. 2012
[Government restricts exports of alcoholic beverages](#)
[more](#)

Important documents

[Coalition Agreement: Policy Section, 10 April 2012](#)

[Amendment to the Coalition Agreement](#)

[Policy Statement from the Government of the Czech Republic](#)

[Coalition Agreement](#)
[more](#)

Ministries

[Scope of the ministries](#)

Reforms

www.reforma.cz

Press Department

Introducing

Archive Documents

Photo Gallery

Zdroj: VLÁDA.cz [online] 2013.

Příloha D Náhled webové stránky Ministerstva průmyslu a obchodu Arabské republiky Egypt (anglická mutace)

Arabi Republic of Egypt

Ministry of Industry & Foreign Trade

Foreign Trade Industry Services

Search

Home Contact Us

English عربي

Latest news

Cairo International Fair CIP 2013 this year will confirm the desire of the business community to return the normal activity for trade and industry in EGYPT.

Under the auspices of the Minister of Industry & Foreign Trade myunqen1 order by: at_date DESC MoU to launch Productive House Project for integrated villages

rs1 Open

rs1 ReasonCount > 0 then dim i,j

rs1 MoveFirst > 0 %>

Documents

Ministerial decrees

Legislations and Laws

Law No. 87 of 2006 on consumer protection

Law No. 3 of 2005 issuing the Law on the Protection of Competition

Publications

Industrial Development in Governorates

Statistics & reports

Statistics & industrial & Economic indicators from a database Industrial Development Authority

Statistics Egypt's trade with the world

Domestic Prices

Trade Summary

Statistics of the General Authority for the control of exports & imports

Reports of the activities of the ministry

Agreements

Agadir Agreement

COMESA Agreement

Guiding evidence

Investor Guide

Exporters 's directory

With a view to build a modern Egypt hinging on flexible administrative, productive, and economic bodies that are capable of reacting with the successive international challenges, the Egyptian government has established strong links between production and exportation to form a harmonious scheme within the state-policy aiming at boosting exports, and upgrading national industry through modern international technology and expertise in order to produce high quality competitive market accessible products through a comprehensive trade scheme setting export promotion as a priority.

Related Entities

Affiliates

Sectors

Unit and centers

Ministry of Trade and industry

Address : 2 Latin America, Garden City, Cairo

Fax: +202-27957487

Telephone: +202-27921178

post code: 11512

E-Mail: mti@mfti.gov.eg

Related links

Egyptian cabinet

Egyptian Government services portal

Egypt's information portal

Egyptian customs

Economic research forum

The world bank

International monetary fund

Electronic mail

Contacts

Ministry Services

Import and export services

Industrial projects

Standardization and quality

Small-scale industries

Licenses

Training

Dumping

Complaint form

Complaints Manual form

Continued petition model for imposing fees anti-dumping

Anti-dumping agreement

Plan & investigation procedures

Bi special exporters

Bi special importers

A special domestic industry survey

Bi special oriented economy countries

Investigations on dumping Egyptian goods in foreign markets

Investigations that have been imposing fees anti-dumping

Current investigations

Support

Complaint form

Prevention

Application form

Services via the internet

Commercial agreement sector

General authority for the control of exports & imports

Registration application in the register of exporters

Registration application in the register of importers

Export Permission

Industrial development authority

Electronic forms for services provided by the authority

Quiz unit

Registration of companies to take advantage of the Quiz agreement

International trade point

Promotion of product

Businessmen associations

Zdroj: MFTI.gov.eg [online] 2013.

Příloha E Náhled webové stránky Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky (anglická mutace)

MINISTRY OF INDUSTRY AND TRADE Ministry of Industry and Trade of the Czech Republic Minister and ministry | Czech

Home Business support Foreign trade Consumer Protection EU and Internal Market Energy and raw materials Industry and construction e-Comm. and post

Sections

- [Business support](#)
- [Foreign trade](#)
- [Consumer Protection](#)
- [EU and Internal Market](#)
- [Energy and raw materials](#)
- [Industry and construction](#)
- [e-Comm. and post](#)

Our Recommendation

- [Calendar of Events](#)
- [One-stop shops](#)

About us

- [Minister](#)
- [Press](#)
- [Ministry](#)
- [Contact](#)
- [Mandatory information](#)

You cannot find what you are looking for? Try to use [Sitemap](#)

News

5.4.2013
[Czech-Kazakh business forum](#)
This is an excellent opportunity to highlight the systemic interest in strengthening economic cooperation with Kazakhstan.

5.4.2013
[A New Deputy Minister](#)
Minister Martin Kuba appointed Tomáš Haldušek as a Deputy Minister for business and consumer protection.

29.3.2013
[Minister for Trade and Industry](#)
Martin Kuba stands by commitment, completes proposal to support technical training now going to Parliament.

26.3.2013
[Minister visited Prachatic](#)
Minister of Industry and Trade, Martin Kuba visited South Bohemian Prachatic region.

Sole Traders Register
[Thanks to the Ministry of Trade and Industry, sole traders and small companies will have to make fewer visits to government offices](#)

An appeal of municipalities
[Deputy Minister Pavel Solc took over an appeal of municipalities regarding their status when deciding on repositories](#)

Internal market
[Czechia has ranked among leaders in implementing internal market EU directives](#)

Industrial production
[Comment of the Ministry of Industry and Trade on January developments of industrial production](#)

Foreign trade data
[Comment by the Ministry of Industry and Trade of January's foreign trade data](#)

CSN online
[The standards are made in electronic form.](#)

Useful links

- [Government of the Czech Republic](#)
- [Chamber of Deputies](#)
- [Senate of the Parliament](#)
- [Portal of the Public Administration](#)
- [Companies Register](#)
- [Czech Chamber of Commerce](#)
- [Confederation of Industry of the Czech Republic](#)
- [Czech Building Industry Portal](#)
- [Czech Statistical Office](#)
- [Czech Trade Inspection](#)
- [Gateway to the European Union](#)
- [Permanent Representation of the Czech Republic to the EU](#)

BusinessInfo.cz
EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND
INVESTMENT IN YOUR FUTURE
esf

© Copyright 2005 MPO | [Accessibility declaration](#) | [RSS](#) | [Sitemap](#) | [Contact](#) | [Private policy](#)

Zdroj: MPO.cz [online] 2013.

Příloha F Adresář organizací

Organizace, agentury, sdružení, na které se může český či egyptský podnikatel obrátit. Adresář zcela jistě není úplný, navíc je třeba mít na paměti, že informace v dnešním světě rychle zastarávají. Vždy je třeba je ověřit. Mezi kontakty jsou i organizace a sdružení, které si kladou za cíl zprostředkovávat kulturu a informace mezi ČR a Egyptem, respektive arabskými či muslimskými zeměmi. Pokud se chce podnikatel či zástupce obchodní společnosti dobře připravit na obchodní jednání či na pobyt v některé v zemích regionu, lze využít některý z následujících (abecedně řazených) kontaktů.

Arabesque

Jazyková škola zaměřená na blízkovýchodní jazyky. Kromě nich se snaží zprostředkovávat tamní kulturu v podobě kurzů kaligrafie či vaření.

Web: <http://www.arab-esque.cz>

Arabfest o. s.

Jedná se občanské sdružení působící především na Plzeňsku, kde také od roku 2010 pořádá Festival arabské kultury. Začátkem dubna 2013 se v Plzni uskutečnil již 4. ročník.

Web: <http://www.arabfest.cz>

Babylon

Soukromá agentura zaměřená na výměnu informací mezi ČR a arabskými státy, jejímž těžištěm je rovněž marketing či vydavatelská činnost.

Web: <http://www.babylon90.com/>

Blízký východ

Portál mladých lidí ze Slovenské a České republiky lidí šíření kultury a porozumění z oblasti Blízkého východu.

Web: <http://www.blizkyvychod.eu/>

CzechInvest

Vládní agentura spadající pod Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, která má za cíl zprostředkovat vstup potenciálních zahraničních investorů do ČR. Do konce roku 2013 by mělo dojít ke sloučení s vládní agenturou CzechTrade. Od roku 2014 budou vystupovat pod jednotným názvem CzechInvest.

Web: <http://www.czechinvest.org/>

CzechTrade

Vládní agentura spadající pod Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, která má za cíl zprostředkovávat kontakt především českým firmám v zahraničí a usnadňovat jim vstup na trh. Má vlastní kancelář v Egyptě. Do konce roku 2013 by mělo dojít ke sloučení s vládní agenturou CzechInvest.

Web: <http://www.czechtrade-eg.com/en/>

Česká exportní banka, a.s. (ČEB)

Vznikla jako součást podpory exportu ze strany státu již v roce 1995. Jejím úkolem je poskytovat vývozní úvěry a podporovat tak český export.

Web: <http://www.ceb.cz/>

Česko-Arabská obchodní komora (ČAOK)

Byla založena v roce 1994, snaží se zprostředkovat oboustranné obchodní styky. Jejími členy jsou údajně velké české podniky se zaměřením na zahraniční obchod, což nelze pro neaktuálnost webových stránek ověřit.

Web: <http://www.czaok.cz/>

Dar Ibn Rushd

Je názvem pro orientální nakladatelství, které vydává široké spektrum publikací z arabského či muslimského světa. Řada knih, ze kterých autor diplomové práce čerpal, byla vydána právě zde.

Web: <http://www.daribnrushd.cz>

Egyptian Czech and Slovak Society (Společnosti česko-egyptského přátelství)

Založena 1973. Sdružuje vesměs podnikatele, obchodující s tradičním českým zbožím (sklo, keramika, strojírenské celky, stavební materiály). Společnost se účastní příprav činnosti Česko-egyptské podnikatelské rady a Česko-arabské rady.

Adresa: Dr. Mohamed Abdel Magd Marzouk, 14 Gamal El Din Abou El Matasen Flat No. 12 Garden City, Káhira.

Egyptian International Trade Point (EITP)

Obdoba české vládní agentury CzechTrade, která spadá pod Ministerstvo průmyslu a zahraničního obchodu Egypta. Rovněž cíle a úkoly jsou obdobné.

Web: <http://tpegypt.gov.eg/Eng/Default.aspx>

Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. (EGAP)

Jedná se o pojišťovnu, které se svými produkty napomáhá předejít rizikům v oblasti vývozu zboží a služeb z ČR do světa. Založily ji čtyři ministerstva ČR a je tedy vlastněná státem.

Web: <http://www.egap.cz>

Opus Arabicum

Stanovy klubu říkají, že se jedná o občanské sdružení, které si klade za cíl rozvíjet kulturní styky arabským světem. Klub pořádá četné přednášky či semináře a vydává vlastní bulletin.

Web: <http://www.opusarabicum.org>

Sdružení českých žen v Káhiře

Založeno současnou předsedkyní Annou Janků, která v Egyptě žije od roku 1970, sdružení funguje více než dvacet let.

Adresa: 4 Dr. Hafez Ibrahim St., 6th Zone 11371Nasr City, Káhira.

Společnost česko-arabská

Jedná se o nevládní a neziskovou organizaci založenou již v roce 1990, která ve své činnosti navázala dřívější fungování arabského výboru, který vznikl v sedmdesátých letech 20. Století a jenž měl za cíl udržovat a rozvíjet zahraniční zvyky.

Web: <http://www.czech-arab.org>

VELbloud, o.s.

Občanské sdružení, jehož cílem je aktivní poznávací, vzdělávací a kulturně osvětová činnost. Vydává vlastní občasník.

Web: <http://velbloud.org/>

Velvyslanectví Arabské republiky Egypt v Praze

Zastupitelský úřad spadající pod Ministerstvo zahraničních věcí EAR, který má si svou obchodní sekci, která zprostředkovává vzájemný kontakt mezi podnikateli obou zemí.

Web:

http://www.mfa.gov.eg/english/embassies/egyptian_embassy_prague/pages/default.aspx

Velvyslanectví České republiky v Káhiře

Zastupitelský úřad spadající pod Ministerstvo zahraničních věcí ČR, který má si svou obchodní sekci, která zprostředkovává vzájemný kontakt mezi podnikateli obou zemí.

Web: <http://www.mzv.cz/cairo>

Příloha G Desatero pro obchodování s Egyptem

1. Při prvním kontaktu. Jednání s Araby bývají zdlouhavá, často přerušovaná a vše vyžaduje opakovaná setkání. Je třeba být trpělivý, nespěchat a věnovat pozornost úvodní seznamovací fázi. Arab dělá obchod "přes člověka" a ne "přes firmu", proto je důležité přesvědčit ho o naší důvěryhodnosti a navázat s ním dobré osobní a přátelské vztahy. Arabové nedůvěřují lidem, kteří se nezdají být upřímní, nebo kteří nedokážou projevít osobní zájem. Arabové také nedůvěřují lidem, kteří dávají najevo spěch či tlačí partnera dohodu uzavřít.
2. Bez arabštiny se neobejdete. Arabové jsou na svůj jazyk velmi hrdí a považují jej za jedno z jejich největších kulturních bohatství, proto je v Egyptě výhodné vést jednání v arabštině za pomoci vlastního nebo domácího tlumočníka. Je nezbytné mít vizitky, nejlépe na jedné straně v arabštině a na straně druhé v angličtině.
3. Služební cesty do Egypta nejsou vhodné v obdobích letních veder a během náboženských svátků, postního měsíce Ramadánu.
4. Obrňte se trpělivostí a jen tak se nevzdávejte. Obchod v Egyptě má velkou tradici, partneři jsou zkušení jednatelé i tady však většinou platí odlišné chápání času, případná nedochvilnost partnera musí být tolerována. Cizincům se doporučuje, aby se raději dostavili včas. Smlouva zde má větší význam, ale spíše jako rámec spolupráce, pozdější úpravy nejsou vyloučeny, všechny podmínky nemusí být dodrženy. Spěch je překážkou úspěchu, vyplatí se trpělivost, opatrnost, cenová jednání jsou náročná, typické je smlouvání.
5. Dlouhé držení ruky hostitelem při vítání je výraz pohostinnosti. Může dojít i k tomu, že Vás egyptský (arabský) partner provází společností a drží Vás za ruku - i to je výrazem přátelství k Vám, aniž by v tom měly být hledány jakékoliv jiné úmysly. Vysloveným projevem přátelství je objetí a krátkým dotekem oběma tvářemi (viz francouzský uvítací zvyk, zde však jedenkrát na levou tvář a jednou až vícekrát na tvář pravou.)
6. Nepodceňujte svůj zevnějšek. Egyptané při formálním pracovním styku preferují klasické odívání (oblek s kravatou) a čistý a upravený vzhled. Potrpí si na módu a eleganci.

7. Připravte si podklady a prodejní argumenty. Je třeba být dobře připraven na jednání s egyptským partnerem, vybaven potřebnými materiály v arabštině, nebo v angličtině a kompetencemi, očekává se jasná odpověď na místě.
8. Obchodní výhody. V Egyptě je velkou výhodou mít místního agenta k získání potřebných konexí.
9. Egyptané jsou pohostinní. Běžně jste pozváni na oběd nebo večeři. Oplácejte jim stejnou mincí. Jako dárek volte české sklo a vyhněte se jiné než islámské náboženské symbolice. Vedle dárků nelze než doporučit, aby po každém jednání, i kdyby nebylo úspěšné, obdržel egyptský protějšek děkovný dopis. Dvojnásob to platí v případě jednání se státními úředníky, kteří krátké děkovné dopisy očekávají.
10. Egyptané mají smysl pro humor, jsou společenšší a rádi se baví, opatrnost je potřeba v otázkách náboženského a politického tématu.

Zdroj: CZECHTRADE.cz [online] 2013.

Příloha H Přehled členských zemí Ligy arabských států

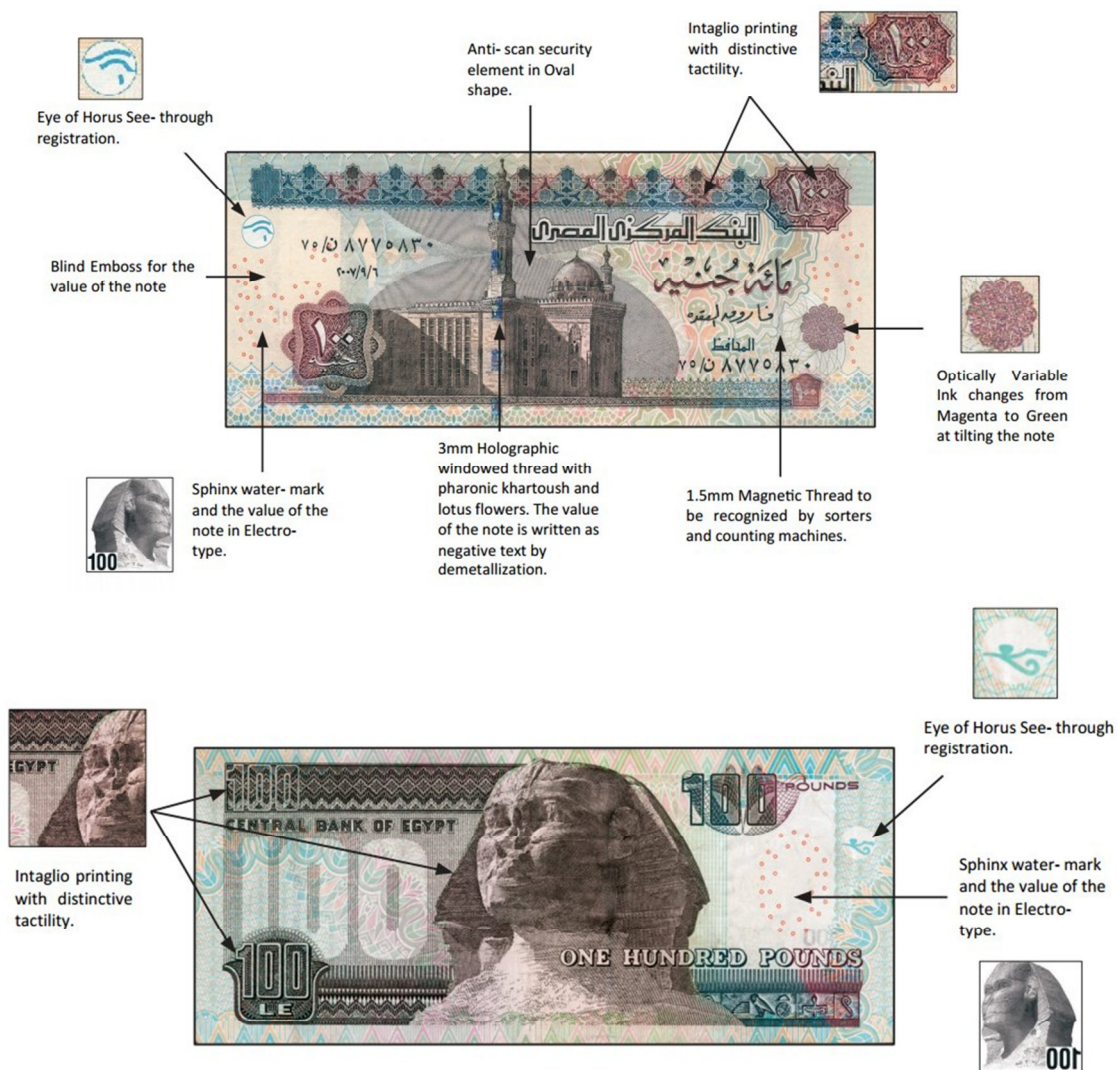
Zdroj: LASPORTAL.org [online] 2013.

Příloha I Státní vlajka Egyptské arabské republiky

Zdroj: CIA.gov [online] 2013.

Příloha J Bankovka (100 £E) včetně ochranných prvků

Zdroj: CBE.org.eg [online] 2013.